

HELIS

REVISTĂ DE CULTURĂ - ISSN 1584-5672 • ANUL II, nr. 11 (19), Noiembrie 2004 • Apare lunar la SLOBOZIA •

2 noiembrie, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”

SALONUL DE TOAMNĂ EXPOZIȚIE A MEMBRILOR U.A.P.R. FILIALA IALOMIȚA

Mircea Gabriel Nistorescu - Crizanteme .

Gheorghe Petre - Peisaj

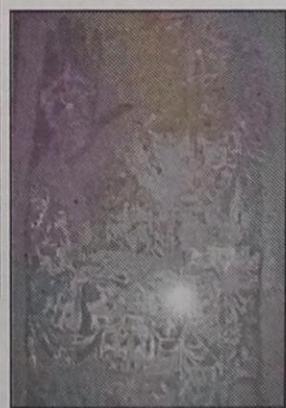
Iulia Marcu - Cârciumărese

George Cătălin Petre - Umbre

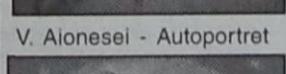
N. Croitoru Capbun - Estera

Marian Cătălin Cioban - Peisaj la țară

Maria Unțanu - Gest

V. Aionesei - Autoportret

Dan Stăneasă - Îngerul lumii moarte

Marian Allain Toma - Natură statică

BALADA VOLUPTUOSILOR ZUGRAVILA ȘCOALA DE NUDURICU TERIBILĂ PATROANĂ

De dragul ei mustește portocală,
Miroase universu-a scortisoară!
Madona Venus bântuie prin „Școala
De Nuduri” de o pomină-exemplară,
Ba crinii dedulciți în păgânie
Oricând cu parșivenie-i îmbie
Pe meșterii zugravi la teatură,
S-o primenească de-orișice zorzoană,
De să se-ncreadă ca-ntr-o-nvățatură
Cine-i în breasla dragostei patroană!

Giorgione-o frăgezește cu lumină!
Pe-un grav cearșaf cu-ncreșturi și pernă,
Un trup destins, de-o liniște alpină,
Din efemer spre devenire-eternă
În umbra după-amiezii atipește
Și sănii-i smulg un zâmbet, strengărește...
De-o crede Cranach nimfă cam diformă,
Bouchero place cât mai dolofană,
Prin carnea roz mărturisind, enormă,
Cine-i în breasla dragostei patroană!

Bâtrânuțul Titian din vechi Venetii
O dezgolește-ncoace de perdele,
Cu-obrajii iluminati de-esența vieții,
Ca un poem frenetic de vopsele...
Rubens pe noapte-mbată zăpăcite
Chermeze și sabaturi de-Afrodite...
Manet preferă-o cină în pădure:
Domni sic, de cafenea pariziană,
Și-amanta goală, explicând de jure,
Cine-i în breasla dragostei patroană.

Schiele-o găsește sacră-ntr picioare,
De-ajunge, în cătușe, la-nchisoare!
Cu sufletul naiv și-obsesii stranii,
Triunghiului de păr fără prihană
Îi află,-abia murind, Modigliani
Cine-i în breasla dragostei patroană...
Şerban CODRIN

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

- Noiembrie -

1. NICULESCU-BRĂILĂTEANU, Stefan - profesor, publicist, născut la 2 noiembrie 1860, satul Brăilița, comuna Piuia-Pietri
2. NITU, Titus - publicist, editor, născut la 2 noiembrie 1933, comuna Movila (Ferdinand), județul Ialomița
3. MARINACHE, Nicolae - artist plastic, născut la 3 noiembrie 1906, satul Polana (azi comuna Ciulnita)
4. CRİSAN, Constanța - artist plastic, născută la 5 noiembrie 1925, satul Moldoveni, comuna Drudu
5. VOICU, Costică - chestor principal de poliție, profesor universitar, născut la 5 noiembrie 1951, comuna Drudu
6. GEORGESCU, Paul - critic literar, prozator, născut la 7 noiembrie 1923, orașul Tăndărei
7. DINESCU, Mircea - poet, publicist, editor, născut la 11 noiembrie 1950 în municipiul Slobozia
8. STANCIU, Nicolae - profesor, pedagog, născut la 13 noiembrie 1936, comuna Stânești, județul Vâlcea
9. P.S. CRISTEA, Gherasim - episcop al Râmniciului și Argeșului, născut la 14 noiembrie 1914, comuna Munteni Buzău
10. CIULACHE, Sterie - profesor universitar, geograf, născut la 16 noiembrie 1939, comuna Haschioi, județul Durostor, Cadrilater
11. SIMION, Gavrilă - profesor universitar, istoric, arheolog, tracolog, născut la 18 noiembrie 1928, comuna Adâncata
12. VASILE, Nina - poetă, născută la 18 noiembrie 1969, Slobozia
13. CHIRIAC, Costel - arheolog, născut la 24 noiembrie 1955, comuna Piuia-Petrii
14. SIGĂRTIU, Natalia - pictor, născută la 23 noiembrie 1939, comuna Scânteia
15. VLASIA, Ioan - poet, născut la 27 noiembrie 1937, comuna Tărtășești, județul Ilfov

Din cuprins:

- AI. BULEANDRĂ - Vasile Alecsandri și cazul „Miorița” - pag.2
- Nicolae STAN - Un animal al zilelor noastre - pag.3
- Radu VASILE - Oameni fără scăpare - pag.5
- Ziua mondială a filozofiei - pag.7
- Ștefan GRIGORESCU - Monumente istorice din vatra Crăsanilor - pag.20
- George GRIGORE - Jihadul și semnificațile sale - pag.24

Viorica Petre - Arlechin

Editori:

Asociația Culturală
HELIS,
Centrul Cultural
UNESCO
„Ionel Perlea”

(urmare din numărul trecut)

I. Cuvânt de ascultare**3. Copoiul-gând și vulpea-text**

Grea misie și treaba astă la care m-am înămat! Detectiv literar. Urmăresc mișcarea sensurilor cuvintelor, pe unde se ascund ori se întâlnesc stând la sfat în fraze, paragrafe sau pagini întregi de carte. Le am sub observație ziua iar noaptea îmi bântuie somnul paradoxal cu alte conclave și întrupări vizionare. Când mă trezesc, o lău de la capăt, cu gândul asumăt ca un copoi pe urmele vulpii-text plină ochi cu inteligență scânteietoare și coada - pană de scris.

Notez în fugă fiecare semn marcat de gând, îl pierd firul când apare pe neașteptate în alt hârti care-mi aduce în minte o nouă idee din cu totul alt scenariu, o scriu și pe ea pe genunchi sau o las în seama memoriei care este și ultare. Își aşa, notele din câteva cuvinte sau reflectii mai ample se tot adaugă unele după altele, cu sublinieri, săgeți, tăieturi, EXCL, FBII, ??!!!. Folile carnetului se desprind de la locul lor, pierzând până și acest săr pe care-l consideram, singurul, ca fiind într-o anumită ordine.

Între timp copoul-gând obosește, o ia pe căi greșite manipulat de vicleana vulpe-text, scoate limba de un cot ca să poată exprima că mai clar ce ar vrea să înțeleagă și nu poate.

Și când, în sfârșit, o înțeptă pe coana vulpe-text cu coada ei mândru cu tot, trebuie să dovedesc că într-adevăr am găsit-o, că și ea și nu alta, punând într-o ordine anume, strictă, ca la carte, noianul de notițe care însemnau frânturi de gând ale gândului pe hârtia notes-ului.

Vulpea-text mă privește cu ochii el mici scăpind prin puful cozi-cuib de sens, muncind de zor să-mi adun ideile aduse de gândul ținut acum strâns în lesa scrierii. Mijindu-și ochii, pare că o ia și pe ea somnul, dar luminile care nu se sting niciodată râd de mine văzându-mă cum mă caut, precipitat, urmăindu-mă pe foi, printre rânduri de cuvinte pe care nu le mai înțeleg, ori altele ce nu se lasă legate conform noii ordini.

Cititorule, știi tu oare că numai pentru tine mă chinui eu atâtă?

II. Note informative**4. Miorița - un copil găsit**

Cine și cum era Vasile Alecsandri când a scris „Miorița”? De aici trebuie început. Legat de mersul anchetei, portretul făptuitorului textului scris reprezentă cheia decodării tuturor informațiilor. Nu se poate să nu găsim urme, amprente psihologice, amintiri care să ne spună despre felul său de a fi în timpul când a fost singur în posesia textului. Trebuie să mai luăm o dată la mână ce a scris el până atunci... Tot?... Absolut totul, de-a fără să părăsească text, fie discurs, fie și de propagandă revoluționară, poezie, proză, scrisorile, mai ales scrisorile, ca să știe că aici omul, că ar fi el de discret, se mai destăinuie. Să-i scoatem la lumină arsenalul poetic, fondul său de gândire și expresie poetice și să le confruntăm față în față cu „Miorița”.

De asemenea, în fiecare moment al lecturii să avem în minte următoarele întrebări: 1. Când și de ce s-a apropiat Alecsandri de poezia populară? 2. Când și de ce se decide să realizeze o colecție de cântece bătrânești - legende și balade? Și 3. Când publică primele cântece populare și ce înseamnă?

„Cu balada „Păunașul codrilor”, pe care o publică în „Calendar pentru români în anul bisect 1848” al lui Asachi, însoțită de o notă în care se arată că „această baladă populară face parte din colecția cântecelelor poporului român, adunate în Moldova, îndreptate și puse de curând sub tipar de d. V. Alecsandri” (1, p.131) Ultima parte, cu tipărire, nu era adeverată, dar putem observa de pe acum însemnările poetului-editor al poezilor populare: îndreptate - un termen-cheie pe care va trebui să-l explicităm, și echivocul alăturării „cântecelelor poporului român” cu „adunate în Moldova”. Nu trebuie să uităm că Moldova era, la acea dată și până la Unirea principatelor de la 1859, patria lui Vasile Alecsandri. Fie cântecele adunate în această provincie românească erau numai ale ei, cântate numai de moldoveni, și apartineau și literaturii orale a poporului român, moldovenii fiind frajii cu muntenii și transilvănenii, fie cântecele adunate în Moldova circula în toată românia, fie și una și alta, în funcție de cântec. E de înțuit minte acest aspect, subliniat de specificarea făcută de Alecsandri la „Păunașul codrilor” dar mai ales de interpretarea lui Nicolae Iorga: „Alecsandri ajunsese a cunoaște bine literatura poporului, deși încă în 1844 el strângea, în părțile muntelui, balade: a „Păunașului Codrilor” e, astfel, „găsită la Platăr în 1844” (Calendarul pentru români pe anul 1848, anul VII, lași, 1848)” (2, p.105).

Tot din „Istoria literaturii românești” a lui Iorga aflăm că în 1849, la Cernăuți, apare revista „Bucovina”, în care se vor publica „noi producții a literaturii românești”, urmând să devină „oglinză activității intelectuale a românilor.” (3, p.24) De Alexandru Hurmuzachi, unul dintre animatorii folii bucovinene, provincie care atunci era integrată Austriei, Alecsandri se împrietenise în vara lui '48 când, împreună cu alii revoluționari din Moldova și Ardeal, fusese găzduit la Cernăuți, în casa primitoare a lui Doxachi Hurmuzachi - tatăl. Această familie de intelectuali a avut un rol deosebit în culegerea și publicarea folclorului muzical și literar românesc. Era deci firesc gestul lui Alexandru Hurmuzachi de a-i solicita prietenului său

moldovean colaborarea la noua revistă, atât cu opere originale cât și cu poezii populare. Iată și răspunsul lui Alecsandri privitor la creația populară: „...Dacă cumva măduce oarecine hârtiile mele de la lași, îl-oi trimite și ceva din poezile populare pe care tu știi a le prețui atât de bine.” (1, p.183)

Și se va înțelege de cuvânt, astfel că Nicolae Iorga vorbește chiar de „revelația unui nou Alecsandri, scăpa de chinurile vechii dureri de iubire și chiar din melancolia lăsată pe urma lor, un Alecsandri întinerit, care-și cântă larășii ariile vesele și viaioase și care înfățișează ceteritorilor săi, deprinsă a vedea în el pe cel dințat poet al Moldovei, o poezie poporala, îndreptată, rătezată sau împodobită de el, care-și va culege astfel și îndreptările pentru viitoarea sa carieră literară.” (3, p.28)

Din august 1849, Alecsandri se află la Paris, unde între timp sosise și tatăl său, care probabil îl adusese manuscrisele de la lași, căci după cum vom vedea le va

de țara noastră.” (1, p.361) Doamna Elena Cuza tocmai înființase azilul pentru copii găsiți, ce-l purta numele, și pentru care căuta fonduri de întreținere. Poetul îi încredințea cu o scrișoare manuscrisul complet a culegerii de poezii populare: „...Complectând acum, precăt mi-a fost cu puțință, colecția începută și dorind a face ca să contribuie însuși geniul poporului în folosul Azilului de copii găsiți ce poartă numele Înălțimel-Voastre, iau îndrăznea la dărui acestul așezământ manuscrisul meu de poezii culese din gura poporului. Ele copind glasurile intime ale sufletului său și merită de a fi unite cu glasurile de recunoaștere și de binecuvântare ce răsună împrejurul numelui Înălțimel-Voastre. Ele sănătățile găsiți al geniului românesc, și dar au dreptul de a se bucura de îmbrățișarea Înaltei Protecțore a Azilului Elena.” (4, pp.33-34) Volumul „Poezii populare ale românilor, adunate și întocmite de Vasile Alecsandri” va apărea abia în ianuarie 1867 (1, p.380), cu textul scris al baladei „Miorița” în ediție definitivă. Îl reproducem integral, el fiind parte a obiectului anchetei noastre literare.

MIORITA

Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate,
Și-oile s-or strâng,
Pe mine m-or plâng
Cu lacrimi de sângel
Iar tu de omor
Să nu le spui lor.
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumei mireasă;
Că la nuntă mea
Au căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa;
Brazi și păltinași
I-am avut nuntășii;
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni
Măicuță bătrâna,
Cu brâul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe câmp alergând,
De toți îndreptând
Și la toți zicând:
Cine-au cunoscut,
Cine-mi au văzut
Mândru ciobănel
Tras printr-un inel?
Feișoarea lui,
Spuma laptelui;
Mustețioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Peana corbului;
Ochișorii lui,
Mura cămpului...
Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
Cu-o fată de crai
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu-i spui, drăguță,
Că la nuntă mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntășii
Brazi și păltinași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii...;

BIBLIOGRAFIE

- Nicolae G.C., „Viața lui V. Alecsandri”, Editura pentru literatură, 1962
- Iorga N., „Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea de la 1821 înainte”, vol.II, Editura Minerva, București, 1983
- idem, vol.III
- „Poezii populare ale românilor” adunate și întocmite de Vasile Alecsandri, Ediție îngrijită și prefăță de Gheorghe Vrabie, Editura pentru literatură, 1966
(continuare în numărul viitor)

Nicolae STAN

CRONICA VOIOASĂ

În 1957, Albert Camus primea Premiul Nobel pentru literatură, cu romanul „Străinul”.

În 2001, Michel Houellebecq tipărește la „Flammarion” romanul „Platforma” (editura „Polirom”, 2003) care va fi asemănăt cu deja celebra scriere a moralistului francez.

Eroul lui Houellebecq este Michel Renault, funcționar în Ministerul Culturii. Traseul vietii lui înațiează spre o solitudine absolută, atât față de ceilalți, cât și față de sine: „Când iubirea a dispărut, viața devine oarecum convențională și silnică. Păstrezi o formă umană, comportamentele obișnuite, un soi de structuri; dar sufletul, cum se spune, e gol.”

Michel Renault este un bărbat de patruzeci de ani, cinic, fără sentimente, abulic. După moartea anonimă a tatălui („bâtrânul nățărău era mort”), el primește o moștenire considerabilă. Bun prilej pentru a-și urma visul: călătorie în lume, turismul. Optează pentru un circuit organizat, agrementat cu experiențe sexuale dintre cele mai diverse. În acest circuit o cunoaște pe Valérie, una din organizatoare, care va deveni iubită lui, deși calificarea drept „iubită” poate fi transformată în aceea de parteneră sexuală.

În sfârșit întregul roman are drept temă turismul

UN ANIMAL AL ZILELOR NOASTRE

sexual al europenilor în diferite țări ale lumii a treia, îndeosebi: Kenya, Costa de Fildeș, Senegalul, Thailanda, Egipt dar și Spania, Germania.

Houellebecq are o privire manifeastă și brutală: Occidental este prosper și degradat, occidentalii au totul dar nu sunt fericiti, nu mai au plăcerea de a face sex; în vreme ce miliarde de indivizi din lumea a treia nu au nimic decât propriul lor corp pe care-l pot oferi occidentalilor. Din acest schimb „ideal” occidentalii ar deveni oameni fericiti, la un anumit tarif. „Platforma” este o descriere în detalii incredibile, multe inutile, a diverselor cluburi specializate în turism de vacanță. Nu este de mirare că eroul, care caută relații umane - ni se sugerează - ajunge la următoarea convingere: „Singurele femei pe care le amintesc erau, totuși, acelea cu care mă culcasem”. Iar la acest capitol, personajul pare un superman: sex peste tot, în doi, în trei, până și în stradă. Cam mult totuși, chiar dacă astfel s-ar releva degenerarea lumii occidentale. Nu pot reproduce, pur și simplu o scenă de amor din acest roman, pentru că totul este la marginea pornografiei. În vreme ce, e drept, la o distanță de peste 50 de ani, Camus îi prezenta viață intimă a lui Maursault în linii severe: „Spre sfârșitul spectacolului am sărutat-o, dar incomod. După cinematograf, a venit la mine! Când m-am trezit, Maria plecase.”

Romanul „Platforma” este plat, lipsit de relief, cu multe lungimi, cum ar fi discuțiile banale între tovarășii de călătorie, descrierea în detaliu tehnică a

unor programe de turism, sau a unor orașe (Surat Thani, de pildă - unul între altele), sau relatarea unei povestiri de Agatha Christie, „Vâlceaua”, pe care o citește personajul. O vorbă interminabilă, întreruptă numai de scenele de sex, în tușe groase, păstoase, directe. Ni se spune, nici mai mult nici mai puțin, că viitorul omenirii este turismul sexual. Tinerii occidentali, care sunt viitorul lumii, sunt atrași de vestalele lumii a treia, de thailandeză, în primul rând. Birocratia tinde către instinctul primar. Legea către barbarie.

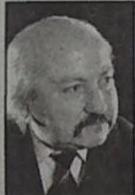
Cum în lume există o stare de dreptate, spre final, un atentat terorist musulman spulberă un club de vacanță din Thailanda, prilej cu care Valérie intră în lumea celor drepti.

Michel Renault este acum nu numai antioccidental, dar și antiislamist. Până acolo încă era entuziasmat atunci când un israelian, de pildă, omora cel puțin un musulman palestinian.

Finalul romanului îl surprinde pe personaj reintorcându-se la „locul crimei” în Bangkok, singur, într-o cameră de hotel. El a fost și a rămas un om fără relații: „Trăisem și aveam să mor singur, ca un animal”.

„Platforma” este al treilea roman al lui Houellebecq, de mare succes internațional. Într-adevăr, putea fi o carte mare, dacă. Stilul este neutru, tehnistic, ingineresc. Lirismul lipsește, chiar și acela mult filtrat din prozele camusiene. Există, în paginile acestei proze o Miză dramatică evidentă. Păcat că autorul, poate prea grăbit și prea revoltat, l-a ratat înălțimea și anvergura implicate.

Ioan NEȘU

Revistele literare — și cititorii lor —

N-aș vrea să-l contraciepe domnul Gabriel Chifu în legătură cu afirmațiile din articolul „Rezervația” apărut în suplimentul *Ziua literară* nr. 57/2003, cum că numărul de cititori până în anul 1989 era mare pentru că și tirajele erau mari. Însă eu am cunoscut la vremea aceea mulți snobi care cumpărau „Istoria religiilor” pe sub mână, ca să dău un singur exemplu, dar nu pentru a o citi, ci pentru a o expune în biblioteca din sufragerie și a o etala astfel, aşa cum altii își etalau porțelanurile. Dar că publicul cititor s-a redus simțitor după evenimentele din '89 este perfect adevărat. Si mă gândesc mai ales la cel care citește reviste literare. Tipărirea acestora și menținerea tirajelor pe linia de plutire a devenit un adevărat act de curaj din partea celor care le asigură apariția. De aceea m-am și întrebăt de atâtea ori cum aş proceda eu dacă aş fi pus în situația de a conduce o revistă literară. Ce măsuri ar trebui să iau pentru ca aceasta să-și crească numărul de cititori, să-și mărească tirajul, să se smulgă din mână, să aducă profit.

De ce spun toate acestea? Pentru că în permanență apar în mass-media adevărate strigăte de ajutor ale unor redactori și cerând implicarea mai concretă a Ministerului Culturii în alocarea de fonduri. Așa este, în condițiile în care o revistă nu dispune de publicitate, nu se bucură nici de prea multe sponsorizări, singura sansă de a trăi sunt fondurile alocate de minister.

Dar oare aceasta să fie și ultima soluție? Oare nu mai sunt și alte soluții și care să depindă în exclusivitate de noi? Astfel încăt o revistă literară să fie independentă din punct de vedere financiar.

Părerea mea este că o revistă literară, ca să trăiască și să trăiască bine, trebuie să se vândă. Tirajul nu poate plăfona nimeni. Si să nu existe retruri. Si dacă revista se vinde, atunci crește și tirajul, iar prețul de cost per exemplar scade. Si dacă scade prețul de cost este clar că atunci crește profitul.

Dar va fi vădabilă o revistă care se adresează numai unui oraș sau numai unei provincii, o revistă în paginile căreia este greu să pătrunzi din afară, în care se publică numai texte ale membrilor comunității respective, unde la cronică literară scriu cu o mare și nevinovată candoare unii despre alții, ca și cum toți ar fi numai maestri și dacă se poate chiar în același număr de revistă? Sau se mai poate vinde o revistă care folosește politica la schimb cu o altă revistă? Adică eu te public pe mine în revista mea, iar tu mă publici pe mine în revista ta. Sau poate să se vândă o revistă care se adresează numai unui anumit segment, cantonat în vârsta a treia? Aceasta este o revistă moartă din start. Nu înțeleg absența din

sumarul unei reviste a unei rubrici cu „poșta redacției”, a unei pagini a debutanților, a unei pagini în care să se poarte un dialog viu cu cititorii, a unei mese rotunde pe marginea unei cărți deosebite, etc. etc. Nu aș dedica un număr întreg unei singure personalități. Presupunând că numărul celor peste 2000 de membri ai Uniunii Scriitorilor nu-ar mai crește și ar îngheța la această cotă, tot ar fi sute dintre ei care să-să sfârși fără să le mai vină rândul. Si apoi cine cumpără o revistă dedicată unui singur autor când se știe foarte bine că scriitorii nu au prieteni printre ei dar au foarte mulți inamici? Consider aceasta o mare greșeală a directorului respectiv.

Așa cum arătam și cu alt prilej, publicul cititor s-a decantat în funcție de oferta care a apărut pe piață literară, astfel încăt segmentul care-i corespunde la această dată este format numai din cititorii fără. Problema care se pune este dacă ne dăm toți silință ca să-i păstrăm pe aceștia. Iar dacă numărul lor continuă să scadă, ca să revin la afirmația domnului Gabriel Chifu, nu este cumva și din cauza noastră?

Personal, mărturisesc că nu pot citi mai mult de 25 - 30% din textul unei reviste. De ce? Pentru că se consumă pagini întregi cu recenzii comandate sau de cunetrie. Se consumă pagini întregi, mă gândesc uneori că sunt de umplutură, cu exgeze literare pe care nu le citește nimeni sau dacă le citește totuși cineva acela sunt foarte puțini. Ișii au și acestea rostul lor, dar în reviste de specialitate unde le găsesc cu siguranță cei interesați. Un alt aspect care poate crea suspiciune este insistența cu care se publică multe pagini cu producții de peste hotare (proză sau poezie) care, de cele mai multe ori, nu sunt mai bune decât cele autohtone. Se manifestă de asemenea un interes deosebit pentru ce mai scriu românii noștri din Australia, Suedia, Germania sau Canada, fără vreo conotație pentru cititorii din țară, dar care mă face să mă gândesc că se contează pe o anumită reciprocitate cu caracter personal, mergând până la a conta pe o invitație acolo. Si atunci cum să nu se simtă creatorul autohton puțin trădat? Mai ales că un material al lui trebuie să aștepte la rând luni de zile, dacă se întâmplă și atunci. Mi se pare normal să se simtă frustrat.

Greșelile acestea nu le-aș face eu dacă aş fi pus în situația de a conduce o revistă literară. Aș fi de o sinceritate dezarmantă cu cititorii și prin tot ce aş publica mă-ști adresa numai lor. Aproape că aş întocmi sumarul împreună cu ei, dacă mă pot exprima astfel.

Afirm toate acestea cu rezerve pe care totuși sunt obligat să le am având în vedere formația mea de inger, comparativ cu experiența acelora care, de drept, dau viață acestor reviste.

Gheorghe Marinel

ORIENT SHOW

NOTA PALESTO

Ne este extrem de greu să estimăm, în actuala stare de lucruri, adevărată lumină la care trebuie privită nefericita neîntelgere care acum amenință să provoace haos și poate chiar vărsare de sânge în Orientul-Nu-Prea-Îndepărtat. A menține echilibrul între cele două cauze, în care atât de multe probleme, nu numai de principiu național și de moralitate internațională, dar și de interes universale și aspecte profunde ale politicii și diplomației, se împletește inextricabil, ar putea, în acest moment, când până și părțile direct implicate încă nu au înțăiat publicului cazul în toată complexitatea lui, milita nefavorabil chiar împotriva acestor principii de reconciliere a îndeplinirii acțiunii legitime cu nesuminare privilegiilor naționale și a intereselor financiare, a căror salvagardare, întărire și protejare constituie îndatorirea primordială a organelor opiniei publice.

CRIZA ORIENTULUI-DESTUL-DE-APROPIAT

Răspunsul Guvernului Elian la nota de protest a Palesto, prin care se reclamă despăgubiri pentru pretinsa neglijență a unui soldat elian care a dus la deteriorarea vopselii de pe palatul președintelui Palesto, a fost prezentat aici în această dimineață.

Nota Eliană conține următoarele cereri:

1. Guvernul Elian își va prezenta scuzele, în scris și cu umilință, față de Guvernul Palesto.
2. Soldatul vinovat sau, dacă acesta nu poate fi descoperit, orice alt soldat elian, va fi executat imediat și fără judecată, iar ocupația de soldat va fi suprimată în Elan.

3. Drapelul elian va fi coborât de săptă ori pe toate clădirile publice din Aviv Tel, la fiecare trecere prin apropiere a unui cetățean palesto.

4. Toți cetățenii Eliei se vor prosterna timp de cinci minute la vederea unui cetățean Palesto.

5. Elia va plăti o despăgubire de nouă miliarde de dolari în trei rate anuale.

6. Membrii Cabinetului Elian vor pomii neîntâziat spre Palesto unde se vor prosterna în mod public, acceptând ulterior ca președintele interinar al Palesto să primească o cizmă în partea stabilită în Anexă.

Răspunsul elian dă de înțeles că toate aceste cereri vor fi satisfăcute cu excepția nr. 6. Solicită, de asemenea, ca perioada de achitare a despăgubirii să fie extinsă la cinci ani.

LA ÎNCHIDEREA EDIȚIEI

Palesto a fost bombardat de aviația eliană. Primul obuz a lovit o școală elementară din centrul orașului, omorând un învățător și unsprezece copii. Steagul alb a fost înălțat imediat. Șeful guvernului elian a leșinat de ușurare la afilarea veștilii că printre victime nu se află nici un cetățean britanic sau american.

Peste zece zile Pământul Sfânt îl primea în audiență pe ARAFAT.

Violeta BASA

„Merii în floare”

eseu despre structura poeziei
lui Șerban Codrin

(urmare din nr. 10/18)

MAREA TĂCERE

Cu toate că devenise un *maestru* în arta de a crea haiku, Șerban Codrin a renunțat fără nici o părere de rău: ceva nu era în regulă. În numai câteva zile din toamna anului 1994 a scris O sărbătoare a felinarelor stinse, poeme tanka (japoneză, tan: scurt; ka: poem).

Un text o dată compus își căpăta treptat locul într-o arhitectură complexă, care se cristaliza și se limpezea cu timpul. Astfel, poemele cu aluzii creștine au devenit, în cîțiva ani, Missa Requiem, într-o formă riguroasă gândită, completând poemul latin-medieval cu *poeme-în-lanț/gunsaku și secențe/haiku* impregnate de ideea sacrificiului, a păcii în paradisul celor salvați prin credință, dar, formal, de o rigoare și simplitate dezvăluind spiritul zen al poeziei prin elipse, paradoxuri și simboluri.

Studiind lucrările de D.T. Suzuki, R.H. Blyth, William J. Higginson, a reluat mai vechi preocupările de inițiere în filozofia orientală, indiană, chineză, tibetană, japoneză, în artele poetice, în teoria literară, în ezoterism, în misticism, în istoria religiilor.

În colaborare cu Manuela Miga, poetă cu preocupări similare, de poetică orientală, teatralie, ikebana, ceremonia ceaiului, a compus poeme-în-lanț *rengay*, specie literară cu formă fixă inventată de poetul american de haiku Garry Gay, apoi a continuat inițierea în *renku* dialogând cu Valentin Busuioc, Constantin Severin, Laura Văceanu, Mioara Gheorghie, Radu Patrichi, David Alexandru, Elena Manta-Ciubotariu, devenind *incontestabilă maestru* în Vedere prin oglindă, titlu sugestiv și aluziv la poetul reflectat de celălalt, *interlocutorul*.

Volumul Sălcii vechi și noi cuprinde poeme-în-lanț *renku* cu un singur autor, depășind în valoare tot ceea ce deja scrise în colaborare.

Dacă s-ar fi oprit la acest nivel, Șerban Codrin ar fi fost creatorul școlii românești de *renku*, prin poeme de o luminosă lăptidă și perfecțiune, însă au urmat două opere de sinteză și infinit sugestive, creații ale unui mare maestru.

Păsări ezoteric este un dokujin hyakuin *renku* (o sută de poeme-în-lanț, un autor). Păsările alcătuiesc o imagine multiplă a lumii din perspectiva diferitelor mitologii, legende orientale și occidentale. Poemul a fost compus într-un efort unic într-o zi de sămbătă, 30 martie 1996.

O pată pe zid este un ichi nenju no *renku* (poem-în-lanț pentru un an) compus neîntrerupt în 1996 și 1997, către o legătură pentru fiecare zi. Primele analize aparțin lui Florin Vasiliu și Dumitru Radu, care au remarcat formidabila originalitate și forță de sugestie a acestei creații.

Scoici fără perle are în sumar poeme-în-lanț *gunsaku*, *secențe/haiku* și *secențe/haiku*, ba chiar o secență haiku în formă liberă, o excepție la un autor care reușește să scrie în mod natural în măsura 5-7-5 silabe. Poemele sunt extrem de diverse, creația unui poet de o forță creativă uluitoare, care distrugă mitul hajinului, făcător al unui haiku, poem-foarte-scurt de 17 silabe și atât.

Șerban Codrin reușește să construiască un univers liric și, în cele din urmă, o operă luminată de o vizină filozofică superioară, coerentă, profund originală.

În sfârșit, al zecelea titlu important este Grădina Zen, enormă secență de 365 tanka și două hanka. Prefațat de o pagină din romanul Meteorii de Michel Tournier, poemul este subîmpărțit în 12 zodii.

„În aparentă ei despușiere, grădina zen conține potențial toate anotimpurile anului, toate peisajele lumii, toate nuantele sufletului” (...). Fiecare poem refine o clipă dintr-o zi. Nu se creează nimic din cuvinte, poetul este un contemplator a ceea ce universul oferă numai celui iluminat, trezit.

Aventura printre mai multe specii literare a fost un formidabil prilej pentru poet de a descoperi poeme haiku într-adevăr VII, ca un tâșs de sable în acțiune.

În mod paradoxal, creatorul și maestrul poeziei haiku românești nu are nici un text ca atare, izolat, ci numai integrate unor ansambluri complexe, secențiale, completând în permanență și rescriind de mai multe ori *secențele* Primăvara, Vara, Toamna, Iarna din între patru anotimpuri și Dincolo de tăcere.

Secențele tanka, secențele haiku, poemele-în-lanț (*renku*) cu mai mulți autori, poemele-în-lanț cu un singur autor ordonate în zece cărți diferite au primit un supratitlu comun, Marea tăcere.⁽¹⁴⁾ Toate aceste

versuri-legate se află între două extreame, „nu spun nimic, dar sugerează totul” (Ioan Găbudean), sintetizând ideea unei poezii nefabile aproape în stare pură.

MINISTERUL POEZIEI

(II)

Tanka este un poem cu estetică specifică, alcătuit din cinci versuri fără ritm, de 5-7-5-7-7 silabe, în total 31; fără titlu. Semnificația termenului este *poem-scurt*. A apărut ca specie literară în secolul VII, a fost cultivat la curtea imperială și, în general, de întreaga elită militară, administrativă, intelectuală și tărziu din evul mediu până astăzi. În secolul XX a cedat, dar nu definitiv, în fața expansiunii aproape generale a *poemului-mai-scurt, haiku*.

Încă din anul 951, împăratul Murakami (946-967) a înființat *Wakadokoro* (*Biroul imperial de poezie*), care funcționează și astăzi ca Minister al Culturii, Japonia fiind singura țară din lume unde a funcționat un minister al poeziei. S-au alcătuit 23 de mari antologii, începând cu *Manyoshu* (Culegerea celor zece mii de file, între 759-760), *Kokinshu* (Culegere din trecut și de azi, anul 905) până la *Shin-Kokinshu* (Noua culegere din trecut și de azi, din ordinul împăratului Go-Toba, 1183-1198) și *Shoku-Go-Shuishu* (Culegere târzie de spicuri continuată, 1323).

Toată evoluția poeziei japoneze medievale s-a concentrat în interiorul aceleiași specii literare, poetii învățând numai în limitele celor cinci versuri, cu o tematică relativ restrictivă, evitându-se unele teme, dar suprasolicitând altele, precum natura, dragostea, cătătoria.

Estetica poeziei tanka diferă de la o mare antologie la alta, nu are categorii echivalente celor din artele poetice occidentale, precum frumos, urât, sublim, ci este nonaristotelică, influențată de gândirea chineză, având valori precum *sei* (pura frumusețe a unei lumi efemere în veșnică schimbare), *karumi* (simplitate, eleganță), *mono no aware* (patos al lucrurilor, pasiune față de natură și fenomenele ei), *yugen* (atmosferă întunecată, mister al naturii și existenței), și multe altele.⁽¹⁵⁾

Poezia modernă tanka preia forma scurtă în cinci versuri și este liberă tematic. Poemul este cel mai adesea împărțit în două de *kiregi* (cezură) după primele trei versuri, între părți realizându-se un conflict liric, care sugerează sensul.

Poemul următor aparține lui Saigyo (1118-1190), la început ofițer în garda imperială, apoi călugăr buddhist, unul dintre marii maeștri din toate timpurile ai poeziei tanka, și a fost publicat în antologia *Shin-Kokinshu*.

Fiecare lucru se schimbă și se preschimbă în această lume - cu aceeași strălucire pe cer se-arătat luna⁽¹⁶⁾

Poemul poate căpăta forma unui distih:

Fiecare lucru se schimbă și se preschimbă în această lume - cu aceeași strălucire pe cer se-arătat luna.

Poemul nu expune, ci sugerează o meditație filozofică de esență budhistă, a instabilității lumii fenomenele, efemere, în fața universului veșnic. Sunt suprapuse două imagini, fără nici un comentariu direct al poetului, care lasă interlocutorul să subînțeleagă.

În ultimă instantă, elementul fundamental al poemului este *kireji* (pauza, cezura), care apare după orice vers, dar în cele din urmă s-a stabilizat după al treilea. Sensul sugerat este întotdeauna deschis, niciodată exact, ci numai încărcat de ambiguitate. Prezentăm fără comentarii două poeme ale bonzului (călugăr buddhist) Jakuren, din antologia *Shin-Kokinshu*.

Vântul furios al munților a crăpat acest loc - căci frunzele roșii ale arțarilor atârnă încă de ramurile lor

Nu s-au zvântat bine stropii de ploaie atârnând pe acele de brad și uite că se și ridică ceața înserării de toamnă⁽¹⁷⁾

Terțina introductivă se numește *kami no ku* (strofa de sus), distihul *shimo no ku* (strofa de jos). *Kami no ku* a făcut o carieră glorioasă, stând la baza poemului-în-lanț (*renku*) și devenind în cele din urmă, după anumite teorii estetice, *haiku*.

MINISTERUL POEZIEI

(III)

În Japonia medievală arta compunerii versurilor făcea parte din educația obligatorie, alături de mânărirea sablei, de cultivarea orezului, de construirea caselor. Antologile erau abecedare, cărți de cult, cărți

ezoterice. Din salonul imperial până jos, între soldați, țărani, meșteșugari se compuneau poeme-scurte, tanka. Conversația zilnică nu ieșea din canoanele poeziei, poetilor antologați îi se oferea onoruri speciale, până la înalte ranguri în hierarhia statală, de miniștri, administratori de provincii. Unii poeti au fost canonizați zei și protectori. Se organizau în permanentă concursuri de poezie, prilej de selecție pentru antologii, cu juriu intransigente.

Au început să se ivească unele situații descrise în romanele sau jurnalele epocii, Gengi monogatari de doamna Murasaki Shikibu, Makura no soshi, de doamna Sei Shonagon. Cineva compunea *strofa de sus* cerea unui interlocutor o continuare pe măsură, sau invers, ceea ce numai *strofa de jos*. Nimeni nu își dădea seama că de fapt se naștea o nouă specie literară, *renga*, denumirea modernă *renku*, cu sens de *poezie-legată* sau *poem-în-lanț*, creat de doi, trei, patru parteneri în colaborare și dialog cu reguli din ce în ce mai complicate.

Capodopera poeziei-legate este *Minase Sangin Hyakuin* (O sută de poeme-în-lanț la Minase, trei autori) de Sogi Hoshi (1421-1502) împreună cu doi dintre strălucitorii săi discipoli, Shokaku (1443-1527) și Socho (1448-1532). Cei trei mari poeti, în prima lună a anului 1488, au compus într-o noapte în satul Minase, în aşteptarea unei ceremonii dedicate mikado-ului Go-Toba, acest poem emblematic pentru poezia japoneză din toate timpurile, un fel de epopee lirice, unde se sintetizează întreaga experiență din cele 23 de antologii.

Estetica poemului-în-lanț a fost canonizată de poetul și teoreticianul Nijo Yoshimoto (1320-1388), care a scris tratatul *Hekirensu* (Cum se fac înlanțuirile). Același poet a alcătuit o antologie de fragmente de *renga* în 20 de volume, însumând aproximativ 500 de autori, *Tsukubashu* (Antologie de *renga*).

Un tanka având un autor pentru terțină (strofa de sus) și alt autor pentru distih (strofa de jos) se numește *tanren-ga* (poem-legat/poem-în-lanț scurt).

Renga clasic avea 100 de strofe sau legături (o terțină numită *hokku* și 99 de *tanka*), dar japonezii preferau să o sintetizeze într-un vers lung de 17 silabe și altul de 14 silabe. Există o întreagă ceremonie a scrierii, a împărțirii poemelor în secțiuni introductive, secțiuni finale, poemul clasic împunând reguli tematic, interdictii, diversitate a motivelor literare și unitate stilistică, totul dând mare bătăie de cap poetilor și autoritate critică *maestrilor*, care urmăreau respectarea strictă și totală a canoanelor.

Astăzi se scrie *renku* în toate comunitățile de autor de haiku din lume. Se organizează societăți de *renku* separate de societățile de haiku și de societățile de tanka. În România, această poezie se practică de aceeași poeti, accentul căzând pe haiku. Pretutindeni în lume se editează reviste de *renku*, se publică poeme și eseuri teoretice, se discută regulile de compoziție artizanală ale celui mai complicat poem în formă fixă din literatura universală. Totuși, poetii moderni renunță la abuzul clasic, propunând un *renku* mai suplu, mai puțin dogmatic, mai liber.

Creatorul școlii românești de *renku* și primul ei maestru este Șerban Codrin, care a compus în colaborare și dialog, dar, mai ales, în monolog. În scrierile se simte condeul puternic al dramaturgului, Păsări ezoteric, O pată pe zid, Sălcii vechi și noi, Vedere prin oglindă, devenind manuale obligatorii pentru toți poetii români. Au tipărit mici volume de *rengay* (renku de șase legături, cu reguli speciale) Radu Patrichi, Dan Doman, Elena Manta-Ciubotariu, Ioan Găbudean, Bogdan I. Pascu. Ion Codrescu are încercări mediocre, fără interes literar, în dialog pedestru, ba chiar vulgar cu poeti americani. Prima revistă românească de *renku* este *MICUL ORION*, șase numere, editată de Șerban Codrin în perioada august 1995 - mai 1996 în cadrul *Școlii de tanka și renku de la Slobozia* (fondată la 1 mai 1995) de poetii Șerban Codrin, Manuela Miga, Valentin Busuioc, Constantin Severin. *Renku* s-a tipărit de asemenea, în revistele *Albatros*, Constanța (mai cu seamă traduceri), *Orfeu*, Tg. Mureș.

BIBLIOGRAFIE

14. Șerban Codrin, Marea tăcere. Este reluată, rescrisă și reordonată antologia O sărbătoare a felinarelor stinse (1997) și completată cu Missa requiem (1997) și Grădina Zen (1998), Editura Star-Tipp, Slobozia, 2001
15. Florin Vasiliu, Camelia Bașta, Poezia lirică japoneză, valori estetice, Editura Haiku, București, 2000
16. Ion Acsan, Dan Constantinescu, Tanka - Haiku, antologie de poezie clasică japoneză, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
17. Ion Acsan, Dan Constantinescu, Tanka - Haiku, antologie de poezie clasică japoneză, Editura Mondadori, București, 2002

(continuare în numărul viitor)

Din cartea „Merii în floare”, apărută la Editura Ex Ponto Constanța, 2003

Radu VASILE

Data și locul nașterii: 18 septembrie 1952, Com. Ciocănești, Jud. Călărași
 Cetățenie: română
 Studii: Facultatea de istorie, Universitatea "Al.I.Cuza"- Iași, absolvită în 1975
 Experiență profesională: profesor de istorie, grad I
 Activitatea literară - cărți publicate: *Victorie minus unu*, roman, Ed. Eminescu, 1982 (Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor) *Fratel meu, Abel*, roman, Ed. Eminescu, 1984, *Omul cu lupa*, povestiri, Ed. Eminescu, 1991

OAMENI FĂRĂ SCĂPARE

(prezentarea proiectului)

Romanul *Oameni fără scăpare* decupează o secvență din deceniu al șaselea al istoriei românilor, deceniu terorii comuniste. Personajul principal, Sebastian Călin, este arestat de Securitate și oricât va încerca soția sa, Cosmina, să-i dea de urmă, nu va izbuci. Dărăstarea lui Sebastian are consecințe profunde în mica așezare de pe malul Dunării, consecințe percepute și relatate de un copil, Cristian Lupașcu, consilient ce va reflecta întreaga istorie a perioadei comuniste din România.

Oameni fără scăpare face parte dintr-o serie de romane, grupate sub titulatura *Raiul pe pământ*, din care autorul a definitivat și o a doua carte - *Felix în valea umbrei morții*, al cărei subiect se centrează pe rezistența armată anticomunistă din România, în anii cincizeci. A treia carte - *Casa Mare* - urmărește drama familiei Lupascu, din 1945 și până la începutul anilor șaizeci, cu accent pe măsurile luate de comuniști împotriva „dușmanilor poporului” din lumea satelor. Celelalte cărți ale acestui proiect, anticipate pentru un ochi cunoșător încă în *Oameni fără scăpare*, vor descrie fuga din țară a lui Valeriu, fiul lui Sebastian, care moare degetat în Muntii Măcedoniei, reconstituirea „soartei” lui Sebastian în bucuriile securității, evenimentele din 1989 trăite de Cristian Lupașcu, etc. Privit din acest punct de vedere, acest proiect - *Raiul pe pământ* - se poate spune că este o re-trăire, cu mijloacele literaturii, a suferințelor îndurate de români sub tirania comunistă.

Cărțile se adresează unui publicului pasionat atât de literatură, cât și de istoria României din ultima jumătate a secolului trecut.

(fragment de roman)

„Voi ați făcut-o...”

Nu ca un reproș sau un avertisment. Pur și simplu - „Voi ați făcut-o...” și bătu gânditor cu unghia arătătorului în carte. Iar după o tăcere lungă îmi porunci bland: „Du-te și te joacă, copile!” Cu pieptul să-mi explodeze de fericire, am rupt-o la fugă pe străzile așezării.

Atunci în vara aceea am hotărât să distrugem tablourile conducătorilor comuniști din școală noastră. Am fost furios, mai târziu, că totul fusese pus pe seama lui Felix, dar el ne-a liniștit, spunându-ne: „Cândva, cineva va povesti toate astea, și atunci i se va da fiecareu și ce se cuvine”. Ceea ce a urmat după distrugerea tablourilor poate fi definit printr-o formulă specială: starea de asediu.

Când m-am trezit în dimineața aceea și am ieșit în curte, primul lucru care mi s-a așezat pe umeri a fost liniștea. Nu aceea obișnuită, firească, prin care naviga așezarea în fiecare zi, ci una concretă, palpabilă, apăsătoare - o simțeam pe piele. Sub ea abia puteau să te miști. Brusc mi-am dat seama că așezarea emana pacea jalnică a unui loc pustiu cu căteva ceasuri în urmă. Părea că în spațiul ei fusese extirpată orice urmă de viață. Nu se mai auzeau nici oamenii, nici animalele. O forță irezistibilă măturase locul palmă cu palmă și luase totul cu ea.

Am ieșit în stradă și am privit de-a lungul ei. Nu se vedea pui de Adam. Curțile nu forțoase de oameni, cum se întâmplă de obicei la acea oră, iar vietuitoarele așezări amuțiseră și ele. Rar și de departe auzeai un câine schelălăind sau o orătanie cărăind, dar amuțeau imediat, ca sugrumate. În timp ce respiram liniștea aceea nefirească, la capătul străzii apăruse un grup de oameni, un civil și doi militari. Pe civil îl cunoșteam, era un om al așezării. După poziția lui în mers se vedea că el îi călăuzea. Înaintau aproape în marș forțat, cu armele în mâini, și păreau să aibă o întărire exactă. Tînta eram eu.

Ei s-au opriți la un pas de mine și civilul a spus, indicându-mă cu o jumătate de gest:

„El e.”

Îl cunoșteam pe civil. I se spunea Ușurelu. Nu era o poreclă, ci numele lui de familie, dar celelalte nume ale lui nu mi le aminteam. Militarii m-au înșăfecat fiecare de către o mână și m-au luat cu ei aproape pe sus. Mergeau acum parcă și mai repede decât veniseră, și eu, între ei, alergam ca un mânz. Străbătând drumul acela, care ulterior s-a dovedit că duce la școală, am văzut încă o parte din ceea ce se întâmpla.

În fața sfatului popular staționau două blindate ușoare, cu mitralierele îndrepteate spre un grup mare de oameni, masat în curte. Erau strânși acolo toți bărbații așezării. Ei erau înconjurați de un pluton de soldați echipați de zăboi. Mitralierele de pe vehicule aveau benzile puse și cartușul pe țeavă și puteau deschide focul în orice moment, au fost avertizați captivi. Cei adunați acolo știau ce înseamnă asta, pentru că aproape toți fuseseră în serviciul militar și se miscașaseră în preajma unor asemenea unelelor de ucis. Cinsti, mărturiseau ei mai târziu, că nici prin gând nu le treceau să evadese, și asta nici chiar dacă soldații ar fi fost înarmați cu bâte. În jurul sfatului popular se fixaseră posturi și soldați înarmați le ocupau. În zona aceea liniștea era atât de compactă încât abia o despăgubeam cu pieptul în mers. Ce se întâmpla cu oamenii aceia nu era greu de imaginat.

Pe măsură ce ne apropiam de școală am observat și alte lucruri. La principalele ieșiri ale așezării se postaseră de asemenea căte un vehicul blindat. Teava mitralierei era direcționată spre așezare. Cei doi infanteriști ce însorau blindatul, dispusă fiecare de-o parte și de alta la cincizeci de metri, supravegheau cîmpurile din preajmă. Ei aveau armele la sold, cu degetele pe garda trăgaciu. În același timp pe străzile așezării mărșăluiau patrule, supraveghind casele și grădini. Aveau armele în mână și ordinul să tragă fără somajie dacă vor fi întâmpinați cu vreun gest ostil. Am ajuns în cele din urmă la școală.

Taboul se asemăna în datele sale esențiale cu

cel din fața sfatului popular. și acolo stăpânea liniștea sfatului de lume. și acolo staționa un vehicul blindat cu soldatul agățat de mânerele mitralierei. și acolo țeava ei căuta pe deasupra capelor noastre. Deosebirea constă în faptul că acolo nu erau strânși adulții, ci toată suflarea puerilă a așezării. Ordonați în careu, cu profesorii-diriginti lângă ei, priveau cu ochi dilatați de curiozitate, fără frică, la acest spectacol inedit, în care erau și ei personaje. Directorul Butirez sta într-o extremitate a careului, izolat și dezorientat, ca un răpitor deposat de pradă. Curtea școlii era păzită de alii șapte soldați, aranjați într-un dispozitiv ce trebuie să fi fost fără îndoială strategic. Din când în când careul i se mai adăuga căte un copil, adus sub escortă. Evident, ușa școlii era străjuită de un infanterist cu degetul pe trăgaci.

După ce mi-am ocupat locul în sectorul clasei mele, ceea ce pe parcursul drumului fusese un semnal vag, devinea acum o necesitate ireprezabilă. Trebuia să urinez. Eram al cincilea pe rândul din dreapta și am ieșit din formăție, îndreptându-mă spre dirigintele noastre, ca să-i cer permisiunea; acesta se afla în fruntea clasei, în interiorul careului. Făcusem doi sau trei pași, când unul dintre soldați s-a repezit spre mine și a tăpat isteric:

„Înapoi! Înapoi! Trei în formăție!”

Am rămas pe loc, nu m-am întors. Apoi am mai făcut o jumătate de pas. Un drăcușor mă împingea de la spate, voiam să văd ce se întâmplă. Din căteva saluturi soldatul a fost lângă mine. și furia, și spaima vibrau în pupile lui. Mi-a pus țeava automatului în piept, m-a împins brutal și m-am prăbușit printre colegi. M-am ridicat și cred că am zâmbit pentru că o umbră trece peste chipul soldatului ștergând și furia și spaima. Nu mi-era frică. Nu mă speriau nici arma, nici urletele lui. Pentru mine ele nu transmiteau un mesaj amintitor. Ce puteau să-mi facă? Să mă lovească? Primișem lovitură, eu însuși pe coadă mă lovise și suportase durerea fizică ușor, și de ajuns să strâng puțin din dinți și să te gândești în altă parte și orice durere îți se dizolvă în carne ca un fum în vâzduh. Să mă împuște? Și-un ageam și-ar fi dat seama că în situația dată n-ar fi făcut-o. Ce pericol eram eu pentru el? Atunci de ce se agita soldațelul astă?

„Îmi vine să mă piș, i-am spus, trebuie să merg la veceu...”

“Gural! Înapoi! Fă pe tine! Nu te miști de-acolo!”

L-am privit în ochi, simulând o suferință dulce, și am dat drumul jetului fierbințe în pantaloni. Simțeam cum pata se lărgea căldă pe cracul stâng. Ceea ce nu absorbea stofa se surgea domol în pantaloni. Privirea lui s-a lărgit abia perceptibil, dar n-a zis nimic că a durat astul. Apoi m-am întors la locul meu. Soldatul a trăntit o înjurătură și s-a întors și el la postul lui. O explozie de bucurie m-a amețit cînd, după puțin timp, și alii pantaloni s-au udat printre rânduri.

„Ce dracu fac ăștia, se pișă pe ei?”, strigă un sergent ce se întorcea în pas alergător din școală.

“Da, să traiți!”

“Lăsați-mă să se ducă la closet. O să puță la...” - urmarea n-am mai auzit-o.

“Așa a fost ordinu, să traiți!”

“Dă-l dracu de ordin, fă cum îți spun!”

“Teles!”

Într-un timp, interogatorul continua. Un soldat înarmat preluă elevul din careu, îl conducea în școală și după un timp, mai scurt sau mai lung, când se întorceau, dirija elevul spre o altă zonă a curții. Uneori, deși rar, soldatul se întorcea singur. Această trecere prin sită a durat până târziu după prânz. N-am sesizat nici o încrezere, nici o accelerare de ritm pe tot parcursul anchetei. Când ziua cobora spre seară, ne-a venit rândul și nouă, celor dintr-o săptăna.

S-a întâmplat să fiu escortat spre școală de unul dintre cei doi soldați care mă adusese să dimineată. Am incercat, involuntar, să-i transmit mesajul acestor recunoașteri. El m-a lovit cu o privire înghețată și m-a

împins cu patul armei spre clădirea școlii.

Anchetatorii erau trei, doi civili și un militar. Civili erau în costume negre, purtau cravată și erau tineri. Militarul era vârstnic, pe epoletii îi strălucea două stele mari, cusute cu alături. Pantalonii lui avea vîpușcă roșie, lată. Era general. Toți păreau obosiți, dar își păstrau în gesturi și-voci o eficiență reală, egală, de mecanisme rodate. Stăteau la o masă plină de hârtii. Unele dintre ele erau acoperite cu scris de mână.

“Arătă palmele.”

Am executat.

“Sîi pe partea cealaltă.”

Am știu imediat ce voiau să găsească - tăieturi, zgârietură proaspete, în care săngele să se fi mai păstrat. Mi le-au studiat îndelung, centimetru cu centimetru, fiecare dintre ei, în aceeași linie care-mi suiera în auz. Aveam răni pe mâini, dar erau vecchi, unele cicatrizate. Mi-au ridicat mâancile jachetei până deasupra coatelor și mi-au inspectat antebrătele la fel de minuțios. Când au terminat cu mâinile mele, unul dintre cei tineri, mi-a cerut.

“Descalță-le și pun pantofii pe masă!”

Am executat. El au făcut cu pantofii ceea ce făcuseră cu mâinile. Timp îndelungat i-au întors pe toate fețele, zgândind prin cusături cu niște ace lungi, subțiri ca de seringă. Pământul, praful, ceea ce cădea pe foale de hârtie erau studiate apoi cu o lopă de unul dintre ei. Din nou am știu: căutau așchii minuscule de sticlă, rămase pe încălțăminte a celor ce sfârâmaseră tablourile. Pe încălțăminte mea nu au găsit vreun indiciu. Apoi mi-au suflecat pantalonii până la genunchi, i-au scuturat pe un ziar, la fel au procedat și cu flanela, făcându-mă să mă rotesc în jurul axei mele, ajutat de soldat. Nimic. Au notat ceva în dreptul numelui meu și așteptam să-l facă semnul sergentului să mă scoată afară. Dar nu terminaseră încă. În spațiul imensei săli de clasă - dintr-o dată și numai atunci o găseam aşa de largă, încât peretii și tavanul mi se păreau că ondulează la o mare depărtare - , o voce bogată, nu aspră, - mai târziu voi ști că era a comandanțului Conda - mă întrebă:

“Știi ce s-a petrecut noaptea trecută în școală?”

Am intuit capcana înainte să se fi sfîrșit întrebarea. Mi-ar fi plăcut ca ochii mei să fi arătat ca ai somnului din japșă. Și cred că am reușit în mare măsură să le dau aceeași strălucire fixă, opacă. Aveam, când voi am, o privire difuză, îndepărtată, la capătul căreia cel din față mea nu ajungea.

“Ce s-a petrecut?”

“Noi te întrebăm pe tine!” - bubui vocea celuilalt civil.

“Nu știu”, am spus puțin prea repede.

Ei mă întorceau în privirile lor pe toate părțile. Le trebuie un pic de uimire, o expresie tâmpă, și se lasă păgubașii. Mă înșelam. Oricât de nătărău am simulat că sunt, nu l-am convins. Mă lăsau singur cu răspunsul meu, știind că oamenii cad deseori în propriile lor capcane și-si divulgă singuri secretele, nu direct, prin cuvinte sau gesturi, ci prin defensive și tăceri. Deși abstrași acelui moment, ei patruleau undeva în zona din care repede ar fi putut apăca ceea ce mie mi-ar fi scăpat - capătul unui fir cu care m-ar fi înfășurat asemenea unui păianjen prada ce-i cade în pânză. Tăeam. Din vremea aceea știau să tac foarte eficient.

“Cineva ne-a spus - un coleg de-al tău spus că te-a văzut seara trecută jucându-te prin curtea școlii. Ai stat pe-aici până târziu.”

“Ce prost ești, l-am lăudat în gând. Crezi că mă înfinzu cu șmecherii răsușări, și în șoaptă?”

“Âla minte. Seara trecută am fost pe malul lacului. Le-am înșirat patru-cinci nume - ăștia pot să spună”

“Da de ce vorbești în șoaptă?”

“N-am voce...”

Securistul a lăsat jos din mâna o hârtie și a repetat: “Un coleg de-al tău spus că aseară ai fost aci, până târziu.”

“Minte. Să vină aici și să-l văd eu păla care spune așa ceva!”, am cerut revoltat.

“Dar când ați trecut spre casă, precis ați ajuns pe lângă școală. Cineva ne-a spus - că un nume - că ați intrat prin curtea școlii.”

“De la lac, drumul nostru n-ajunge pe lângă școală, casele noastre sunt în partea altă a așezării, dincolo de sfatul popular...”, le-am servit eu prompt coordonatele geografice.

“Dar... ai văzut aseară pe cineva în curtea școlii?”

“Da, trei capre și-un șapte chior!”

“Ce dracu face ăsta, tovarășe, își bate joc de noi?”

Bă, îți cărcesc una de-țăi sare borșul din nas!

L-am crezut instantaneu, dar un mecanism funcționa în mine scăpat de sub control, așa că m-am auzit susținând:

“Da” am spus adevărull Trei capre și-un șapte chior pasc seara pe-aici, sunt caprelle lu Florea Lânaru!”

“Da”-l dracu afară de-aici! Sergent!”

Soldatul îmi împinse un pumn în ceafă și mă scoase din sală.

Prea puțini dintre elevii școlii mai rămăseseră de anchetă după mine. Au trecut și ei prin față securiștilor, după care seara târziu, ne dădură drumul acasă. Din cele cîteva sute de copii, reînșură șapte-sprezece. Aceștia au fost interogați încă o dată, și spre miezul nopții au fost lăsați liberi. În fine, a urmat personalul școlii, profesorii, în frunte cu directorul Butirez și la sfârșit Aristotel omul de serviciu. Din cîte am auzit, lor îl s-a permis să părăsească clădirea școlii abia spre dimineață.

(continuare în pag. 8)

Ştefan NEAGU

A treisprezecea stea

Lovit de cnutul zeilor - în toamna recentă
printre milioanele de fluturi asasinați
nu mai găsi-i nici un înger incoruptibil;
toți furără fermecatul regat la care visasem
și se-ascunseră sub putredul colf de grâne fără prihană.

Ca-ntr-o Sodomă ofticoasă a blestemelor mute,
ca-ntr-o cetate bolnavă nedemnă de turniruri,
cu patricienii gata să dezerteze, gata să piară în țărâna tragică a chartelor minciinoase
după ce-au lăsat în urma lor un săngeros decor al torturilor.
Când Cezarul abia clipește din pleoape și-mi comandă mai departe
alt seism, alt diluviu, altă fugă spre-o altă robire în delirul singurătății
și desigur, un alt iconostas să-l slăvesc în aceeași hulită biserică.

O, impecabil Steamroller! O, Tomahawk Kid!
O, ruginiie auroră a festinurilor în veci interzise!
De regulă - în acest echinoțiu sunt prea atent la alarme,
dar la vecernia de ieri am avut puterea să-nfrunt doar vidul nostalgie, să-nalț osanale
(în cupe de mercur și cuciță sălbatică)
spre antipozii năvalnici ai Foamei și-al Fricii!

Mi-era frig și-ngânăm bestiale cântece de doliu
Când Eol mă sălta-n triton fără remușcări -
cu-o poftă trivială de libertate în călduri
și-și dospea-n pulberări operele sale jilave.

Către granzii supliciului ultim strigam
cum să te-nfrătești cu cele douăsprizece stele de aur

pentru care trebuie să jertfești totul.
să urci munții de jar ai piei
(și nu doar simple movile ale sorții orabe).
Când trebuie să tai toți miei stânelor tale
pentru legiunile lor de soldați îmbătrâniți
și pentru mercenarii vespasiensi - în negriți de reflexul legendelor pustii ale păcii
Când suferința-i doar religia nou-nouă
și-i algebra fierbinte a tiranilor cu motoarele turate la maxim.

Am obrajii fardăți cu schijele dintr-un nou dezastru,
îmi scobesc printre măruntele xirinxul potopit de mlaștina lacrimilor,
Xirinxul săgetat de rele viori conciliind cu trufie
Ceartă dintre păgâna floare de soc
și inocentul bordel al libertății veșnic persecutate.

Deja-n irișii punctiformi - pneumatici nu mai e nici o barieră
între culoarea muribundă a liliacului
și incestul zilei de poimâine asupra zilei de mâine
și totuși, în cluda tuturor „necrozelor, carnagilor și împotmolirilor”
Voi aștepta o ciocârlie minusculă de Sfântul Crăciun
tâșnind dintre mestecenii bandajați cu vinete cearceafuri și nevindecate asceze
Cu laptele celei de-a treisprezece stele
pe care un rege jalnic o poartă fără jenă în lume
himeră mortală la rever și epavă
a unui viitor deja asasinat.
garofăndelung torturată
și aruncată pentru totdeauna în groapa leilor.
Vânătă procopseală a rănilor
din care se-ntemeiază razele amăgiitoare
ale stelei mele de taină.
STEА FURATĂ de parfumatul număr fatidic.

octombrie 2004

Premoniție

„Sub măslini va trebui să mă-nchin
la o cruce din sânge și miere...”

Știam cimitirul luxuriant
Candoarea unei lumini tragice
Cu fluturi și-alte semne cerești
În care-mi îngropasem
fructele scumpe-ale Vieții.

Știam o targă mănuită tainic
de brancardieri într-un spital înnegrit
Știam cadavrul înțepenit
între pernele Amurgului
și fâlfâiri de porumbel.

Știam de-acele crime
Sângerând la infinit
Știam că steaua mea
Sub podul Ursei Mari
demult a căzut.

Știam
lupta aceea beată
dintre pălanjen și antilopă;
groaza aprinsă în mucenici,
cușca strâmtă-a azurului
din care nu voi ieși
niciodată.

octombrie 2000

Spectru orbitor

Bucuria-și închide caligramele sure

În zori, un pat auriu și apa de-mpărtășanie
și visele de oțel nemângăiat
și stângăcia rugăciunii lângă îngerii frenetici ai mâniei.

În haloul memoriei cu care devastez anotimpurile,
în regatul meu intim au mai rămas câteva sentinete
în timp ce grosul oștirii a plecat ca să păzească avereala semizeilor de pe Babilon.

O toamnă cu noi terori;
Imperiul vederii deja-i cotropit
de păstorii săraci mânând cu disperare turmele Apocalipsului
E confortabil să fii vampirul sărăciei lucii
să te prăbușești printre curcubeele plânsului
prin zonele de febră și leșin
prin cimitirul și garnizoana acoperite de hlamida păcii asurzitoare
prin salina pântecoașă ce nu-i satură pe pigmeii minciunii
ce fabrică milioane de bomboane și confetti
pentru cutremurata mea bucurie divină
(bucuria ce-și închide caligramele sure)
Aici poezia-și închide foșnitorul ceaslov
în crucea dezbrăcată de petale și spini,
în nadirul funest al alarmelor.
Chiar dacă mai există presimțirea
Câtorva cântece pe care nimeni nu le aude
Venind dinspre complicatele și bolnavele Câmpii Elizee
E-atât de periculos să pătrunzi în maratonul martirilor
Cu sâraca ta armată sonoritzând din nevăzute scuturi.
pentru un nimeni egoist și atavic
și-ntr-o nicăieri înforătoare „World In A Tangle”
(„mâhnită”, subumană ori „sublimă”, „World In a Tangle”)

Iese de sub pedalele unei orgi dezacordate
și urcă până în caerul norilor
desenând frize de cenușă și peisaje de copii muribunzi;
reflexe de comori pierdute - splendori descătușate
ori doar brutale strigăte de moarte.

(Bucuria-și închide caligramele sure)

Amnezia de azi - o silă barbară
Cu care colinzi infinite necroze
și guști din măslina păcii ciugulită de demoni.

noiembrie 2004

Zilele care vin sunt infinit supliciu,
Veselă carceră sau circ în ruine
Cu supereligibili clovnii criminali.
În ora buimacă, legioni ale Răului
retează vîții
orice elan.

Cu alii amanți eternizând minciuna
altă toamnă, devastată-i de hoarda
Menodelor,
alte fapte de război o să adori

în belșug și-n izbândă
de grenadieri.

Tâlhari violenți se umplu de glorie
în rapt ținta lor sfidează și fură
din mult prea cereasca inocență umană
Căci spectrul cloolanului corupe suspine
și-i perversă mărire
în viitor.

sept.2000

Este un miracol faptul că, îată, există o zi mondială a filosofiei! Până la urmă avem de-a face cu recunoașterea unui limbaj universal.

Și mai este un miracol - aparent - fascinația pe care exercițiul filosofic o are asupra tinerilor.

Plecând de la aceste generoase premise, am organizat o dezbatere „filosofică” între elevii Colegiului Național „Mihai Viteazul” din Slobozia, cu tema condiției umane contemporane. Au prezentat „referate” subiectivizate și voit provocatoare două categorii de elevi. Unii care participă la un curs de filosofie contemporană postmodernă pe care-l susțin la două clase finale. Alții care nu participă la acest curs, care, aşadar, au o cultură exclusiv clasică. Interferența acestor universuri este, la rândul ei, fascinantă pentru mine.

Nicolae STAN

Alina Maria NECULA

CĂLĂTOR PE NORUL LIBERTĂȚII

Eu sunt eu... iar voi la rândul vostru sunteți fiecare un alt EU... Toți însă suntem la fel doar pentru simplul fapt că trăim în contemporaneitate. Suntem oameni ai timpului prezent. Și știți cum mai suntem? Liberi... liberi de orice constrângere, liberi de orice teamă că ni s-ar putea contesta posibilitatea de a spune ce gândim.

Îmi asum rolul de reprezentant al vostru... și asta pentru simplul fapt că trăiesc aici și acum, sunt „Dasein”... Și pentru că trăiesc în anul 2004, cum am trăit începând acum 18 ani și mai bine, și cum voi mai trăi nu pot să apreciez cât, prin noiembrerie, e clar că mă aflu în contextul actual, sunt un om în lumea mea, care e și lumea voastră. Deci, pentru că trăiesc acum sunt contemporan, sunt o simplă, minusculă celulă a societății..., dar am puterea să o reprezint... aceasta este regula acum, dacă se mai poate vorbi de reguli, fiecare reprezentă ceva prin felul lui de a fi... și chiar unul singur între cei aproximativ 6 miliarde de locuitori ai planetei, el tot înseamnă ceva... Încerc să privesc de sus și nu mai văd o masă amorfă de oameni, nu mai suntem uniformi... și am și uitat cum se întâmplă astăzi acum câteva zeci de ani... 10-20-30... pentru că nu ne mai place... stau și mă întreb dacă ne-a plăcut vreodată... oricum, pe la noi, înainte de 1989 părările erau împărățite.

E banal că pe la ora 8 dimineața sunt la școală, mă chinui și eu cum pot să fiu atentă în timpul orelor (de cele mai multe ori chiar reușesc), să spun ce știu, ce cred... că după ora 14 mă bucur că în sfârșit am ajuns acasă, că lar îmi iau cărțile și caietele... că probabil mai târziu pomesc televizorul și după ce fac o scurtă incursiune prin programe dău verdictul: prima variantă - interesant, a doua variantă - neinteresant. Nu mai contează, îmi place sau nu... mai important este că pot să aleg.

Banal, dar real, căci și tu... și tu... chiar și tu faceți aproximativ același lucru. Ca și mine, vă bucurăți de ceea ce ne oferă lumea în care trăim.

Prin ochii mei lumea în care trăiesc EU este o lume colorată, pe a cărei pânză disting culoarea libertății, în oricare domeniu s-ar manifesta ea, culoarea diversității, culoarea mass-mediei necenzurate, culoarea consumistului avid de nou și de imagini comercializate, culoarea comunicării neimitate, culoarea artei „cotorate în stradă”...

Am propriul meu sistem de valori, știu că nu există limite în afara de cele asupra căror am căzut cu toții de acord. Chiar dacă conștientizăm sau nu, pentru noi, „Dumnezeu e mort” și nu mă refer la problema credinței sau a ateismului. Numai că... la o parte cu determinismul. Pot să-mi construiesc singură viață... la o parte cu paradigmă moșilor și

strămoșilor mei, reevaluăm continuu valorile, nu avem nici un punct de referință deasupra noastră... avem doar context, avem valoare de moment pe care o stabilim de comun acord, desigur... Eu am perspectiva asupra lumii și poate să fie sau nu în concordanță cu a celorlalți... cine mai are nevoie de valori absolute? Există așa ceva? Nici vorbă. Interpretarea aşa-zisă adevărată este ceea ce se regăsește la cel puțin 51% dintre noi. Există eroare în lume și conștientizând asta nu mai simt Universul claustrant... Nu îl mai simt ca o burtă de pește în care își plângă amarul bietul Iona al lui Marin Sorescu... Știu că sunt într-un balon de săpun care plutește și din care pot să ieș oricând și să cutreleră așa prin lume... Am libertatea de a mă mișca, de a alege... Și nu o să-mi mai fie teamă niciodată că am să devin un Galilei ars pe rug, săptindu-și crezul doar pentru sine însuși. Nu îmi va fi teamă să râd, să plâng...

Adolescentul poate fi acum mai rebel decât și-a imaginat vreodată că se poate... De unii va fi udecat, de alții nu, dar cu siguranță niciu va scandaliza... probabil doar vreo bunică ce tot trăiește de pe la începutul secolului trecut și care a pierdut de mult trenul contemporaneității.

Noi, în schimb, cred că ne-am născut în el... noi cei de 16-17-18 ani și cei mai mici... „Părinții noștri nu, dar sunt și ei în context, bineînțeles... S-au contemporaneizat, s-au transparentizat...

Nu-mi imaginez viața mea fără comunicare... Toți comunicăm, interferăm, suntem universi paralele... Nu-mi imaginez viață fără carte, fără ziar, fără televizor, fără Internet, fără telefon, mobil-de preferință... Și nu mă mai mir că de bine pot să ţin legătura cu mătușa din America, cu sora din Franța, că de repede am putut să aflu când, acum vreo 3 ani, pe cealaltă parte a planetei World Trade Center se prăbușea sub impactul atacurilor teroriste, că un nou hit pop a fost lansat prin S.U.A. sau Marea Britanie... Prin mass-media am acum și știile de actualitate și cultură, și divertisment, dar și libertatea de a alege...

Acum am acces la artă mai mult ca niciodată și nu mi-aș fi putut imagina că unei chiuvete poți să îl închini un poem, cum a făcut Cartarescu, sau că din niște colțuri de ziar poți construi un colaj cu mesaj... că opera de artă, pe de altă parte, poți să-o comercializezi la modul cel mai banal...

Film: „Patimile lui Hristos”, pe scurt, vizionare inedită, originală asupra episoadeelor biblice prezentând patimile lui Iisus. Avem de-a face cu o imagine demilitizată a unui Hristos materializat,umanizat, decăzut în lumea sensibilă și în slăbiciune... Problema: cel puțin în

ochii unora, scenele de violență mult prea mare... Regizorul a avut libertatea de a imprima pelicula cu propria viziune, spectatorul a avut libertatea de a alege. Cine a greșit? Niciunul.

Lumea prin diversitatea ei este un spectacol... iar noi suntem actori pe scenă... Stau și mă întreb ce rol joc eu... Joc rolul meu, desigur, joc rolul omului contemporan, același rol ca și voi.

Și lumea astăzi nu mai îmi provoacă nici o teamă și mă gândesc că nu o să mă mai lovesc de timp, de spațiu nici atât de aici înainte și că o să-mi pot auzi ecoul care circulă nestingherit.

Cine știe, poate că la un moment dat valorile pe care le avem se vor manifesta într-atât, încât vom ajunge la o statistică de o valoare pe cap de locuitor (cel puțin!). Și atunci binele și

răul care și așa erau convenții, se vor divide la infinit în binele meu, binele tău, binele lui, binele altuia, binele celuilalt și așa mai departe... Oare vom fi ca niște atomi agitați în fierberea materiei?... Fără îndoială că există o succesiune de lumi care se înlocuiesc una pe alta... Când îl va expira termenul de garanție postmodermității, va veni atunci post-postmodernitatea și îl va lua locul... Alt cod, alte orizonturi spre care ne vom îndrepta ochii... Poate că Dumnezeu mort al lui Nietzsche va învia, că doar așa se cuvine unui dumnezeu... și iar va modela lutzul crezurilor noastre...

De fapt, bănuiesc... fac presupunerii, căci nu știu cum va evoluă lumea mea... Răspunsul va veni singur, odată cu devenirea continuă și afirmativă...

Diana Emilia DINU

ÎNMORMÂNTAREA LUI DUMNEZEU

„Dumnezeu” își bea cafeaua în pahare de unică folosință. „Dumnezeu” știe tot, știe că astfel de pahare sunt reciclabile. Ca și noi, oamenii, „Dumnezeu” ne privește zilnic cu ochii lui imateriali, sau poate imoral (căci-vede prea multe), „Dumnezeu” aude zilnic în căști, printre fărâme de hit-uri și știri îngrozitoare, rugile noastre: „vreau o casă”, „vreau o mașină ultimul răcnet ultradotată”, „vreau un soț bogat”/„vreau o soție frumoasă”, s.a.m.d. „Pură poluare fonică...” gândește „Dumnezeu”, infatuit, și orgolul îl crește tot mai mult datorită norilor: „pe Mine nu mă pot atinge... Eu nu trebuie să mă rog pentru case, mașini sau soții - le am pe toate... sunt deasupra tuturor timpurilor (zâmbet sardonic). Trebuie să recunosc însă că toate nimicurile astea mă amuză atât de tare încât o să le dau „ăstora” o ploaie de cafea... de zaț - mai bine zis... Cafeaua e scumpă și-n Ceruri, căt despre Pahare...

„Așta” suntem noi. Noi, care am încetat să mai credem; noi, care știm că mașinile & Co nu ne vor pica niciodată din cer. Noi, care ne țesem de milioane de ani planul de a-l ucide pe Egoistul „ăsta” care le ține pe toate numai pentru el... și totuși, parcă niciodată nu merge cum trebuie... Când îl pregătesc crucea, am realizat că astă s-a mai întâmplat o dată - fără nici un folos... Ah! De ce nu suntem noi Dumnezeu, să nu mai trebuiască să gândim atât? Să spunem „Cuvântul” și să se-mlpinească?

Apoi a fost tăcere.

Și „Dumnezeu” a murit.

În sfârșit! De când aşteptam! Iată-ne eliberăți de sub infama lui putere (mai bine zis înfima, căci și-așa nu făcea prea multe), eliberăți din strânsoarea lui tăcută, iată-ne singuri, stăpâni pe Cerul lui și pe Pahare... asta vroiam... să sorbim cafea și să ducem viața lui... Patetică lui viață, condamnați la cea mai absurdă singurătate.

„Ha-ha-ha” îl să râdem Noi în locul lui, de umilință la care a fost supus înainte să-l omorâm (sau să se sinucidă, - nu e prea clar). L-am exilat, și-a stat singur-singure, și n-a mai auzit nimic, căci nimeni nu-i-a mai căntat... De atunci, a trecut în „Lumea celor Drepti”, plăcând de singurătatea Creației sale.

Oicum, nu mai contează. Nu pentru noi, „așta”. Cunoașterea nu mai e binele cel mai înalt, și nici adevărul - valoarea supremă. „Dumnezeu” a murit pentru că așa am vrut noi. Să ștergem cuvintele din dicționar și din istorie, să fim independenți, să ne bucurăm de tinerețe

și prosperitate. Adevărul și frumusețea nu pot face să se învârtească mereu roțile. Or, fericirea universală poate. Și ea este în absență divinității depășită de timpuri și tehnologie. De parcă ar fi știut Ucisiul să ne rezolve problemele de matematică sau chimie, de parcă a fost vreodată interesat de literatura universală... Nimic! Nimic din toate astea! Niciodată mai mult decât rugi umile îmbuibile în ceară topită, la care nici nu catadicsea să răspundă... - era sub demnitatea lui să intre în contact cu moritorii...

Și iată, noi, „așta”, l-am ucis! În cel mai crud mod cu putință - l-am ignorat. Am făcut să dispară mâna tremurândă de deasupra capului nostru, l-am dovedit Nepăsătorului că suntem mai puternici decât el.

Dar ce-i vom spune la „Judecata de Apoi”? Cum îl vom explica fostului - „El” că sufletul său perimat era prea puțin pentru noi, că până și un banal televizor ne ajuta mai mult? De ce? Pentru că vedeau noi înșine - nu prin ochii lui împovărați... Și ne mințea că el provoacă toate catastrofele lumii și că îl gădilă lacrimile noastre... să se scalde acum în ele, sufocat de nebunia noastră putere... și să râdă! - dacă mai poate... sărmanul! L-am uitat printre tastaturi și monitoare, l-am spânzurat cu cablul de la telefon...

De acum înainte soarta mea nu depinde decât de mine: e imposibil să mai învinuiesc o instanță superioară pentru eșecurile și greșelile mele. Iată și reversul singurătății mele: dacă îmi sunt propriul stăpân, reprezint însă și propriul meu obstacol, sunt singurul răspunzător de fericirea sau nenorocirile care mă încearcă.

Libertatea pentru care L-am sacrificat cade peste noi ca un duș rece: iată-ne condamnați să fim indivizi, în sensul în care Sartre spunea că suntem condamnați la libertate. Și cum acest statut este în egală măsură acum un drept și o datorie, individul va avea tendința să-și uite datoria și să-și agite drepturile, și nu va înceta să calce în picioare libertatea care îl încântă și totuși îl încurcă.

Și astfel, îndeplinind cu strictete ritualul creștin, îl exhumăm pe Decazul la fiecare săpte ani (cu toate cele de trebuință - preoți și întregul parastas - un ospăt de idei sardanapalic), uneori deplângându-l și căutând să resuscitemă măcar puțin din văstă și uitata noastră supunere.

Un lucru ne-a rămas din vechea și fragila-i măreție: „Veșnică pomenire...”

Peripru prin lumea lui Paulo Coelho

Scrisorul brazilian Paulo Coelho, atât de mediatizat și de controversat, e, de fapt, foarte greu de înțeles, dacă nu încerci să găsești cheia spre cunoșterea esenței scrierii lui. M-am amuzat văzând la știri că fotbalistul X, acum câteva luni afirma pe un post tv că el citește opera lui Coelho. M-am mirat, gândindu-mă că probabil în afară de firul epic nu a înțeles nimic, dar m-am bucurat la gândul că, măcar pentru acțiune, cineva a citit respectiva operă.

Lectura textelor acestui scriitor te capturează și îi schimbă perspectiva asupra realității, te face pentru câteva momente să fii mai bun, să-ți regăsești inocența pierdută. Dacă nu te apropii de cele înalte, dacă nu te spiritualizezi puțin, deoarece e greu să devii brusc iluminat, înseamnă că ai citit opera lui Coelho degeaba. Opiniile mele nu pretind că au caracter de lege, dar citiți cărțile cu atenție și veți vedea că am dreptate. Sunt ocultate în spatele narăriilor mistere care ne apropie de tainele lumii. Autorul reinterpretă uneori mituri biblice într-o manieră modernă, care fascinează cititorul.

E nevoie să citești de două ori, uneori, și abia ai senzația că ai înțeles. Si dacă înțelegi și nu îți cont de sfaturi, e inutil. Eu am citit „Alchimistul” de două ori consecutiv și de fiecare dată am înțeles altceva.

Acum, aș vrea să prezint un roman despre esența dragostei și a vieții intitulat „La râul Piedra am sezon și am plâns”. Pentru a înțelege mesajul transmis ar trebui folositoare două tipuri de lectură - de suprafață și de profunzime.

La lectura de suprafață ne familiarizăm cu firul epic. Nararea faptelelor, pe scurt, este următoarea. Ca în orice poveste de dragoste, două personaje se căută, aici pe parcursul a unsprezece ani, se regăsesc și intră în comuniune cu divinitatea. În acest interval de timp viața fiecărui a avut o altă traectorie. Ea, Pilar, a trecut prin diverse probleme sociale, iar el (nici nu i se dă numele), marele necunoscut, după îndelungi căutări devine îndrumător spiritual. După patru ani de stat în seminar, își dezvoltă cu ajutorul „practicilor harismatici”, un dar și anume acela de a vindeca oamenii. Regăsiți după o perioadă lungă, cei doi parcurg o călătorie inițiatică, în timpul căreia se regăsesc cu adevărat. Pilar participă cu el la întâlnirile religioase și simte ea însăși florul apropierii de divinitate. Când astăzi că din dorința de a se simți împliniți, el renunță la harul său, pentru Pilar se năruie întregul sistem de valori și refuză posibilitatea relației dintre ei. Finalul apoteotic reunește cele două suflete. Aceasta ar fi lectura de suprafață, bazată doar pe fapte. La o lectură de profunzime, narăriunea transcendentă primează în detrimentul firului epic, fizic care ocultează probleme esențiale. Una din tainele prezentate se referă la hierofanie, cum ar spune M. Eliade, la manifestarea sacrului în profan. Sacralitatea e ascunsă în orice lucru din jurul nostru, nu trebuie decât să „credem” și o vom găsi. Personajul masculin o vede pe Maica Domnului ca pe o intrupare a felei feminine a lui Dumnezeu.

Romanul povestește iubirea simplă, iubirea de Dumnezeu, iubirea de oameni, care nu poate fi distrusă de nici o forță externă atâtă timp cât se hrănește din propria-i esență. Cred că, în final, personajul masculin nu și pierde harul, ci dimpotrivă, devine mai puternic prin simplul fapt că sentimentele se multiplică și se întâmplă exact ca-n episodul cu maimuțele din roman.

OAMENI FĂRĂ SCĂPARE

(urmărește din pag. 5)

Mai târziu am aflat că și în celelalte două locuri operațiunile de descurcere în același fel. La sfatul popular fusese să anchetezi bărbații, iar într-unul din grajdurile gheaceului, femeile. Nici un suflăt nu scăpase de interogatori. În câteva cazuri folosiseră bătaia, dar nu în mod excesiv. Cinci bărbați și două femei fusese să se reținuți, deși nici o dovadă nu-i indicau și a fost el autorul. În jurul orei nouă, în cea de-a doua zi de anchetă, brusc și fără nici o explicație - se-nțelege -, dar cine ar fi avut curajul să o pretindă? - ei au fost eliberați. Mai târziu, din gura lui Aristotel, aveam să aflu că directorul Butirez le oferise anchetatorilor pista spre „singurul și adevăratul făptuș” - Felix. Acum, după atâtă timp, conchid că aceasta a fost singura faptă bună a directorului Butirez căt timp a rămas el în așezare - deși, deinde din ce parte o privești. Totuși, bună, pentru că a salvat printre-o minciună săpte candidați siguri la beciurile și torturile securității. Cât despre Felix, el se condamnase singur și faptul de a fi servit într-o astfel de împrejurare, l-a făcut fericit, dacă mai putea să fie el fericit în zilele aceleia. Așa se explică de ce în după-amiază celei de-a doua zile de asediu, trupa s-a îmbarcat în camioane și, secundată de blindate, s-a retras spre Călărași. Trebuiau să facă un plan pentru capturarea lui

Aparent, el era deja un inițiat, dar poate că acea călătorie îi înțelegează de fapt pe amândoi, romanul având astfel valențe de bildungsroman. În episodul spargerii paharului, care are valoare de simbol, Pilar îl ajută să se despartă de trecut, să-și distrugă toate temerile.

„Exercițiul Celuilalt” e o practică arhaică ce ajută individul să-și depășească propria nimicnicie și să se redescopere. E o tehnică aparent simplă, bazată pe autosugestie și pe lupta de a păstra echilibru între cele două forțe existente în orice individ: binele și răul.

Un motiv specific și reiterant în operele lui Coelho este parabola de la începutul fiecărei cărți, care facilitează cititorului înțelegerea cărții și a iubirii, văzută ca o „experiență zilnică” și „ca un total abandon”.

Titlul constituie o parafrază a psalmului biblic 136 „La râul Babilonului, acolo am sezon și am plâns...”. Psalmul, ca și carte, vorbește despre exilul celor care vor să se întoarcă mai devreme în Iara făgăduinței, în Paradis.

Dar cum orice operă suportă mai multe interpretări („opera aperta” a lui Umberto Eco), și cum finalul rămâne deschis, poate că alt cititor a văzut altceva în această carte...

ALCHIMISTUL

Într-o epocă a nihilismului modern în care oamenii au nevoie de ceva în care să credă, după ce neagă toate celelalte lucruri, cărțile lui Coelho încearcă să stabilească un echilibru între forțele antagonice care scindează ființa umană. Oamenii căută altceva, mitologia gnostică este insuficientă, așa că o pot nega sau reinterpretă, singurul obiectiv fiind acceptarea propriei persoane sau a singurătății.

„Alchimistul” (Editura HUMANITAS, București, 2004) este cartea fundamentală a scriitorului Coelho. Această carte simplă povestește lucruri facile, dar care sunt greu de înțeles sau de acceptat. Tragedia este că oamenii citesc, înțeleg, promit, dar uită ce-au promis și nu mai aplică. Volumul a fost publicat după ce autorul însuși a căutat perioade lungi să descopere secretele alchimiei și mai ales elixirul vieții veșnice. Din frica de neant dorește o viață eternă pe care în plan fizic nu o descoperă, ci doar în plan spiritual.

Firul epic remarcă la lectura de suprafață prezintă idealul păstorului andaluz Santiago, care visează că va găsi (dacă se va duce acolo) o comoară largă Piramide. Mânăt de acest vis, pleacă în căutarea comorii. Pe drum întâmpină multe dificultăți și se întâlnește cu persoane care îl ajută să progreseze spiritual: o țigancă, un rege, un negustor, un englez, un alchimist și un călugăr. După ce repetă aceleași greșeli, după ce este înșelat, descoperă la sfârșitul cărții o comoară. Dar nu una materială. În timpul călătoriei inițiatice, Santiago își trăiește și-și descoperă Legenda Personală, așa cum se observă la o lectură de profunzime. (Sintagma „lectură de profunzime” se referă la capacitatea cititorului de a face însemnări pe măsură ce înaintează în text, de a medita în timpul lecturii și după și de a înțelege mesajul transmis.)

Semnificația ocultă a cărții este simplă. Fiecare individ trebuie să-și trăiască propriul destin, să-și

atingă idealurile propuse. Pentru a putea supraviețui, oamenii au un obiectiv care uneori e foarte greu de atins. Unii nu cunosc, alții nu doresc să-l atingă pentru că după aceea nu mai au la ce visa. Orice om, indiferent că de bun ar fi, are în el pominile meschine pe care le ascunde. Dacă pominile negative sunt înlocuite în timp cu gânduri pozitive, probabil poți descoperi esența vieții înălăturul propriei persoane.

Titlul este un indice paratextual pentru conținut. Așa cum alchimistul încearcă să transforme totul în aur sau să descopere Piatra filosofală sau chiar elixirul tinereții veșnice, așa și personajul Santiago încearcă să caute o comoară. Termenul alchimist constituie o metaforă pentru căutarea fericirii, a împăcării cu sine.

În prefată cărții sunt prezentate trei tipuri de alchimiști: „unii imprecisi pentru că nu știu ce vorbesc”, alții „imprecisi pentru că știu ce vorbesc” și „cei care n-au auzit de alchimie, dar care au reușit prin experiența lor să descopere Piatra Filosofală”.

Esența cărții este așa de simplă „că devine de neînțeles”, cum ar spune Blaga. Santiago trebuie să fie atent la semne și să descopere „Sufletul Lumii” sau inconștientul colectiv (Jung) și să ajungă să-și trăiască Legenda Personală.

Oamenii de știință (unii ??) ar refuza să credă ideile acestea legate de semnele din jurul nostru deoarece rațiunea nu le-ar permite. În acest text simbolic se sugerează că toți oamenii își pot trăi Legenda Personală, totul este să-și dorească aceasta. Viața devine astfel un test de voință și de credință. Si Biblia confirmă ideea: „Dacă crezi cu adevărat, poți muta și munții.” Ocupația personajului nu este întâmplător aceea de păstor. Solitudinea determină personajul să-și pună probleme existențiale. Dumnezeu își revelă misterile tuturor făpturilor, dar nu oricine este capabil să priceapă limbajul divin. Bâtrânu care-l ajută dându-i cele două pietre, Urim și Turim, constituie unul din semnele importante. Laitmotivul cărții este: „Când îți dorești un lucru, tot Universul conspiră la realizarea dorinței tale.” Această frază e spusă de bâtrânu rege, care întruchipează forța binelui sau chiar conștiința personajului, de ce nu.

Unii alchimiști greșesc deoarece nu acționează ci căută doar aur, comoara Legendei Personale, și uită să-și trăiască propria călătorie. În timpul călătoriei, Santiago înțelege ariditatea desertului și se înțează. În desert se înărgătoșește (ce metaforă superbă), iubește. Învață că a fi fericit înseamnă a-l purta pe Dumnezeu în sine. Pus în dificultate, trebuie să comunică cu elementele naturii, printre care vântul și soarele. Conștientizează și experimentează că ori de câte ori căutăm să fim mai buni decât suntem, totul în jurul nostru devine mai bun.

Proverbul „tot ce se întâmplă o dată poate să nu se mai întâmplă niciodată, dar tot ce se întâmplă de două ori se va întâmplă cu siguranță și a treia oară”, pe care îl spune alchimistul se referă la ciclicitatea lucrurilor. Uneori chiar dacă fugim de propriul destin, acesta ne urmărește, ne obsedea. Urmând esența simplă a cărții scopul este să ne ascultăm inima, pentru că acolo unde ne este inima ne este și trăirea Legendei Personale. De asemenea este explicitată și inutilitatea banilor, dacă oricum îți sortit să mori.

Împăcat cu viață, Santiago e un model demn de urmat de către toți cei care uită să mai trăiască adevărat angrenându-se în realitate, și ajung să trăiască munind puțin, puțin... Îndemnul este acela de a trăi fără să mai simțim obsedarea de singurătate, de griji și de a ne descoreni propriul loc și scop în univers.

Prof. Nicoleta Răncă

Felix - am presupus mai târziu.

În noaptea ce a urmat anchetei, așezarea sa- a cufundat și mai mult în ea însăși. Nici o vînătoare, nici om, nici animal nu-și mai marcasă intempestiv prezența, ca de obicei. Un suflu perfid și amenințător părea să ne învăluie și trupurile și mintile, gata să ne absorbe cu totul în văgăuna insondabilă de unde venea, iar oamenii și animalele se străangeau în ei însăși și încercau să fie căt mai minusculi, căt mai insignificanți, pentru a fi trecuți cu vederea, pentru a nu fi detectați. Era ca și cum cicloul Polifem își plimba privirile peste așezare ca să-și aleagă victimă.

În noaptea ce a urmat anchetei, pe o lună ca ziua, la lumina căreia puteau să-și cătești, am coborât la lac. Ne așteptam ca soldații de pe blindatul ce supraveghează latura sud-vestică a așezării să ne întoarcă din drum. Eram pregătiți să facem cale înțoarsă de la prima somnajie. Dar, surprinzător, ei abia dacă s-au uitat la noi când l-am depășit. Se aflau în locul acela de aproape douăzeci de ore, epuizați și flămânzi, dar asta nu-i ar fi impiedicat să dechidă focul asupra noastră, dacă ar fi avut ordin să o facă. E sigur însă că ne-au urmărit cu privirile până la marginea lacului și au văzut tot ceea ce făceam pentru că eram foarte aproape de ei. Căteva clipe am gândit și chiar ne-am spus asta, eu și Valeriu - că și ei ar fi venit să însoțească cu noi, dacă le-ar fi permis consimțul - ne plăcea să credem așa ceva, deși nu eram foarte siguri. Am coborât deci pe malul lacului și ne-am dezbrăcat. Fusese o zi caldă, cu soare auriu, deși ne erau cu adevărat

greu să ne amintim așa ceva, pentru că privirile nu ni se deslipseră din vecinătatea imediată și fără orizont, nouă, cei cărora ne plăcea să rătăcim cea mai mare parte din zi cu ochii pe cer, mai ales atunci când era senin și albastru - fusese una din ultimele zile calde din octombrie, în acea toamnă lungă și incredibil de blândă. Goi, ne-am aruncat în apă. Era rece ca ghiață, și râcelea ei ne-a strâns până în mijloc fierbință îl trupurile noastre de copii și o clipă chiar imaginea zilei precedente a înghețat în noi și s-a dus la fundul memoriei noastre ca o aşchie ce sărea din trunchiul vieții pe care o trăiam lăsând-o în urmă. Am început să înțotnă și apă era și mai rece, simțeam cum parte cu parte ne acaparează râcelea ei și trebuie să ne retragem pe mal înainte să ne transformăm în două sloiuri și să pomim apoi pe vîtoarele ape revărsate spre mare. Am făcut un ocol scurt și am revenit la mal. Dărdăiam și dinții ne clănțăneau de frig și nici măcar nu puteam să ne spunem unul altuia că aceea fusese sigur ultima noastră bală din anul acela și poate chiar din viață noastră de copii, poate că chiar această viață trecea fără să simțim spre sfârșitul ei și noi nici nu știam asta. Ne-am pus repede hainele pe trupurile ude și am fugit spre așezare ducând în noi un frig care nu mai era acul lacului, ci acul nostru. Soldații, nemîșcați, erau tot acolo. Cel de pe blindat fuma.

Ajunsă acasă, tremurând încă, ne-am așezat pe trunchiul duludului doborât în vară; nu schimbăsem în ziua aceea nici un cuvânt și nici acum nu găseam ce să ne spunem. Stăm acolo și ascultăm. La picioarele noastre așezarea rămânea nemîșcată și mută.

sept.-oct. 2003

Hot Talk, Cold Science (La cuvinte fierbinti, știință rece)

Global Warming's Unfinished Debate (Dezbaterea neterminată a încălzirii globale)
de S. Fred Singer

Adapt or Die, o carte a cărei prezentare am făcut-o nu de mult, consideră încălzirea globală ca fiind o certitudine științifică. *Hot Talk, Cold Science* pune sub semnul întrebării însăși existența acestui fenomen. Fred Singer, autorul cărții, adaugă că, chiar dacă am fi siguri de existența încălzirii globale, nimic nu ne permite să susținem că activitățile umane sunt în mod special la baza acestui fenomen prin emisiunile de gaz carbonic sau ale altor gaze cu efect de seră. Înainte să analizăm contribuțiile majore ale acestei cărți, micuță ca format dar cu un conținut cu atât mai dens, ni se pare util să prezintăm parcursul intelectual al autorului.

La începuturi Fred Singer s-a făcut remarcat ca fizician al spațiului și al atmosferei. Cercetările lui, recunoscute de membrii comunității științifice, au contribuit la utilizarea sateliștilor în mai multe domenii, între altele și în domeniul climatologiei. Pe de altă parte, el a scos în evidență mai mulți factori care contribuie la emisia de gaze cu efect de seră și care distrug stratul de ozon. Această carte este deci opera unei persoane competente care nu s-a făcut de pe o zi pe alta specialist al problemelor climatice, cum se întâmplă uneori. Desigur, nu este vorba să invocăm aici argumentul de autoritate, lucru care nu-și are locul în nici o dezbatere științifică. Pur și simplu cariera și viziunea lui pun sub semnul întrebării maniheismul în domeniul ecologiei care s-ar prezenta în felul următor:

pe de o parte ar fi *oamenii de știință*, cu totii apărători conviști ai tezei că prezentă încălzirea globală ca un cataclism, iar pe de altă parte, oamenii simplii care sunt ignoranți și care din acest motiv sunt gata să sacrifice securitatea ecologică pe altarul dezvoltării economice. În realitate confruntarea intelectuală nu se pune deloc în acești termeni, iar cartea lui Singer ne face să ne dăm seama de acest lucru.

Înainte de toate, această lucrare sintetică pune în evidență câteva fapte care ne fac să avem dubii în ceea ce privește realitatea însăși a încălzirii globale. De exemplu, în ipoteza dublării pe o anumită perioadă a emisiunii CO₂, modelele informatici, care au servit inițial lui IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) pentru a propune măsuri politice de limitare a emisiunilor de gaz carbonic, au prezis ca fiind scenariul cel mai probabil o creștere a temperaturii cu 0,3°C pe deceniu. Or, înregistrările temperaturii efectuate de către sateliți arată o tendință spre răcire a tropoferei joase (din 1979 încoace -0,04°C pe deceniu) pe cînd măsurăturile efectuate la sol arată mai degrabă o ușoară încălzire (+0,13°C pe deceniu). Pe de o parte prevedința modelelor inițiale a fost deci infirmată de datele empirice. Pe de altă parte, nimic nu ne permite, în starea actuală a cunoștințelor, să afirmăm că, creșterea activității umane are drept consecință directă o încălzire globală proporțională, și putem

lua în considerare chiar ipoteza unei răciri globale.

Carta ne face să avem dubii și în ceea ce privește preizerile catastrofale în privința consecințelor unei încălziri ipotetice. Astfel, de exemplu, în ceea ce privește problema ridicării nivelului mării - fără nici o îndoială problema care ne preocupă cel mai mult în măsura în care ar conduce la o distrugere considerabilă de capital și ar avea consecințe psihologice de nelărgădit asupra persoanelor - Singer scoate în evidență efectele contradictorii pe care le produce încălzirea globală. Dacă creșterea temperaturii duce într-adevăr la topirea mai rapidă a zăpezii și a ghețarilor, ceea ce ne lasă să prevedem creșterea nivelului apelor, trebuie însă să ținem cont și de evaporarea intensivă a apelor datorită aceleiași încălziri și de precipitațiile care rezultă. După părerea lui Singer modelele teoretice nu permit determinarea efectului net al unei încălziri asupra nivelului mării. Cu toate acestea, pe plan strict empiric, înregistrările din perioada 1900-1980 dezvăluie o anti-corelație între evoluția temperaturii globale medii sau temperaturii tropicale medii la nivelul mării și nivelul mării însuși. După o primă analiză, aceste rezultate sugerează că ipoteza unei creșteri a nivelului mării legată de creșterea temperaturii trebuie luată în considerare și trebuie deci supusă unor teste mai aprofundate.

Principala calitate a cărții lui Singer este că ne arată ceea ce știința actuală poate și nu poate să afirme, și care sunt problemele cele mai urgente de rezolvat pentru a găndi la o politică ecologică informată în mod rezonabil. Astfel, Singer ne arată că științele climatologice fac parte din științele complexe unde motivele variațiilor temperaturii sunt încă puțin cunoscute. În ceea ce privește cauzele cunoscute, determinarea rolului lor într-un efect climatic anume, cere încă cercetări suplimentare. Dacă luăm în seamă unele articole recente de vulgarizare, ne vom da seama, de exemplu, că factorii naturali ai încălzirii globale joacă un rol mult mai important decât factorii exclusiv umani. Între factorii naturali, norii și radiațiile solare par decisivi în explicarea schimbărilor climatice. Problema este că nu toți acești factori au fost integrați în modelele care au precedat semnătura protocolului Kyoto și chiar azi aportul lor este încă dificil de măsurat.

Hot Talk, Cold Science nu se rezumă, evident, la ceea ce am prezentat noi. Cititorul va găsi în această carte și unele explicații foarte interesante despre măsurile de luat în cazul unei încălziri care s-ar dovedi periculoasă. Sunt astfel prezentate câteva soluții ecologice originale care sunt susceptibile să rezolve unele probleme legate de încălzirea globală fără însă să provoace catastrofa economică pe care ne-o promite aplicarea strictă a protocolului Kyoto. Ne dăm seama că autorul este foarte atent la problemele economice și sociale. El nu face speculații ca și cum lumea s-ar limita la modelele climatologice. Munca lui, cu toate dimensiunile ei, este ancorată în realitate. Am ales să punem accentul pe dezbatările climatologice pure deoarece foarte mulți cred în general că există cel puțin un consensus științific între climatologi, fizicieni și alții practicieni ai științelor naturii. Nimic nu este mai puțin adevărat.

Această carte trebuie deci citită de urgență. Prin densitatea ei și datorită problemelor tratate, lectura nu este deloc ușoară. Însă, aşa cum și titlul sugerează, ea este o încercare salvatoare de a distrugă în mod științific frica provocată de discursurile nechibzuite.

Traducere de Peter Mihok și Rodica Negre

stărările de lume.

Toamna pomii se sting, de fapt se aprind. Verdele anost, îmbătrânit se aprinde în curcubele ca și când spectrul luminii acumulat în verdele mat se descompune dintr-o meteahnă interioară comandată de zeul luminii pentru a-și etala splendorile.

Nu se poate descrie paleta picturală a pădurii de foioase din fătăna dealurilor pentru că trecerea de la o culoare la alta se face prin mii de nuanțe, fiecare culoare dezvoltând un spectru propriu cu mișcări dinspre verde spre roșu, dinspre albastru spre verde, dinspre roșu spre galben, dinspre violet spre galben, dinspre maro spre roșu și.m.d.

Caisul din grădina copilăriei mele, sub care îmi așezam brațele cu flori furate de prin sat, a îngălbinit într-o dimineață cu o lumină pură, decantată de brumă. Era o minună aurul acela neprețuit al frunzei de cais care se lăsa rar peste brațele de sub el. A doua zi, toată frunza a căzut într-un cerc de aur foșnitor și pur și m-am aruncat în acest pat de rai cu sentimentul că pot să nu mă mai scol.

CRONICĂ RIMATĂ

ÎNTRUNUL...

Câte unul prost ca noaptea,
Fără scrupule și har
Să născut în luna-a saptea
Vrea să fie el primar.

Se agăță fără preget
De ciolan în mod abject
Și, cu fruntea lui de-un deget,
Vrea să fie el prefect.

E încins de nervi și d-aia
Nu-l umbrește nici un nor
Și cu orice preț, potaia
Vrea să fie senator.

Omul este chiar sinistru
Când se-ncrentă la cățel...
Vrea să fie el ministru
Pe valută și pe lei.

Vrea onoruri și speteze
Fără de asemănări
Ca apoi să demonstreze
Cum se scoate foc pe nări.

Oare cum să-l mai calific,
Oare cum să-l mai descriu
Pe acest pitic magnific
Să gigantic pirpiriu?

Ioan VLASIA

Revista revistelor EX PONTO -EXcepțional !

Am în față numărul 3 (4), care acoperă perioada iulie-septembrie 2004, al revistei EX PONTO. Este o realizare excepțională din toate punctele de vedere, ea putând rivaliza, la aspect și conținut, cu revistele din Ardeal. Un obiect frumos, cu un conținut divers și consistent, în care Ovidiu Dunăreanu și echipa au știut să-și pună în valoare colegii din Dobrogea, cărora li s-au alăturat colaboratori de marcă din toate zonele țării.

Acest număr are ca puncte de coagulare trei subiecte (să le zicem așa): text, imagine, metatext. „Texte” semnează Horia Ziliaru, Marian Dopcea, Valentin Serbu, Nicolae Stan, Stefan Caraman, Leo Butnaru, Constantin Novac. „Imaginea” este prezentată prin lucrările lui Constantin Găvenea. „Metatextul” îl are ca protagonist pe Radu Cămcăi (intervievat de Ioan Lăcăstă), Mircea Dinescu (luat la întrebări de Carmen Chihia), Mihai Cimpoi, Dan Perșa, Nicolae Rotund, Ion Roșioru, Florentin Popescu.

Prozatorul Nicolae Stan prezintă în premieră absolută un fragment („Zero”) dintr-un roman aflat în lucru și care, după căte știu de la autor, va fi o surpriză totală. (Gh. Dobre)

Anghel Macedon

Migrării (I)

(reportaj mitic)

Motto:

O secetă ne-alege, un gol pândește-n vrane,
Comorile furate încișe-s în bostane,
Brumate în arginturi, ascund cocoșii de aur,
Cu bici de vrejuri strânsă-i avereia de balaur.

Ce devastată lume! Ce-avar prețitor
Ales-a numai rarul lăsând învingător
Risipă de arămuri și purpuri, fără milă,
Atlazuri și brocarturi învălmășite-n silă?
(Tranhumanță - Anghel Macedon)

Lumea devine înaltă și gravă. Tipete nevăzute sfâșie cerul. Au migrat constelații, Carul Mare s-a apropiat de miriști gata să cadă, miroșuri de moaște au fânurile lui nearătate, roțile lui luminează nordul în bumbi de aur și tolocitul lor bat psalmodieri trezind vântul din miazănoapte.

Un vaier al despletirii șfichiui zarea, puzderie de frunză învoalătă lumina gri, curge ca o cascădă spre un orizont sumbru, spre sud, mereu spre sud toatele care trec.

Frunza de aur a caisului! Pomii grălesc mereu, ei mușii pământului, o dată când infloresc, este o nebunie, un balamuc al purității și visului, o izbucnire fără nici o apărare, este timpul intrării în rai a pomilor, este timpul îngeriei lor, al copilăriei lor.

Apoi înfructarea și coacerea, o vreme pomii înțepenesc verzi, o lungă așteptare îl face anonimi, dar ei strâng, acumulează seve, în laboratoare lumenale, ei distilează miresme și culori care dintr-o dată încep să se vadă și să se simtă cu amiroșul lor în crengi, mijesc pârguiri și apoi coaceri: cireșe și vișini rubini, vișini, aurul cu falca roșie a caiselor, pepenii cu atlazurile și brocarturile miezului lor și cu mustul dulce, siropos al cocoșului, pepenii galbeni care umplu cerul cu tămâia lor și cu dulceața apoasă sau încărcioasă a miezului, perele, merele și guturile care încep să se aprindă candelabre înspre toamnă, strugurii cu boabe de rubin, de ametist, de turcoaz, de smarald, topaz, corindon, chihlimbar și safir.

Dar fructele pădurii clucurii roșii și negri ai gherghinelor, roșul aprins al măceselor, aurul pestriț al perelor pădurețe, negrul mov al murelor și negrul albastru al porumbelor, fragil, zmeura, alunele de argint, nucile, castanele, oricum nu le pot cuprinde și cornul Amalteei este sigur în țara aceasta în care va fi copilărit însuși Zeus, încât nu e de mirare că s-au născut acum puzderie de pirați și ticăloși care se îmbulbă ca de

T. Damian

FAGUL

(roman)

(urmăre din nr. 10/18)

Dintr-o dată, un urlet năpraznic izbucnii în capul prispei, urmat de schelălăituri scâncite, rostite pe diverse tonuri de către câine, care se înghesuise în ușa tindei, scrijelind-o, gata parcă să pătrundă cu totul înăuntru.

- A simțit pe afară vreo dihanie. Trebuie să se adune lupii în noaptea astă la Fag. Așa-i de când lumea la ascultă, măi copile! Hai pe prispa, vino lângă mine, că lupii nu-s alci, sunt departe, la Boșovei, până or veni la Fag, trece vreme. La ascultă-ți! Să știi și tu că lupul nu atacă niciodată lângă culculșul său. Din partea asta, ne-a ferit Dumnezeu!

- Hau, hau, hau, hauuu! Se auzea dinspre Boșovei glasul răgușit al Lupului celui Bătrân, căruia îi răspundeau pe un alt ton mai subțire, mai jalmic și mai prelung, lupoaică cu puiul ei din vîrful Vâtraiului. Alte urlete mai subțiri, mai groase, mai scâncite, mai prelungi sau mai scurte le răspundeau de pe Vârful Goșii, de pe Vârful Ceciliei sau de pe Vârful Hoților. Satul părea acum înconjurat și asediat de fiare. Oamenii nu vedea dihaniile, dar le auzeau din ce în ce mai aproape. Din când în când, bolovani uriași se rostogoleau spre sat la trecerea lor oprindu-se, cu câte un zgomet în vreun copac sau vreo ușă de grajd. Ascultați din pragurile caselor urletele înfricoșătoare și strângătoare în mână mai tare coada toporistii pe care nu uitau s-o lase noapte de noapte lângă ușa de la tindă. Concertul lupilor declanșa pe cel al câinilor care, încurajați de prezența stăpânilor, prinseau curaj și răspundeau cu lătrături din ce în ce mai tari, mai curajoase și mai viguroase. Concertul acesta ținea până după miezul nopții când avea să se facă peste sat o liniște asurzitoare, soră cu moartea, când lupii dispărău cine știe unde, după ce și săvârșeau ritualul lor nevăzut de privire omenească niciodată și după ce dulăi cel mai mari din sat picau într-o amoroală, de parcă o mână nevăzută, uriașă le-ar fi închiis ochii și glasurile, toropindu-i pentru un somn la fel de greu ca al stăpânilor. După o asemenea apăsătoare și grea noapte, satul avea să se trezească în liniște a doua zi, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, iar oamenii și relua vechile preocupări, adăugându-le noilor griji.

- Mai aruncă și 'neta un lemn mal gros în sobă, că parcă s-a cam răcorit în casă!

Omul se încovoia, îndinde mână sub pat, de unde scoase vreo câteva răgătâni de lemn de prun, deschis cu grijă ușita de la sobă, răcăi cu un vâtrai jarul să-l otărască, apoi le aruncă în cruce. Dintr-o dată lemnele uscate iască începură să sfârâie și niște limbi de foc uriașe se îndreptau duduind pe sub plita fiarelor plitei, limbi de foc și de lumini ce dansau într-o liniște învălvătă în întunericul camerii, făcând ca umbra omului de la gura sobei să se mărească, să se micșoreze, să se apropie sau să se depărteze, pe peretele din fața sobei, după cum creșteau sau se micșorau flăcările în sobă. Omul nemîșcat stătea cu privirea pironită, citindu-și prin ea gândurile, cu ochii duși departe într-un viitor la care nu putea pătrunde parcă, din cauza zidului de flăcări care-l oprea.

- Ai grija, să nu le împingi prea mult sub plită, că ia foc soba. Parcă mie-mi miroase a stirgie, zise după un timp femeia, nu mai sta aşa pe gânduri. Lasă, că ne-o îndrepta Dumnezeu ce să facem. Copilul astă nu are nici-o vină, trebuie să facem în vreun fel cu el. De muncă și prea mic, de carte, nu știm dacă va mai avea noroc. Ar fi mai bine să dai o fugă mâine dimineață când pământul e amortit, până la Bozioru, să vezi ce-ai făcut ăia cu internatul: îl fac, nu-l mai fac? Dacă nu, eu zic să-l ducem la Toronglez, s-o înghesui în pat cu copiii lui, de luni până sămbătă. I-om duce și ceva mâncare: niște mălai, niște fasole, cartofi, varză și ce mai trebuie, că și noi l-am ajutat astă primăvară la arat și astă-vară la trilerat la Câmp. La ieșii în tindă și te urcă pe gura podului, să nu cumva să lasă vreo scânteie pe horn, că ardem aici ca șoareci. Cât ai clipe iau șindrilile foc, că-s uscate ca șascal!

Bărbatul dăduse jos bocancii din picioare, și nu prea îi venea la înțelegere să meargă numai în clorapi până în tindă, apoi să se suie în pod, dar își lipi urechea de gura sobei care-i frigea obrazul și, dintr-o dată, toată amoroala de peste zi îi trecuse, deveni agitat, și cu mișcări repezi, de parcă nu mai sufereau amânare, și

cu porunci scurte, multe date doar din priviri, mobiliza și dirija pe ceilalți din odale, deveniți soldați buni execuțieni cu mișcări precise, exersate de cine știe de căte ori și în căte nopți în care existența casei depindea de multe ori de simplă scânteie pe care, dacă n-o stingeau la timp, avea să le prefacă în scrum toată adunătura de-o viață și să le transforme în cenușă existența viitoare, așa cum se întâmplase unora dintre săteni, care asistau neputincioși la vâlvătăile ce transformau în ruguri casele lor acoperite cu șindrilă.

- Tu, băiete, aruncă puțin câte puțin cu cana cu apă peste jar, dar vezi să nu-l stingi de tot, că nu-l mai putem aprinde, dar să nu faci lac în casă, că n-avem prea multă apă! Tu, nevastă, ia-te după mine cu găleata de apă de după ușă din tindă și dă-mi-o repede pe scară, la gura podului! Eu mă urc să văd dacă ies flăcări la horn, ca să arunc sacul îmbibat cu oțet pe gura hornului, să-i iau aerul!

În pod se auziră lovitură înfundate de obiecte lovite și rostogolite, și niște înjurături amestecate cu fum și cu tuse, probabil că izbise ceva cu țurloiale goale, apoi, dintr-o dată, limbile de foc, una după alta se întreceau să iasă la aer, de parcă ar fi fost găuite undeva pe hornul sobei, iar acum, scăpate, voiau să-o ia care încotro, să se răspândească în toate ungherale întunecate ale podului, de parcă ar fi vrut să se elibereze din strânsoarea hornului. La început, săreau lumini amestecate cu scânte și umbre, apoi în câteva clipe luminile biruiau în luptă tăcută cu umbrele, iar între ele, bărbatul, ca o fantomă când neagră, când roșie, cu o mână sigură desfăcea sacul, stropindu-l în cercuri cu o sticlă cu oțet, apoi cu aceeași îndemânare îndrepta găutul sticlei printre flăcări, spre horn în jos. În rotocoale egale, vârsa lichidul peste flăcări, care, obosite și înfrânte se opreau pentru căva timp, ca apoi să încearcă să-i înfăsoare mâna părătită care de-abia mai ținea sticla ce tocmai se golise.

- Aruncă mai multă apă în foc, se auzea din pod vocea care cobora înfundată pe horn spre gura sobei, că trebuie să se potolească! Mai este jar în vatră? Dacă nu mai e, nu mai arunci, să nu stricăm soba, că se înmoiaie căramizile de umezeală. Acum trebuie să ajungă flăcările care au mai rămas pe fumuri.

Flăcările din pod se retrăgeau învinse, lăsând în locul lor un fum gros, amestecat cu aburi, într-o ceată ce cuprindea tot podul, luând-o în jos pe gura podului răspândindu-se în camera de unde plecase. De peste tot, tusele înfundate și strănuturi amestecate cu lacrimi de ușurare:

- Grijania mă-sii de sobă! Că de când am zis că-mi iau una de teracotă și acopăr casa cu tablă sau țiglă, să trec horul pe deasupra, să nu mai trăiesc cu grija că-mi ia foc casal Auzi, netrebnică ăștia, cică dacă vrei să cumperi tablă, n-ai decât să le dai produse, alimente, adică să rupi de la gura copiilor mâncareal Bani nu vor, că au, taie mereu hăările, le trebuie mânca și iar mânca! Parcă noi nu știm că le dau tot rușilor, în contul datoriei de război!

- Apoi mai taci și mata cu înjurăturile și cu vorbele astea, că le scapi în față cine știe cui, te părăște vreunul și te bagă ăștia la Pușcărie numai de cănd, de nu-ți mai dăm de urmă!

- Închide ușa de la sobă, că s-a potolit! Dă drumul la ușa de la tindă să iasă fumul și aburul afară, că ne încămăci, și auzeam vorbele amestecate cu tuse!

Deschide și ferestrele, să se facă nițel curent, să se împrospeze aerul din cameră!

Fratele meu, Petrică, culcat în patul mai mic dinspre fereastră, se ridică buimăcit în capul oaselor:

- Dar-ar boala, iar a luat foc soba? Închideți fereastră, că se face frig!

- Mai ai nițică răbdare și răspunse mama, acoperete cu țoala și peste cap, că te ia frigul, de-abia ai scăpat de durere de urechi. Vezi să nu te tragă curentul, că nu mai avem nici ceară curată să facem filii să-ți scot răul din urechi!

- Frate-miu Florin nu vine să se culce cu mine? Ce mai așteaptă? Halde, mă, odată, gata, a trecut!

În tindă se auzi scara de la pod îndreptată lângă perete. Un timp nu se mai auziră pașii bărbatului care se dusese în capul prispei și de acolo, în timp ce se usurase, zvărtilind departe, până peste gard, în drum, cerceta cu privirele împrejurimile. O noapte neagră, grea se lăsase, o dată cu cerul peste Vârful Hoților, peste Vârful Goșii, peste Vârful Vâtraiului, peste Vârful Ceciliei. Numai de la Vârful Boșoveiului se auzeau rafale, niște buflinuri înfundate. Pădurea de stejari voia să opreasă vântul dinspre răsărit. Îl reținea parvă pentru o clipă. Îl înghiea și apoi îl elibera cu și mai multă putere, aruncându-l spre sat. Troznituri se auzeau când în vârful coșarului din curtea casei, când în salvanul cu ol, când în părul ce străjuia casa cine știe de când. Așa-l-am pomenit și eu aici, zicea tata, are pere bune, motruni, sunt bune, zemoase, măliește,

le mânânci cu gingeile, nu alta. Păcat că nu țin decât până la Crăciun. Dacă le pui în pod, în lădițe, una lângă alta, să nu se atingă prea mult și le mai lă fumul și căldura, și mai mult, te duc spre primăvară. Nu-i nimic, sunt cam afumate, le speli nițel cu apă, le dai copiilor ăstora în ghiozdane dimineață când pleacă la școală".

- Mi s-a părut că n-ar fi bine închisă ușa la găini, le-am auzit cărăind, să nu fie cumva vreo vulpe, că ne lasă cu ochii albi. N-ai văzut ce-a pătit Zamfir al lui Ticleni, băiatul soră-mii? A auzit omul găinile cărăind la coteață, se dă jos din pat, dar uitase că lăsase măsuța și cu scăunelele cu trei picioare în mijlocul casei. În grabă, le-a luat pe toate în turloale, s-a împiedicat să-și rupă gătul, nu alta! Până să ajungă el schiopătând la coteață, vulpea ajunsese în vârful dealului cu găina în gură. De necaz și cu picioarele numai jiluri, era să-și omoare nevasta în bătaie, că de ce n-a dat măsuța la o parte. Dar el, prostul proștilor, n-a văzut ce-a făcut nevastă-sa? Ce să-i facă dacă umbilă toată ziua de la unul la altul cu capul plin de băutură? A adunat și el niște prune, nici n-a așteptat să se despească borhotul bine în tocitoare, că s-a și apucat să facă țuică. Până când o termină-o, nu se lasă, după alia are să lișcotească încoa și-n colo prin tot satul, tăind lemn pentru că un păharel de țuică.

- Haida, gata, la culcare, lasă lumina lămpii mai mică, că să se vadă de sub cioban, dar nici s-o închizi de tot, că se stinge și scoate fum. Că și ăștia, de unde o fi aducând gazul astă cu miroasă de puturos? Ai dracului ce le-a dat prin cap? Nu-ți dau gaz la compozitivă dacă nu dai în schimb ouă pe un preț de nimică toată. Auzi tu? Un ou pe o cutie de chibrituri, și zece ouă pe un litru de gaz. Dacă o țin așa, o să le ducem și cuibarele! Să vezi, că măine poimâine o să ceară și altele din gospodărie!

- Nu-m am dus eu, când am fost cu cobila cu găilele la apă la Diconești, să cumpăr niște finet pentru copilul astă, că nu poți să-l trimiți acolo, la internat, așa, să se culce dezbrăcat, și mi-a zis că nu-mi dă dacă nu duc niște untru la schimb? Două kile de untru la un metru de finet! De unde să-ți dau eu, mă Sapcaliule, untru, acum în noiembrie? Mai am câteva linguri pe fundul bocanului, în beci, să-mi ajungă până la Ignat când tai porcul, și să-ți le dau tiei? Așteptați și voi până oia tăia eu porcul, le-am zis. „Atunci așteaptă tu finetul până la Crăciun”, îmi zise un Sapcaliu care stătea lângă tejghea în picioare, cu o sticlă de bere în mână.

- Mai lasă și tu țigara aia o dată, ce tot pufăi, că înci copiii ăștia cu fum, nu-i destul că am înghițit până acum?

- S-o termin și pe asta, și vin. Du-te de mai învelește copiii, să nu cumva să răcească, și vezi ce-i pe afară!

Stătea pe scăunelul din fața sobei. Sugea din țigără căte o gură de fum, strângându-și într-un fel anume obrajii, parcă îi lipea de dinți, îl ținea captiv pentru câteva clipe în el, apoi îl sufla cu putere pe ușă deschisă a sobei, spre focul care acum se iuțise. „Trage bine soba, se gândeau, e bine că trage, nu e înfundată, dar ăsta-i semn că se apropie iarna. S-a lăsat ger afară, s-ar putea să dea un ospai de ninsoare. Mare minune de n-a veni chiar în noaptea astă!"

- Dă-te, fă, mai încolo, și porunci el nevestii înținându-se pe marginea patului. Părea că semiintunericul din cameră se topește într-o liniște din care se auzeau doar răsuflare regulate ale copiilor. Cel mic se întorsește cu fața la perete, îngheșând pema înspre peritarul de lângă pat și dormea dus într-o poziție ciudată, înconvoiat, cu genunchii la gură, ca în burta mă-si. Cel mare aștepta, cu răsuflarele voit liniștită așa cum făcea aproape noapte de noapte, ca să ascundă vigilenta părintilor, mișcare ascunsă și ritmică din patul părintilor: „Haide mai încoace, nu te mai înghesui în peretele ăla, că-i rece”, se auzeau vocea poruncitoare și nerăbdătoare a bărbatului care trecuse prin prea multe într-o singură zi. Două mișcări de trupuri care se căutau, se lipeau, se așezau și se încordau într-o mișcare sacadată, ritmică, la început lentă, o dată cu aceea a patului, și dublată de răsuflare la fel de așezate, ca apoi să se întejească într-o circulară, în care antrenau, fără să-și dea seama, patul, într-un scărțăit pe care, preoccupați, nu-i mai auzeau și nu-i mai percepeau, în încordarea lor supremă, ce se încheia mai întâi într-un icnet înăbușit al bărbatului și cu un ofțat cu greu reținut al femeii, apoi totul se topea într-o mișcare sacadată, ritmică, la început lentă, o dată cu aceea a patului, și dublată de răsuflare părea că o stăpânește și o îmblânzește. Urmau câteva mișcări, de parcă fiecare își așeza mai bine corpul să adoarmă și, în câteva clipe, răsuflarele obosite ale bărbatului și ale femeii se întâlnesc și se împleteau cu dudulitul focului în sobă, după o zi plină de atâtea întâmplări care se cereau acum eliberate, pentru ca și două zi să vină, cine mai știe, altele și altele...

(continuarea în numărul viitor)

Dan STĂNEASĂ

INCREDIBILA ÎNTÂMPLARE A TOVARĂȘULUI BORZA

(proză de sertar)

Dimineața devreme, după ce se ridicase din pat, tovarășul Borza intră ca de obicei în sala de baie. Stropindu-și fața cu apa rece de la robinet, din obișnuință, el își privi chipul în oglinda prină de perete deasupra căreia lucea un bec fosforescent. Totul era în regulă - obrajii puțin căzuți și netezi, buzele groase, nasul cam borcănat, ochii mici, de vulpoi alcătuiau portretul său binecunoscut. Părul de o culoare nedefinită, ciuflit și rar în creștet trebuia totuși să fie puțin aranjat, așa că, tovarășul Borza luă un pieptene cu mâner de os și fredonând un cântec își aranjă firele rebele orientându-le cu pricpere peste frunte. Tocmai intenționa să așeze pieptenu la locul său când, privind cu lăuri aminte, descoperi surprins existența a două umflături așezate simetric la extremitățile frunții, umflături care aduceau întrucâtiva cu forma unor cuciuc destul de mari. În primul moment tovarășul Borza crezut că nu văzuse bine. Abia se trezise și în asemenea împrejurări omul și încă buimac și i se pot năzări o mulțime de lucruri ciudate. În consecință el își apropie și mai mult fața de sticla oglinzii pipăind încă o dată locul cu pricina. „Ei, drăciel... Asta ce-o mai fi!”, exclamă tov-ul zgâindu-se pe mai departe la imaginea din fața lui. „Ce poate să fie asta!”, mai spuse el palpând cu degetele sale boante când în dreapta său în stânga frunții, acolo unde se aflau cele două gogoloale. În cele din urmă se dumiri. „Imposibil... IMPOSSIBIL!... Urmă apoi un geamăt sfâșietor, de parcă cineva l-ar fi înjunghiat pe bletul tovarăș care, cu fața răvășită ieșise din camera de baie repezindu-se în dormitor, acolo unde, consoarta sa mai dormea încă, învelită până la bărbie cu plapuma din mătase. Fără a mai pierde nici o clipă, soțul disperat începu să o zgâltăie cu atâtă insinuită încât, buimăciță, femeia începu să urle crezând că cineva atentează la viață ei.

- Potolește-tel... Potolește-tel, începu să strige la rândul său tovarășul Borza. Sunt eu, Titil..., - acesta fiind numele său de alint.

- Vail, dar ce s-a întâmplat!... Spune odată omule, ce s-a întâmplat ca să mă trezești cu noaptea-n cap!, exclamă femeia care începuse să-si mai vină în fire.

Drept răspuns, soțul ei își apleca energic fața și spuse: priveștel... Nedumerită, ea își trecu de câteva ori privirea peste chipul descompus de groază al soțului ei neștiind ce să mai credă. Nu vedea nimic deosebit... În afara acelei spaime teribile, inexplicabile, fizionomia lui, fruntea pe care o tot arăta, începutul de chelie..., toate astea erau normale, adică neschimbăte.

- Nu văd nimic..., bâlbâi ea. Nimic deosebit care...

- Acolo, în frunte, insistă el. Două... Două coarne...

- Două coarne?..., murmură femeia tot mai surprinsă. Ce coarne, mai spuse ea speriată de-a binele.

- Cum, nu le vezi?, izbucni el cu un licăr de speranță în suflet.

- Nu văd nimic!..., răspunse ea. Apoi continuă: probabil că ai visat.

Fără să o mai asculte, tovarășul Borza fugi spre camera de baie unde, odată ajuns își pironi din nou ochii în oglindă.

- Ah!... Ah!..., gemu el. Sunt aici... Uite, sunt aici... Într-adevăr, cele două umflături erau acolo, pe fruntea lui, ca niște muguri umflați, stând să plezească. Pierdut, tovarășul Borza se așeză pe marginea cadei. Îl venea să plângă, dar izvorul lacrimelor sale pesemene că era secat. „Imposibil... Imposibil..., murmură el din nou clatinând din cap.

În clipa următoare sări că ară indreptându-se în fugă spre bucătărie. Peste câteva momente reveni înțând în mână un cuțit cu lama ascuțită. Hotărât, apucă de vîrf una din cornițe și încercă să o reteze de la bază. Un urlet aproape neomenesc cutremură apartamentul și pe soția tovarășului Borza. Aceasta se repezi spre camera de baie convinsă că acolo se întâmplase o mare nenorocire. În prag se opri rămânând cu gura căscată - așezat pe un scaun soțul ei ține în mână un cuțit uriaș. Din partea superioară a frunții, mai precis din locul unde se adâncea chelia, o dără groasă de sânge se prelungea până spre arcadă, luncând apoi

în jos pe ciment. Omul spectral din față ei continua să rămână pe mai departe nemîscat; doar buzele subțiri și uscate îngânau obsesiv un cuvânt aproape neinteligibil: coamele..., Coamele... Comitele...

Convinsă că soțul ei a înnebunit tovarășa Borza alegase la telefon cu intenția de a chema salvarea. Auzind-o, el se repezise după ea obligând-o să pună receptorul în furcă.

- Nu vreau nici-o salvare, auzil... Vrei să afle toată lumea că am fost dus la spital din cauză că sunt încoronat?... Nu-ți dai seama ce are să fie?... Borza, directorul adjunct al celei mai mari fabrici din oraș dus la spital pentru că l-au crescut coarne!... Și, disperat, bărbatul începu să se plimbe prin cameră gesticulând și murmurând cuvinte fără și. În cele din urmă se opri în față ei și spuse din nou: mai bine stau aici în casă... Închis!... O zi... Două... Un an!... Toată viață... Da, n-o să mai ies de aici niciodată. Voi fi ca și mort!... Mort pentru veciel, adăugă el smiorcându-se.

În față unei astfel de suferințe înima duioasă și simțitoare a tovarășei Borza nu putea să rămână de piatră. Simți că o podidesc lacrimile. „Doamne, trebuie să mă stăpânesc!”, își spuse ea. În consecință, apucă mâna rece a soțului său și amândoi trecură în sufragerie, așezându-se față în față pe canapeaua din catifea albastră. Privind încă o dată fruntea însângerată a tovarășului său de viață, femeia ofță adânc și se gândește la ce ar fi fost mai potrivit de făcut într-o asemenea situație. Ea nu vedea și nici nu văzuse nici un fel de coarne. Totul era o aiureală, o halucinație a nefericitului pocăit din față ei.

- Și când spui că ai descooperit „chetile” acelea? Il întrebă ea folosind un ton al vocii aproape matern.

El o privi, privire de câine bătut - răspunzând apoi săptămâni: ați dimineată. Am intrat în baie să mă spăl și... Incapabil să mai continue își ascunse față la pieptul larg al consoartei sale.

„A visat. Precis că a visat ceva asemănător și acum își închipuie visul drept realitate”, gândește soția ceva mai linistită.

- Ascultă drăguțule... Puișor... (Erau formulele ei de alint). Eu cred că tu ai visat Titișor... Adică sunt convinsă că ai visat, pentru că, îți repet, eu nu văd nimic pe fruntea ta... În afară de...

- Nimic!..., o întrerupse el.

- Absolut nimic!... Nici un corn... Nici măcar un cucul, ce naiba!...

- Bine, dar eu le-am văzut. Le-am pipăit, insistă el. Uite, pune mâna...

- Nu... Ti se pare drăguțule. Ti se pare..., spuse ea. Mai bine nu te mai gândești la asta. Hai să mergem să îți fac un ceai. O să-ți bandajezi apoi rana de la frunte și totul are să fie bine.

Peste un ceas cel doi soții stăteau așezându-l la masa din bucătărie. Tovarășul Borza era îmbrăcat cu costumul său impecabil, doar leucoplastul în formă de X lipit în partea stângă a frunții îi șirbea întrucâtiva din prestață. Cu toate acestea, situația părea a se fi limpezt, lucrurile păreau și fi în ordine, cu singura excepție că tovarășul evita cu obstinență să privească oglinda ovală din perete, sau oricare alt obiect strălușitor care l-ar fi putut reflecta în vreun fel imaginea. Soția sa reușește să îl convingă până la urmă că totul nu fusese altceva decât o nălucire, o halucinație absurdă, un vis urât. În consecință putea să meargă linistit la birou. „E impossibil... E ilologic”, se gândește și el. „Mi s-a părut... O vedenie, ceva... În cele din urmă, petrecut de privirile pline de încurajare ale devotelei sale soții, părăsi apartamentul îndreptându-se către biroul său de la fabrică, unde oricum întârziașe.

Locul de muncă al tovarășului Borza era fabrica de ţesături și mătăsuri fine din oraș unde el deținea funcția de director adjunct. Persoana sa era, prin urmare, cunoscută și respectată în unitate și, în afara tovarășului Moldoveanu, care era director plin, toată lumea asculta de ordinele sale, ba mai mult, toți îl știau de frică și îl evitau pe cât posibil. Totuși, după

ce coborâse din mașină își acoperise preventiv capul cu pălăria pentru orice eventualitate. Urcă apoi grăbit treptele care duceau în spatele biroul său ajungând în hol unde se afla secretara, o fetișcană de vreo 20 de ani care bătea ceva la mașină.

- Bună dimineață tovarășu director, îi spuse fata ridicându-se de pe scaun. Borza îi răspunse cu un mormânt, apoi, tînhându-și capul aplecat se grăbi să dispară în spatele ușii capitonate a cabinetului său. Ajuns aici răsuflă ușurat, își scoase cu băgare de seamă pălăria așezând-o pe masă, apoi, cu pași ușori se apropie de cuierul prevăzut cu oglindă aflat lângă ușă. Imaginea pe care o văzu reflectată în sticla oglinzii îl făcu să pălească - cele două coarne erau acolo, pe frunte, la locul lor...

Când directorul general al fabricii, inginerul Moldovan intră în cabinetul adjunctului său, spre marea sa uimire îl găsi pe acesta cu pălăria pe cap. Borza era așezat la masă așezând o mutră atât de plouată încât Moldovan, în primul moment nu știa ce să creadă. „O fi bolnav”, se gândește el. „L-o fi durând capul... Ca și cum l-ar fi ghicit gândul Borza își trase și mai tare pălăria pe cap spunând: E o nenorocită de migrenă... De aseară mă supără...

Mulțumindu-se cu acest răspuns Moldovan începe să expună cele mai importante probleme de serviciu din ziua aceea scotând din cînd în cînd căte o hărție dintr-un dosar voluminos pe care îl adusește cu el și așezând-o pe suprafața lustruită a biroului. Borza îl asculta în tăcere privindu-l pe furiș scrăitor, încercând să surprindă o reacție, un semn pe față „generalului”. La un moment dat, aproape involuntar, își trecu mâna peste frunte, și Moldovan putu să vadă că adjunctul său poartă un plasture în formă de X. Dar nici acest amânat nu îl neliniști. Moldovan era un director pe care îl interesa prea puțin viața personală a subordonatilor săi; pentru el esențial era ca aceștia să „dea randament”, să producă. Ori, din acest punct de vedere Borza era un om ideal - conștiincios și extrem de supus.

Pe biroul se adunaseră tot mai multe hărții acoperite cu cifre. Moldovan își închise stiloul și, arătând cu mâna spre foile răsfirate ale dosarului spuse: Vă rog ca până la prânz să le verificați și dumineaoastră. Apoi, părăsi biroul, fără să-l privească pe adjunctul său care se ridicase în picioare ca un automat bârgindă: da, da... Am înțeles... Da...

Rămas singur, începu să frunzărească hărțile dosarului. Privind coloanele de cifre, tabelele și graficele nesfârșite, se simți cuprins de disperare. Nu pricepea nimic. Nu reușea să priceapă nimic. Semnele aceleia minusculi păreau niște hieroglife, o scriere ciudată, misterioasă, al cărei sens, el, directorul adjunct al fabricii nu putea să îl înțeleagă. Trânti dosarul pe un colț al mesei și, cuprinzându-și capul în mâini începu să se gândească. Tânărul strident al telefonului, ca un semnal de alarmă, îl reintroduce brusc în realitate. Ridică receptorul și auzi vocea soției sale. Se interesă de starea lui. Era îngrijorată. „Ești bine drăguțule?”, îl întrebă ea. „Să nu te obosești... la un calmar dragă și nu te mai gândești la vedenia aia a ta... Ti s-o fi părut... Poate ai visat, micuțule... Îmi promi că nu te mai gândești?...”

Borza scânci ca un copil; rosti apoi un „da” și așeză receptorul în furcă. „S-ar putea să aibă dreptate”, își spuse el. „Nici Moldovan n-a observat nimic. Înseamnă că mi s-a părut. Înseamnă că totul n-a fost decât o halucinație, o vedenie, o... tâmpenie!”

Aproape liniștit, își scoase pălăria de pe cap așezând-o binșor alături, apoi, rănduind hărțile răvăsite de pe masă, apăsă butonul soneriei. „O să vedem noi imediat care-i situația!”, exclamă el cu vocea înăbușită.

Pe ușă intrase, sfloasă fata din hol, secretara, oprindu-se în mijlocul încăperii și așteptând. Borza tușă, își aranjă cravata, apoi spuse: Notează, te rog...

Fata își deschise carnetul de însemnări notând ceva, dar, după ce Borza rostise prima frază, fata scoase un șipăt de spaimă. Mâna începu să-l tremure, iar ochii își se măriseră de groază. Câteva momente în cameră domni tăcerea, de parcă cele două personaje ar fi încremenit. Apoi, sărind de la locul său, directorul îi strigă nefericitei să iasă afară, gesticulând atât de violent, încât aceasta pur și simplu dispără în spatele ușii capitonate scăpând din mâna carnetelui care se rostogoli pe covorul din față biroului. Gemând și plângând, Borza se mai învârti de câteva ori prin cameră, apoi se așeză în scaunul său, tăcut și alb la față ca o statuie de Eric Segal...

(continuare în numărul viitor)

Concursul de creație literară „DOR FĂRĂ SATIU”,

ediția a XIII-a
Urziceni, 13 noiembrie 2004

Intr-o organizare ireproșabilă, sămbătă, 13 noiembrie, la Centrul Cultural Municipal din Urziceni s-a desfășurat festivitatea de premiere a laureaților celei de-a XIII-a ediții a Concursului de creație literară „DOR FĂRĂ SATIU”. Singurul concurs de acest gen din lalomița, deschis elevilor, a adunat la această ediție nu mai puțin de 82 de concurenți. Iată rezultatele :

LAUREAȚII

Marele Premiu, acordat de Asociația Culturală HELIS - ELENA DIACONESCU, clasa a XII-a, Liceul Teoretic „Paul Georgescu” Tândărăel

Secțiunea POEZIE :

Premiul I - MARIANA CĂRĂBĂNEANU, Gr. Sc. „Al. I. Cuza” Slobozia

Premiul II - ELENA MIHAELA ISTRATE, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia

Premiul III - DUMITRU MARIAN RĂDUCANU, Gr. Sc. „Sf. Ecaterina” Urziceni

Elena Diaconescu

La oglindă

(monolog)

- Cine ești?
- Nu știu.
- Vrei să afli, sau preferi să te amăgești cu ideea că ești o enigmă chiar și pentru tine?

- Nu, nu vreau să mă amăgesc cu idei absurde. Prin urmare nici cu ideea că mă pot cunoaște în întregime. Însă întrebarea „cine sunt” mă aruncă în întuneric. Mi se pare că merg pe o stradă întunecată, o stradă unde îmi e frică să pășesc, deși o străbat zilnic... Dar mă trezesc singură în cameră - și tot ce fac e să ţin în mână o cană goală în care pălpăie o apă de întuneric, umbra celei pe care am sorbit-o - gândind c-o să mă regăsească printre fașile de întuneric.

- Dar vrei, vrei să te cunoști, sau măcar să afli miezul gândurilor tale. Dacă o să-ți fie frică să afli? Dacă n-o să-ți placă?

- Posibil... Da, mi-e oarecum teamă.
- Și ce o să fac dacă afli că jumătate din gândurile tale sunt minciuni, sunt generate în lipsă de preocupări serioase? Te schimbă?

- Nu cred.
- Te-ndrești?
- Foarte greu.
- Uită?!
- Nu pot.
- Plângi atunci!

- Dar numai cei învinși plâng. Cum aș putea plângere pentru ceva ce nu cunosc, ceva ce nu înțeleg? Chiar și în cazul în care „eu” aș fi persoana din cauza căreia aș plângel?

- Pentru simplul motiv că ai vrea să înțelegi și nu îți dai seama. E ca atunci când începi să plângi pentru că nu știi să rezolvă exercițiile la matematică.

- Pentru un asemenea gest e nevoie de voință. Și încercări repetate de a mă cunoaște. Eu însă fac acest lucru doar atunci când mă confrunt cu ceilalți. Doar atunci când nu-i înțeleg pe ei, îmi doresc să mă cunosc pe mine. E ca și cum i-aș cunoaște pe ei prin intermediul meu, ca și cum, analizându-mă pe mine, le-aș putea anticipa acțiunile și cuvintele.

- Vrei să spui acum că oamenii pe care nu-i înțelegi, numai și numai ei te determină să gândești? Adică, e ceva de genul acesta: îi se dă o bucată de pâine curată și o mânâncă; aici nu întâmpini nici o dificultate. În schimb, dacă pâinea este murdară ești nemulțumit. În acest caz ai mai multe variante: poți să mânânci pâinea, în ciuda privilor celorlalți, poți să rupi porțiunea îmbăcsită de praf, să o tai sau să muști și să o scuipe, ceea ce ar conduce spre același rezultat: îndepărtarea porțiunii care generează nemulțumirea. Acum, dacă numai în situațile care nu ne convin începem să gândim, înseamnă că filozofii reprezentă cea mai nemulțumită categorie. Astă în cazul în care nu acceptăm ideea că gândeșc în locul celorlalți.

- Ai mers mult prea departe. Ceea ce vroiam eu să spun era că în încercarea noastră de a-i înțelege pe ceilalți, de cele mai multe ori eşuăm pentru că nu știm de unde să începem. Dacă am fi repetat acest procedeu întâi cu noi însine, la a doua sau a treia încercare ne-ar fi fost ușor. Cineva spunea odată că natura râului ar putea fi lipsă

Premii speciale :

Codruța Mihaela LUPEA, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia; Alina Corina ZAMFIR, Liceul Teoretic „Paul Georgescu” Tândărăel; Alexandru PĂDURARU, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia; Asiria ANDREI, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia; Ramona Adina CRUNTEANU, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia.

Secțiunea PROZĂ SCURTĂ :

Premiul I - ALEXANDRA COMAN, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia

Premiul II - ALINA FILIPOIU, Liceul Teoretic „Carol I” Fetești
Premiul III - ADRIAN LIVIU LALU, Liceul de Artă „Ionel Perlea” Slobozia

Premii speciale:

Aurora Anca SÎRBU, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia; Alina POSIRCĂ, Liceul Teoretic „Grigore Moisil” Urziceni; Alexandru STAN, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia; Lucian DUMITRU, Gr. Sc. „Sf. Ecaterina” Urziceni; Diana Alexandra ROȘOIU, Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia.

Empatia. Ei bine, empatia e o bună metodă de cunoaștere, de înțelegere.

- Bine, am pornit de la ideea cunoașterii sinelui și am ajuns la problema cunoașterii celor din jur. Interesant cum tot ceea ce ține de tine e oarecum legat de ceilalți. Acest lucru este posibil deoarece omul nu se dezvoltă într-un mediu izolat. Ce crezi, e mai bine să pornești de la tine și să ajungi la ceilalți sau invers?

Ochii priveau cu o scliere de geniu în ceilalți ochi și încercau să descrie, mai înainte de a se concretiza, formele și cuvintele care se aruncau, în neștiere, într-un abis al curiozității.

- Nu contează sensul din moment ce este ireversibil. Nu m-aș putea împăca niciodată cu ideea că pentru a-i cunoaște pe ceilalți ar trebui să renunț la a mă cunoaște pe mine, sau, în alt caz, să-mi pierd puterea de a mă ști, de a mă înțelege.

- Dar pentru cunoaștere se plătește întotdeauna un preț. Atât Adam cât și Eva au fost forțați să plătească. Au fost izgoniți din Rai pentru că au gustat din Pomul Cunoașterii. Acum cunoașterea ne macină timpul. Noi de ce nu am plătit? Numai cu timp, și tot este un preț pe care uneori nu îl-ai putea permite.

- La început pierdem timpul pentru că vrem, vrem să știm că mai multe despre viață, despre noi, și-apoi ne obișnuim cu ceea ce facem. Trecem prin viață fără să privim răsărîtul soarelui când mergem la piață dimineața sau uităm să mai vorbim între noi și ne îmbulzim întotdeauna să primim sau să oferim că mai multe informații. Este oare cunoașterea mai presus de orice?

- Pe cine întrebă? Pe mine, un om, o simplă imagine în oglindă nu-știu-cui, o pată răsfrântă într-un lac? Am să-ți răspund că viață, dar ai să-mi spui că prin cunoaștere putem să aducem viață... Am să cred apoi că poate dragostea este mai presus de tot și toate; dar nici eu nu știu dacă dragostea a fost înainte de a fi viață, sau viață a găsit loc pentru dragoste...

Suprafața netedă a ochiului de apă, prin care vedea și se vedea, nu era tulburată decât de discuri mari ce se măreau și se roteau pe măsură ce întrebările erau aruncate în golul imens de a sticlă, sticlă prea frumoasă finisată pentru a reda imperfecțiunile umane.

- ...și încă mai credem că avem destul timp pentru a râde, a ne plimba și a cunoaște! Lăsăm în urmă numai fum și din tot ce ni se infățișează furăm idei. Ne ardem amintirile cum arzi toamna, pe inserat, frunzele uscate, și le purtăm fumegând până când se-aprind scânteie de melancolie în noi și tresărim derulând parcă o altă viață. Idei... fulgi care se lipesc de mine, încheându-se în mijlocul trupului meu, fulgi și pene mari, albe, cenușii, de care nu pot să mă despărță căci se imprimă pe vecie. De aceea mi-e teamă să pătrund în camera înaltă, rece, a meditației, deoarece vântul curiozității îmi va aduce ideile.

- Îți este teamă de ceea ce ai putea gândi?

- Nu, îmi este teamă de ce-aș putea înțelege eu din viață aceasta, din mine și din tine. Pentru că totul e „idee”, „părere”. Senzațiile și gândurile doar ne conduc... Trupul și mintea doar ne conduc... Ideea nu e gând, nu e senzație. E chiar mai mult decât un sentiment. E ca o amintire neștersă pe

care o porți în inimă. O melancolie amestecată cu un strop de speranță.

Mirosul toamnei stă în frunze, în seri și gutui îmbibate cu fum. Aceasta e o idee.

- Și miroslul vieții noastre stă în noi...

Răspunsurile devineau previzibile, dar întrebările nu încetau, ci se roteau din ce în ce mai repede într-un cerc auriu care scuipa litere de foc.

- De ce te depărtezi?
- Ca să pot veni mai aproape...

Mariana CĂRĂBĂNEAN

TU CAPTIV

Pare că-ntreaga lume
S-a rupt de realitate,
Plutește în derivă;
Nu-i apă, nu-i pământ
Nu știu ce sunt. Și-mi pare
Că duc lumea în spate;
Mi-e sfântă rațiunea,
Dar visul și mai sfânt!

Salcâmii-ncep să plângă
Pe-același stânci golașe,
Strivind parfum de rouă
Și lacrimi în apus,
Înlănțuind miraje
Și cânturi pătmăse.
Miroase-a neputință
lar vântu-aduce a plâns.

Octombrie își varsă
Lumina rece în stradă.
Eu invidiez pământul
Că-și ține viața-n săn;
Piese cu vieți și moarte
Încep la o comandă
Eu simt nehotărârea:
În viață să rămân?

CÂNTECUL TRISTEI DUMINICI

Lumină palidă de pământ părăsit...

Se-aud triluri sfâșietoare
și copacul cu spini
plângă cu sânge cald
de pasăre.

În secunda din alintea tăcerii,
notele unui cântec
se-neacă mute
în lacrima mielului
jertfit

- pe altar de onix
Nu jeli,
rege al nouului pământ!
Căci sufletul tău va umple
Sălașul.

E duminică,
iar clopoțele bisericii au murit.

FRESCA, PE PERELE OPUS

Am lăsat la poarta lumii,

Alexandra COMAN

COLORILE VERII

m-ai învăluit
aruncându-mă în extaz.

Iunie 20

Iunie sună a albastru...

„A venit vacanța/ Cu trenu din Franța” strigă copilul din mine. Nu eu mi-am aplecat urechea la el, ci el a tășnit vesel ca stropii de esență ai fructului naturii mușcat cu poftă de dinți puternici ai razelor de soare. Dezlașuirea luminosă sălbatică, primitivă, pură a nou-născutei verii mă duce întotdeauna cu gândul la copilărie.

A inceput vacanța și m-a cuprins și lenea fericirii. Le privesc pe toate, în jur, prin unduirea languroasă a genelor ca un copil viclean care se preface că doarme. Torpeala lenii e dulce și moale, dar și doar amortea din spatele căreia părăsește izbucnirea pozașă a copilului-adolescent.

Iunie 22

Nonculeare

M-am gândit la poezie și mi-am imaginat c-am scris un poem. Îl aveam în minte - lumină pură revărsându-se

- De ce taci?
 - Să pot vorbi.
 - De ce plângi?
 - Să pot privi.
 - De ce trăiești?
 - Să știu ce-nseamnă a muri...
 - ... Cine ești tu?

Cuvintele se depărtează haotic, se ciocnesc între ele... Literele închegate, cele din urmă, se-aprind în jocul lor și, dintr-o ultimă suflare, ating oglinda și se întorc, ca un ecou, îmbălit de lama rece a dedublării:

Pus de-un lanț, un lacăt greu,
 Sănu între pe șoptite

Vântul, cu secretul său.

Iar pe ape, ca pictate,

Nu clinstesc vapoarele.

Lumea a-ncremenit în piatră,

A murit și mările.

De atâtă neclintire

Zâu, mă dor privirile!

Noaptele au murit la poartă

Săcă ele - zilele.

Somnul mă tot ocolește,

Vina mă apasă greu,

Înă nimenei nu mă plângem.

Elena Mihaela ISTRATE

Cheia, am pierdut-o eu!

Zbor

Pasarea își uitase ochiul
 În anotimpul migrației

și,

Înțarsă cu un cântec

arpa-i-a rămas

strivită în otetură

dinspre ceruri,

și ochii ei încă se mai

zbătea

Într melancolia plecării

și revelația

răsăritului de zbor.

Suficientă

Ei sunt cea care strigase adineaori

Lumina.

E atâtă cer între noi

Înătăcieri

Rătăcirea nu-ți va fi mai ușoară.

E de ajuns o lacrimă

Într dimineață și umbră

Pentru a înțelege

Cât de departe e totul.

Părul tău

Părul tău
 O poveste dintr-o scriere nouă,

Răsfrat printre fibre interioare

Zâla și noaptea.

Firul lui

Limpește neantul

Călăuzindu-mă

Spre acel zid al desfășării

Acoperit de pulbere caldă.

„Tu ești totul!” Am șoptit,

și tu

Săbătac, neîngrădit, și m-am întrebărat cum l-am „scris”.

Răspunsul mi-a venit prompt: Am luat cuvintele, născute din lacrimi și raze de soare, le-am sărutat aripile proaspete și le-am dat drumul în văzduh. Acolo ele au vorbit cu păsările, și au atins aripile de cele ale fiuturilor, s-au pierdut în ceată de nori și au devenit „necuvinte”, s-au transformat în păsări, fluturi, nori, s-au transformat în zborul însuși, și apoi s-au prăbușit pe pământ. Eu am sărutat pământul, care mi-a dat lacrimi și raze de soare.

Iulie 30

Piatră și rază de stea: reflexe de ape argintii

Amintirea verii trecute - „Lord of the Rings”, „Stăpânul inelilor” este lumea în care razele izbesc cu ecou și lucrurile ai culoare de sunet. Bifrost își boltește undele deasupra așteptării spațiului născut din spaimea înghețată a Nordului.

Iulie 3

Mezul verii se coloarează-n roșu

Am pus visul pur pe aripi de flutură și l-am trimis în văzduh, dar el s-a întors cu dezamăgirea pe aripile frânte. I-le-a rupt trivalul Eros, ca să-mi amintescă de tulburările din noapte când toate umbrele copilăriei înfirocosate pier, odată cu luminile ei candide și rămâne un singur gând de care se agăta o lumină tremurătoare să te coboare până la el. Atunci arășile buzelor întrupăză setea interioară și fruntea-l

transpiră și spaimă nouă. Trupul îl-e cuibul unei noi înfrigurări ce-și zbate cu sălbaticie aripile în tine. Te simți fluture încis, râvnind după lumea care te așteaptă cu miresme și culoare ademenitoare.

Acum stau în miez de noapte sub întrebarea magicului mut al stelelor, cu mâinile sub cap. Mi s-a uscat fruntea de sudoarea ciudatei spaime, dar m-a cuprins un gând. Dacă deodată înima s-ar opri din galopul nebun, tremurul aripilor ar atipi și pleoapele îl-ar cădea învinse de lacrimi? Din gândul amorții de strălucirea culorilor ar străbate un murmur ca un cântec vechi. Trupul tău ar deveni rouă de vară, floare umezită de abur stelar. Tremurul aripilor ar învia în tine iar, dar de data astă malestuos și nu ar mai exista încisoare pentru aripile care deja ar fi pornit prin lumină... spre lumină.

Nu cumva așa ar apărea iubirea?

Iulie 10

Culoarea muzicii

Asupra cântecului zăbovești cu adâncă blândețe a multumirii.

Deschid de dimineață televizorul: Evanescence „Everybody's Fool”. M-am trezit bine dispușă. Ascult melodia cu placere, mă agit odată cu Amy.

La sfârșit râd, dar apoi brusc se asează o umbră. Îmi aduc aminte de o boacă făcută, de tema grea de vacanță la limba română, de problemele familiei. Mai ascult câteva melodii bune, dar cam plăcătă. Se adună umbre, temeri, bănuieri. Mă încrunt și închid televizorul. Ies la soare: frumos, cald, ciripit de păsări. Mă joc cu Tombi, râd zgomotos, dar nesincer. În suflet stăruie ecoul ascuțit al neliniștii. Intru în casă. În cap îmi răsună: „Never was and never will be...”. Îmi fac de lucru, dar tot nu pot să mă apuc de teme. „And I don't love you anymore...”. Grabă, frustrare, frică sub aparentă normalitate.

Îmi vine în gând... frumos prin întuneric, încărcătură divină strălucind în umbră neliniștă. Dar frumos prin lumină; divin prin divin?

Am împrumutat un CD-player și am un CD cu Enya. Îl pun repede și aştept. Revărsare caldă, blândă, mă umple de liniște. Gândurile zac amorțite. Doar unul se învârtă ca un fluture îmbătat de bogăția polenului: da, da asupra cântecului zăbovești cu adâncă blândețe a multumirii.

Iulie 14

Plecări - cenușiu singurătății

După ce pleacă cineva în toate unele sunt tristă. Frații, unchiii, mătușile, verișorii vin cu bucuria peste mine, mă rup de resemnarea față de plăcuseala și singurătatea de acasă și mă umplu de răsete și vorbă. Adolescentul dornic de schimbare, de activitate, de energie din mine, se hrănește cu bucuria adusă de ei. Dar ei pleacă repede și rămâne tăcerea. Tăcere și iar tăcere, care se lungesc și se lungesc până când străpunge gândul ca țipătul sfâșietor al unei păsări muribund.

Ploaie și tăcere... prea multă pentru adolescent.

Iulie 22

Galben intens, sufocant, acaparator: tensiuni între prietenii

Am scris pe un colț de suflet un nume, dar vântul fidelității a spulberat repede scrisul și l-a transformat în pulbere. Au rămas doar urmele: sănțările reci și triste.

Iulie 25

Roșu sau albastru: incertitudine

Dans de stele într-un cer prea înalt, joc de raze și vorbele ce ajung din urmă gându care se îndreaptă spre ele suspendându-l la mijlocul drumului: „Nu-mi place luna, nu sunt sentimental”.

Vorbele se agăta de tine și te obligă să te uiți înapoi la ochii mari în care mirarea de copil stăruie în genele lungi, arcuite, dar se topește treptat în flăcările pătimășe ce dansează păgân în noaptea privirii.

Gândul privește nehotărât când la jocul înalt, când la ochii cei mari, ferici de umbră neliniștă.

Ce alegi?

Iulie 21

Amintire închegată în verdele de smarald al mării

Dumitru Marian RĂDUCANU

personală, originală din el. Iar libertatea pe care îl-o leă în a crea este scoasă în evidență prin contrastul realizat de faptul că susții a scrie un jurnal, fără a scrie de fapt un jurnal, așa cum e conceput de toată lumea.

Poți să adopti orice mod de a scrie atât timp cât te oglindesc în ceea ce scrii.

Colegul

Colegul meu e măruntel, Nu are nici prea multă carte. Să după unele rapoarte Nu urmărește nici un tel.

Se poartă-n toate mai aparte Să nu răspunde la apel. Colegul meu e măruntel,

Nu are nici prea multă carte.

De mă compar cumva cu el Deosebirea-i de departe; Pe noi nu răul ne desparte Ci diferența de nivel.

Colegul meu e măruntel.

Alegeri electorale

În orășelul liniștit, Pornești să facem și să dregem, Am hotărât ca să alegem Pe cel mai bun și mai cinsit. Să în sedință-am stabilit Ca pe cel vrednic să-l alegem, În orășelul liniștit, Pornești să facem și să dregem.

La crășma domnului primar

E-o adunare foarte vie Stropită-n mici și în tărie Că vin alegerile iar.

I-atacă dur, cu dușmanie, Pe opozanță și-i pun pe jar La crășma domnului primar E-o adunare foarte vie.

Din comunism de cumetrie Vor toți să iasă, astă-i clar, Dar și-au ales un drum bizar S-ajungă la democrație

Din crășma domnului primar.

Respirație tânără, vibrații noi și marea care învăluie totul cu respirația ei sărată... M-am întors de la mare.

August 4

Argintiu selener

Inima mea nu bate în celalți. Într-un om va putea pulsă. Peste mult timp, într-o cădere de raze subțiri voi simți încă o înmă bătând în mine și în inima mea, bătând și în altinele. Până atunci, rămâne tăcerea în interior, ascuțindu-se în sfâșieri prelungi sau ondulându-se în valuri liniștite.

August 10

Auriu de flacără păgână

Ca o mirare străvezie, nesigură, usoară și ciudată ca o umbră de lună, m-am așternut în fața unui suflet naiv. M-am infășurat în jurul lui și în prag de noapte eu caut în căderi de stele și umbre argintii. El, însă caută neliniștea în întuneric.

Faunul melanolic a adormit pe umărul meu. Să-l trezească cineva, căci viclenia lui mă neliniștește! Am ales.

August 13

Gânduri: culori nelămurite

În om Frumosul stă ca un ulior de apă. Aceasta trebuie să-l spargă ca să se umple de el. Te-ai gândit vreodată la asta?

August 20

Gânduri...

Inspirăția și rațiunea sunt surori. Una, însă aparține transparenței văzduhului, iar cealaltă stâncii înscrutante, dar amândouă sunt fiicele omului. Lupta lor e inutilă, dar și încercarea de uniune armonioasă între ele.

Merejovski te face să te gândești la aceasta. („Romanul lui Leonardo da Vinci sau Invierea zeilor”).

August 29

Presimtirea ruginiului de toamnă

Vine toamna: presimtire grea peste un suflet liniștit.

Plouă, natura palește și apoi săngerează a moarte. Nu mai e ca înainte, când toamna venea cu fascinanta transformare a livezil, a grădinii, cu împlânrile tristă a soarelui în cadrul lumină stăteam toropită, nemîscată. În toate se simtea melancolia resemnării, dar și magia ei. Treptat, toamna a devenit ecou prelungit al verii, s-a transformat în tristețea rumenă a copilului care se aruncă în adolescență. În ultimul timp venea ca zâmbetul ba resemnat, ba amar al unui muribund.

Acum știu că vine grea, cu tristețe și gânduri negre. Toamna se transformă în sufletul meu...

În fiecare lucru găsim încercarea vietii și chiar și toamna este o încercare.

Atunci când ruginește soarele trebuie să ai curajul de a ieși, de a spune: „Am ieșit să văd toamna”. Iți vei găsi atunci firul vietii și încrederea în venirea primăverii... și a verii următoare.

Ca să-nțelegi

Un jurnal pe care să-l scrii respectând noțiunea, dar nu neapărat și intenția jurnalului e la fel de banal ca emisiunea de știri din fiecare seară. Trebuie să înțelegi jurnalul ca pe o creație a ta. Trebuie să-l personalizezi, dar nu prin întâmplări tale, experiențele pe care le-ai trăit, ci prin modul în care redai aceste întâmplări.

Jurnalul trebuie să fie un spațiu al tău, un spațiu al eliberării, al necondiționării în care tu îți spui faptele, le măsozi și le fixezi prin coduri personale.

Nu e nevoie să scrii în jurnal absolut tot ce îți se întâmplă, folosind politicoasa enumerări de acțiuni banale sau încercând să explici o stare prin termeni clari, directi, descrieri patetice și plângărețe, de parcă ai încerca să te convingi pe tine însuți.

Însemnare de-o zi poate consta și într-un singur cuvânt, din moment ce-i dat aceluiai cuvânt nuanță care a înregistrat un sentiment, o idee, pe care astfel îl le poți aminti instantaneu.

Pe lângă aceasta, e că se poate de banal să-ți le poți aminti instantaneu care după cum spune definiția sa, să scrii zilnic și chiar să scrii zilnic, neluând în seamă faptul că nu simți să faci acest lucru în fiecare zi.

Jurnalul se numește jurnal, impunându-ți astfel prin noțiunea sa o condiție (aceea de a scrie zilnic în el) tocmai pentru ca tu să nu respecti acest lucru. Astfel, spui că scrii un jurnal, fără să respecti condiția, reinventând noțiunea de „jurnal”, făcând o creație

Arhim. Arsenie Papacioc

**Cuvânt despre bucuria
duhovnicească**
CUVÂNT DESPRE MONAHISM

(urmare din nr. 10/18)

- Care trebuie să fie atitudinea credincioșilor față de monah atunci când vin la mănăstire? De asemenei, cum trebuie să se compore monahii față de mirenii care se închină în mănăstire?

- Mirenii trebuie să-i cînstească pe călugări cu orice chip, pentru că sunt persoane dăruite, binecuvântate, iar călugării trebuie să-l bucre pe oamenii aceștia, să-i sfătuască să-și țină credința. Să unii, și alții să nu vorbească de rău, găsind defecte colo și colo. Călugări nu sunt desăvârșiți, sunt în devenire, sunt în formare, dar stau acolo, cum zic unii Sfinți Părinti, mari trăitori: „Să mănuște când le este foame, să doarmă când le este somn, numai să stea acolo!”. Pentru că numai statul acolo este deza voineană. Deja el se numește călugăr. Aceștia nu pot fi numiți călugări proști, ci mai puțin nevoitori. Dar la toată lumea i se cere un lucru categoric: să nu vorbească de rău, pentru că această nevoie este mai mare decât canonul, metanile și toate celelalte. Nu vorbi pe fratele tău de rău, pentru că criteriul de judecată va fi iubirea. Când vorbești de rău, te încadrezi la crimă. Deci unele din marile nevoițe călugărești sunt: statornicia și a nu vorbi de rău. Dacă mirenii, să ne bucurăm, că se folosesc și ei și, dacă se poate, să se folosească mai mult mișcarea ta decât de vorbele tale. Pentru că nu a zice, ci a mișca înseamă a ajunge. Să se folosească de felul de a fi al monahilor. „Fraților, nu vreau să pierd timpul cu voi. Bine ati venit la noi! Folosiți-vă, este slujbă! Bucurați-vă! Să iertați-mă, căci sunt în ascultare!”

- Dacă trebuie și cum trebuie să facă monahul misiune și dacă acest lucru nu contrazice lepădarea de lume?

- Depinde ce misiune i se dă când e trimis în lume. Pentru ce este trimis în lume? Să propovăduiască, să cersească sau altele. Nu prea sunt de calitate aceste trimiteri. Dar să se poarte cu orice chip cuviințios peste tot, cu smerenie, să nu smintească lumea. Nu prea recomandăm trimiterea în lume. Aceasta a fost una din marile slăbiciuni ale monahismului nostru: să cersească în lume, să bată din poartă în poartă. S-au folosit cei care au fost plecați, dar nu este o poruncă folosită de lumii.

- Se poate împlini sufletește monahul într-o mănăstire de oraș?

- Nu se pune problema, pentru că nu ne interesează unde ne găsim. Ne interesează cum ne găsim: care este lucrarea inimii noastre, care e interiorizarea noastră! Nu contează unde. Pot să fiu o piatră, pot să fiu o pădure. Împărată cerurilor este în noi. Bineînțeleș, vei primi plătă pentru că respingi toate lucruri exterioare și nu le primești pentru că ai fost în foc și nu te-ai ars. Da. Mai mare eroism este să zici: „Doamne, lăsuze Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!” când ești înconjurat din toate părțile de ispite decât dacă ai fi liber, scutit posibilităților de căderi în păcate. Alungi gândurile cu rugăciunea, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu cu puterea proprie. Să se știe de la început, ca răspuns la toate întrebările: numai harul lui Dumnezeu te ajută! Să fi vrednic de harul acesta, în sensul că te smerești, ca să prisosească harul în tine. Bineînțeleș, să nu te afli acolo din voia ta, cu voia ta. Când te arunci într-un loc unde știi ce urmează, nu știi ce-i acolo, și „Ce-o păti, o păti!”, atunci se numește hazard, nu mai este eroism. Nu-l costă puțin orice neblagoslovenie, pe oricare neastăpărat. Să-i discută libertatea lui, pentru că unde nu e blagoslovenia starețului, nu e har.

- Cum poate un călugăr să existe într-un spațiu ca acesta, în care viață cu viață voastră?

- Sunt lucruri care pot fi înțelese de toată lumea. Toată pustia, cum vă spuneam despre Ierusalim, toate, dacă vrei să le trăiești mereu cu tine - oriunde ai fi, fi cu trezvie, și ești în pustie. Am gustat că am gustat și din viață de pustie, și mi-a folosit foarte mult. Dar contactul acesta permanent cu lumea ajută: mai mult, găsești Scriptura aici. Pentru că dacă au și o evlavie la tine, este foarte mare lucru, pentru că cînvîntul tău este ultimul, cînvîntul tău este ascultat. Când s-a dus la Sihăstria o credincioasă, i s-a spus acolo că eu vin definitiv la Sihăstria. În momentul acela a leșinat pe loc, Sihăstria într-adevăr este mănăstirea mea de metafizică. O visez zi și noapte, mă referi nu atât la amintiri, că la împrejurările care mi s-ar crea pentru o

viață liniștită. Însă este o mare greșală, ca dezertare, ca descalificare, cum am zice: să pleci de pe front. Trebuie să știi să fi prezent în pustie în mijlocul lumii fiind! Mai întâi de toate, sunt convins că, oriunde am fi, suntem cu voia lui Dumnezeu, nu suntem fără voia lui Dumnezeu. Eu mă lupt din răsputeri să-mi întipăresc în ființa mea că nu se poate face nimic fără Dumnezeu. Nu există nimic la întâmplată, dacă spune că „nu se mișcă fie de păr fără voia Mea” și dacă acolo unde te găsești ai reușit să faci o unitate creștină, să ai o mulțumire sufletească, considerând că suntem oameni de conștiință și atunci nu poți să părăsești locul și nu poți să zici că Dumnezeu nu te-a ajutat. Pentru că toți suntem nepregătiți, oriunde am fi, doar cu harul lui Dumnezeu facem ce facem. Este o fugă de Dumnezeu când lumea se desprinde de locul în care luptă. Dacă ar înțelege oamenii că nu fac nimic fără voia lui Dumnezeu, ar fi mult mai prezenți, și ar simți foarte bine, chiar în suferință, chiar pe cruce. Este, de asemenea, o greșală să fugi de propria suferință. Niciodată nu te poți elibera cu adevărat decât atunci când luptă, când ești prezent pe cruce. Să s-o acceptă că se poate mai mult, mai desăvârșit, precum Mântuitorul a acceptat-o.

- Care trebuie să fie poziția monahului față de ceea ce îl aduce nou lumea în acest secol: tehnica, modernismul?

- La toate monahul le dă toată atenția posibilă, dar nu până acolo încât să-și schimbe poziția lui de monah, adică să depășească ținuta lui monahală. Bunăoară, pe mine, un frate al meu după trup, după ce am fost călugăr și a văzut aspectul ceremonial de acolo, a venit la chilia mea - era la Mănăstirea Antim - și m-a întrebă așa (lucru de care m-am folosit foarte mult și este și ca un răspuns la întrebarea frăției tale): „Părinte, am voie să vorbesc cu sfintă ta?” - el era mai mic decât mine ca ani și nu era un învățat, era un băiat creștin trăitor. Să eu i-am răspuns: „Ai voie, dar să ții cont că eu nu prea am voie!”.

- Pentru ce motive este permisă plecarea călugărilor din mănăstire?

- Mai întâi, sub nici un motiv. Numai dacă în mănăstire este o lucrare antică călugărească: curvii, certuri, bătăi, și călugărul e expus să accepte aceste lucruri, atunci se poate duce în altă parte. Dar așa ceva nu există.

- Dar venirea femeilor în mănăstire nu este un motiv?

- Numai dacă intră în chilia lui să doarmă cu el acolo, atunci spune: „Eu nu pot să stau în chilie cu așa ceva, că e o ispită directă!”. Dar nu doar că a venit în mănăstire. Au arhondaricele lor, au rânduiala lor. Să peste tot este la fel la momentul istoric în care trăiești, de pe vremea Egiptului (Sfântului Antonie cel Mare): să fii stăpân pe tine, pentru că altfel nu ai să scapi de ispite. Pe urmă, îți spun eu: poți să te duci în pustie, în pădure și gândurile de curvă, dacă vin și te îspitesc, te fac praf! Nu-i curățenia în felul acesta, cu fuga. Nu te faci famen fugind, ci luptând!

- Sunt unii duhovni care dau voie fraților să plece din mănăstire pe motiv că intră femei, este bine?

- Este o mare greșală! Doar starețul are putere de blagoslovenie când vrei să pleci din mănăstire. Altfel ascultă un duhovnic: să fii moral sau te poate opri de la împărtășit. Cel care pleacă fără blagoslovenia starețului, mai departe îl ia Dumnezeu în primire, că l iubește și nu-l trănește imediat, dar pe undeva șchioapătă. Repet: numai dacă te dă afară starețul sau dacă îți bagă femei în chilie, ești îndreptățit să pleci. Nu doar că a intrat în chilie să-ți ceară o binecuvântare sau să facă un pomelnic, ci dacă e repartizată să doarmă cu tine acolo, în cameră. Dar și atunci trebuie să spui: „Mutăti-mă din chilia asta dacă i-ați dat-o femeii ăleia!”. Să nici atunci nu trebuie să te grăbești să pleci, așa de mult să ții la statornicie. Pentru că plecarea din mănăstire e un fel de usurătate: să scapi niște de rigoarea ascultătorilor din mănăstire. Te duci în altă parte și dai iar de ispite, mai mari. Să acolo te ține mila lui Dumnezeu, nu te mai ține poziția ta.

- Când mă duc până la Sihăstria, lau blagoslovenie de la duhovnic, nu de la stareț. Este bine?

- Ești hoț, fur! Nimeni nu poate să-ți răspundă în mod corect, decât așa: ai nevoie de blagoslovenia starețului oriunde te-ai duce. Eu, dacă am o bucurie la vîrstă mea, este că nu am făcut un pas fără blagoslovenie.

- În cazul în care merg și cer sfat episcopului sau starețului, dar nepuțința mea mă face să-i clevețesc, pentru că sunt tulburat de ceea ce mi-a spus, ce să fac?

- Dacă te-ai dus să ceri un sfat unui episcop sau unui stareț al lui Dumnezeu, răspunsul vine de la Dumnezeu prin acel episcop sau stareț. Dacă nu îl-a convenit, atunci să știi că pe Dumnezeu îl-a clevețit. Deci duceți-vă la omul pe care îl ține Dumnezeu acolo. Nu ne interesează faptele lui, nu ne interesează că binevin dintr-un pahar de pământ sau de cristal, vinul și tot vin. Harul este har și nu pentru vrednicie stă el acolo, ci pentru harul acela trebuie să apelăm. Dumneata te duci să ceri un cuvânt de folos să te salvezi și mai rău te complici, judecându-l. A judeca pe cineva, cu atât mai mult pe un cleric, și cu atât mai mult pe un arhiereu, este foarte grav, pentru că acest arhiereu nici nu vă dați seama că lucruri binucuvântează și salvează. Îmi pare rău că sunteți stăpâniți de această temere față de mal-mari.

- Cum trebuie să procedezi când ai o îspită și vrei să te adresezi duhovnicului?

- Doi înși s-au dus la un Părinte să-i cleară un sfat măntuitor, fiindcă fiecare avea căte o nepuțință. După ce a vorbit cu Părintele, unul a zis: „Î-am spus și am eliberat de acea nepuțință”. Celălalt a zis: „Eu i-am spus, mi-a zis ce să fac și nu m-am eliberat”. „Dar cum i-am spus?”. „Părinte, am nevoie de lucru cutare!”. „Mă, uite cum am făcut eu. Am căzut la picioarele lui cu fața la pământ și l-am rugat: „Părinte, fă rugăciuni ca să mă izbăvească Dumnezeu de nepuțința mea!”. Prin urmare, puterea e a lui Dumnezeu, și felul tău de a cere contează.

- Dacă nu ascult de duhovnic, ce se poate întâmpla?

- Dacă nu ascultă de duhovnic, nu primești nici o plată, ba te împărtășești! Adevăratul este că e bine să avem pază personală fiecare. Să nu considerăm că sunt fiul lui cutare, că moștenesc pe cutare. Nu. Să ai pază! Pentru că, iată, a fost un apostol care văzuse atâtea de-ți stătea mintea în loc și a trădat cu atâtă ușurință, știi? Da. Să greșeala cea mai mare nu este asta, că a trădat, ci că s-a spânzurat, că-l ierta și pe el. Dați-vă seama cu ce fel de Dumnezeu avem de-a face.

- Dacă duhovnicul îmi spune să nu primeșc nouă bulentin de identitate, ascult?

- Este o greșală să nu primești bulentinul. Seamănă niște a idee fixă și primejdia mare este că și duhovnicii rămân smintiți. Când acceptă tu, cu voința ta, cu mintea ta, atunci este lepădare de Hristos! Dar nu că ai pus mâna pe o hârtie care are te miri ce... Lumea mai și exagerează. În materie de păcate, duhovnicul are putere. Chestiunea cu buletinele e o problemă administrativă de stat și le purtăm ca să nu ne la poliția în primire.

- Scoala poate fi un motiv de a ieși din mănăstire?

- Nu, nici nu se pune problema. Scoala nu este nimic pe lângă a sta în mănăstire! O, sancta simplicitate! O, sfântă simplitate! Problema divină este o problemă de mare cinstire interioară. Au fost sfinti trăitori neștiitori - nici „Tatăl nostru” nu știau - care stăpâneau natură, fiindcă erau cinstiți. Să am o exemplificare și mai plastică: într-o mănăstire, starețul a văzut un călugăr mergând pe sus și a zis: „Asta are o lucrare!”. După ceva timp, l-a văzut mergând pe pământ. Să a zis: Să știi că astă și-a pierdut lucrarea! L-a chemat, l-a întrebat: „Cum te rugă tu înaintel!”. „Doamne, nu mă înlui pe mine, păcătosull! Doamne, nu mă înlui pe mine, păcătosull! Să m-am scăpat și am zis în biserică cu voce tare, și m-a auzit un Părinte și mi-a zis: „Măi, să nu mai zici aşa! Zi, Doamne, miluiește-mă!”. Să de atunci zic aşa. Să starețul l-a zis: „Să zici tot ca înaintel!”. Să l-a văzut iarăși mergând pe deasupra pământului. Schimbându-i versul, l-a schimbat forța de relație cu Dumnezeu. Adică nu este vorba de știință aici. Acela era sincer. Îl plăcea lui Dumnezeu această simplitate. Oricine ai fi, orice diplome ai ține în buzunarele tale sau în capul tău, dacă inima ta nu este cinstită, nu acumulezi și nici libertate nu ai. Credeți voi că dracul e liber? Nu! E cel mai muncit, pentru că nu este în Hristos. Mai mult, e declarat dușmanul lui Hristos. Așa că nu vă temeți de el. E tolerant, nu e o putere. Să pentru a verifica lucrul acesta, trebuie școală de smerenie, de trăire. Fratele meu, mare mai e un om smerit! Numai cine nu a luptat cu diavoli nu știe că e de mare cuvântul acesta. Un om smerit, așa cum spuneam, că se poate la o măsură divină, mișcă stelele și astrele, schimbă ordinea lumii. Așa de mare este smerenia! Să nu se poate fără asta. Nu vă speriați de forță unui om smerit. Speriați-vă dacă smerenia nu este cu orice chip încăpută în voi. Mare mai e un om smerit! Chiar și îngerii au nevoie de puterea smereniei.

Din carte Arhim. Arsenie Papacioc „Cuvânt despre bucuria duhovnicească”,

ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2003

Publicat sub îngrăjirea prof. Anghel Papacioc, Liceul „Mihai Eminescu” Slobozia

(continuarea în numărul viitor)

Mihai
VIȘOIU

SPOVEDANIA UNUI ÎN VINGĂTOR

LEONARD DORIN DOROFTEI - VOIEVODUL RINGULUI ROMÂNESC

(urmare din nr. 10/18)

În cartier la noi nu se juca poker. De bază era tabloul și 14-21. Faci douăzeci și unu și iezi tot. Noaptea asta poate să se transforme în cea mai luminoasă zi din viața mea. Larouche îmi dă sfaturi, în timp ce mă încâlzește. Nu mă slăbește o clipă, îmi cere să lovesc. Să lovesc în viteză și cu toată forța. Vrea ca după fiecare lovitură să plec pe picioare, să fac scăderi de nivel și să eschizez. Să nu mă las pe lovitură pentru că aşa pot fi contratați și voi primi în burtă upercutul. Băiat bun Larouche, dar ar trebui să înțeleagă că norocul lui am fost eu. A învățat multe și de la mine. Și, aşa cum recunoaște chiar el, boxer care să se pregătească și să ducă o viață cu adevărat sportivă ca mine, nu a cunoscut.

Din '93, de la Campionatele Mondiale de la Tampere și până în '96 la Olimpiada de la Atlanta, cât timp am fost lângă Nașul am învățat de la el. Se zicea chiar că vreau prea mult să îl copiez. La profesioniști stilul lui Feri nu e școală, e academie. Puțini au înțeles că o asemenea valoare se naște, în box, rar de tot. Ce bătălii s-au mai dat între el și Leu când erau juniori. În presă au apărut multe. Unele inventate, altele adevărate. Când s-a retras Nașul, în toamna anului 1997, la Reșița au venit toți cei care l-au iubit pe Feri. A venit și Mihai Leu. În Sala Sporturilor nu aveai loc să arunci un ac, iar afară rămăseseră mii și mii de reșiteni. Am fost acolo toți campionii mondiali pe care îi avea România. Mihai câștigase primul titlu mondial în versiunea WBO, care este la ea acasă în Europa. Nașul și cu Leu au ieșit campioni mondiali de tineret în '87 la Havana, acolo unde cubanezii mănâncă mai mult box decât pâine. Și Mihai Leu a trebuit să aștepte să treacă aproape zece ani după plecarea lui din România, în 1988, și până a ajuns campion mondial. Am carteaua scrisă despre el în vestiar, la Montreal. Am spus lui nea Mișu că mi-a plăcut cum a scris-o. Acum n-a venit să mă vadă. Ce s-o fi întâmplat. Și el e ploieștean de-al meu. Pentru mine nu a fost ziarist. L-am simțit la greu. Când am vorbit cu el la telefon de Crăciun mi-a promis că va fi și el la San Antonio. El a scris: Cine fură din pâinea pușcărișului și a boxerului să nu moară până nu face box și pușcărie. Le are la blestem că doar e de pe Malu Roșu, unde Bivolarii tăiau gătu la cal ca să-i fure căpăstrul. Doamne, ce oraș și Ploieștiul!

Ce emoții o trăi și nea Titi. Cred că a ținut postul negru al Bobotezelui ca să mă ajute Dumnezeu. Nu l-am făcut eu multe bucurii, dar nici de beilele nu l-am scutit. Cine a văzut babă frumoasă și copil cuminte? Numai eu sunt un moș Tânăr și simpatic cum spunea la Barcelona Octavian Vintilă de la Radio. Dorin, concentrez-te, gândește-te doar la meci. Larouche când îmi spune să mă concentrez, când să fiu relaxat. Are dreptate, știe ce-mi spune. Gata! Balbi, acum sunt cu gândurile doar la tine. Chiar te am în față.. Sună cu ochii pe tine ca pe butelie cum zicea Marcelică Tudor. Ce bătăie i-am dat la Brăila, la el acasă, la Naționale. Au trecut nouă ani, ba nu, opt. Stai, Balbi, că nu te-am uitat".

Iuște ritmul loviturilor, alternând directă de stânga cu croșeul de dreapta și serii la corp încheiate cu upercutul. Larouche ține palmele sus la înălțimea pe care o are Balbi. Ca să-mi intre directele, trebuie să-l întesc în piept. Se deplasează în stânga, apoi în dreapta, tăindu-i calea adversarului imaginari. Yvon vine să-l anunțe să se pregătească pentru festivitatea de prezentare. Este șters de transpirație. Prosopul îl se pare prea moale. Iși freacă reflex nasul cu pumnii. Se închină. Spune din nou Tatăl nostru și ieșe din vestiar cu Dumnezeu înainte. Se bucură că i-a respectat dorința și că va boxa sub steagul tricolor. Deoarece este challenger trebuie să urce primul în ring. Este încadrat de tot staff-ul tehnic de la Interbox. Yvon Michel, managerul general, este în față. Se uită la statura lui înaltă de tip cu rasă. Este noaptea noastră, mister. Poate ne ajută Dumnezeu să fim câștigători. Vede numai spatele lui Yvon, în rest nu zărește nimic în jur. Reflectoarele îl orbesc. Clipește des. Vrea să se obișnuiască cu marea galbenă care îl învăluie. „Înecat în lumină trebuie să mă regăsesc și să nu dau în gol și mai trebuie să stau bine pe picioare".

În sală e vacanță. Intră primul în ring și se îndreaptă spre colțul lui. Salută spectatorii și sparge aerul cu o serie care leagă toată gama loviturilor. Aude scandări răzlețe: România, România!

„Nu sunt singur, sunt și câțiva românași. Grosul e

acasă. Îl văd pe Balbi intrând în ring. Faci figuri argentinianule. Lasă că-ți scoate Moșu fițele din cap. Vrei să mă faci KO. Nu s-a născut, mă bălatule, ăla să mă pună jos, să mă termine înaintea ultimului gong. Tu ai boxat cincizeci și două de meciuri, eu numai la amatori am avut cu vreo două sute mai multe. Hai, Dorule, concentrez-te! Ce spunea Larouche? Îți place să lovești la plecare. Ai și manivelele al dracului de lungi. Ia te uită unde și-a ridicat centura de protecție! Dacă o mai înălță niște, o puneal la gât ca papion." Nu aude nimic. Vede doar buzele lui Larouche cum se închid și se deschid fără întrerupere. El strângă în dinți proteza de parcă ar vrea să o spargă. Lovește pe rând căușul palmei stângi cu pumnul drept și apoi invers. Parcă sunt prea mari mănușile astea. În mijlocul ringului, unul ligănos ca și Balbi, repetă regulile luptei. Doamne, de câte ori le-am ascultat. Măi, Pepe, cum te alină ai tăi, ce ai mătăluță acum în minte? Te gândești cum să mă termini mai repede? Ești nervos. Nu te grăbi, drumul e lung. Douăsprezece reprezente, câte oprimi are personalul de la Buzău la București. Chestia asta i-a spus-o Cristi Ștefănescu. Ce băiat de treabă. Cu el a stat în cameră la Mondialele de la Berlin. Dacă nu ar fi avut probleme cu urechea, ajungea și el la medalii. I-a lipsit un fir de păr. Gongul, ca un clopot, îi alungă toate gândurile. A început lupta. Un război cu douăsprezece bătălii.

„Dacă nu mă pui jos, să stii că o s-o scoți greu la capăt cu mine, Pepe! Ia să vedem cum arunci tu croșeul. Simt directa de dreapta vrând să-mi străpungă garda. Fii cuminte, mă tată! Tu nu stii că pe aici nu se trece? Tu nu ai auzit că noi români i-am bătut pe nemți la Mărășești în izmene? La Mărășești a luptat și bunicul. A luptat la balonetă. Ce faci, mă, cu croșelete alea care te-ai făcut campion? Le îți pentru mai târziu. Ia să ies și eu puțin din tranșee, să pun stânga pe tine și să-i fac loc directei de dreapta. Acum simt cum mănușile încep să se așeze. L-am ghicit de data asta".

Simte un tampon pe frunte. Încearcă să se apropie cu pași mici, pisicești și dă drumul la primul atac la corp. Încearcă un upercut dar stânga se înălță în gol.

Ai fugit la timp, argentinianule, că altfel îți palpa Moșu

simt cum așeze. L-am ghicit de data asta".

Gong! Prima repriză s-a dus. Au mai rămas unsprezece. Larouche îl primește în colț cu prosopul și apa pregătite. Se asează pe strapotină și îl întrebă din priviri cum a fost. Îl clătește proteza.

- E bine, Dorin, dar fil mai agresiv. Nu-l lăsa să conducă lupta. Ocupă tu mijlocul ringului.

„A doua rundă a fost ca și prima. Am dat pe rând. O dată l-am ghicit cu croșeul de dreapta, dar, înainte să îl se propească în barbă, i-a atins umărul. Meseriaș. Și a venit repriza a treia, una care a durat nu trei minute, ci trei ceasuri rele. Mă pregăteam să atac fals cu o serie la figură, când m-am pomerenit cu un baros în cap. Apoi cu altul. Bătea la două cloace cum nitulesc cazangii. Arcada săngerează și o simt cum arde. M-am aruncat în flăcări, mă Pepe! Vrei să te iei de cuvânt. Doamne, ce lungă-i repriza asta. Și eu sunt în iad. În sfârșit s-a terminat calvarul.

Catmanul, specialistul în arcade, încearcă să opreasca săngele care curge întruna. Fă, tată, ceva și scoate-mă din focul astăzi în care am intrat. Repriza a patra a fost una în care mi-am dorit, cu adevărat, să mor. Argentinianul mă pusese la zid și tragea în rafale, foc încrucisat. Îmi explodau în cap directe și croșe. Se pornise o ploaie torrentială cu lovitură pe care doar eu le simțeam fără să mă doară. Sâangele curgea și ochii se făcuseră căt sarmăuă. Arbitrul a oprit lupta și a chemat medicul galei să vadă dacă mai pot continua. Este noaptea de acum patru ani, când mă credeam părăsit de mila lui Dumnezeu, după ore de zbor, o aterizare la Toronto și o întâzire de mai multe ore am găsit taximetristul român care ne-a dus la noua noastră casă. Am rămas mut când l-am auzit vorbind românește. Scoate-mă, Doamne, în cale și acum un taximetrist ca cel de acum patru ani.

Doctorul decide continuarea luptei. Stiu unde e Balbi mai mult după miroș. Ochii mei au pleoapele țesute. Văd prin niște crăpături subțiri, prin care pătrund câteva frânturi de imagini. În mine se face însă lumină. Nu mă mai bat cu argentinianul. Cu mine am ce am. În

minutul dintre repriza a patra și a cincea, în timp ce Yvon încearcă să mă încurajeze, cum nu credeam că știe, pe mine m-a cuprins cea mai cumplită răzvrătire. Răzvrătirea celui aruncat într-o mare cuprinsă de furtună și care încearcă să ajungă la ţarm. De țarmul salvator mă mai despărțeau opt reprez. În gând îmi spuneam. M-ai avut în mâna mă Pepe, și n-ai știut sau n-ai putut să mă termini. Acum e rândul meu. Acum o să afli că pâinea se mânâncă pe rând și tăiată felii. Am să mă ţin de tine ca râla. Tu nu știi ce bun prieten sunt eu cu căinii. Unde nu te văd, am să te simt cu miroslul chiar dacă tu mi-ai spart nasul. Întră cincea m-a găsit într-adevăr taximetristul din aeroportul de la Montreal și m-am luat după Balbi cu gândul să-l calc. Simteam că făța îmi este varză, dar mă întâlnisem cu mine, cu cel care n-a venit peste ocean să îngheță numai chinină. Mă, eu le-am spus răspicăt românilor, când am plecat din țară, că în America vin să căștigă centura cu diamante de campion mondial.. că vroiai să te mai joci cu mine și să-mi prelungescă chinul, că de chestia asta sunt sigur că erai convins? Am început să te iau la ștaifuri. Atunci când era să-ți iau capul de pe umeri cu directa de dreapta și croșeul de stânga și am început să te macin, spectatori au văzut că și în ring mai sunt unii care știu să invie din morți.

Ajută-mă, Doamne, ajută-mă să les la țarm!

Vreau să ajung la țarmul unde mă așteaptă Monica și băieții mei. Mă, Balbi, eu pentru el am să te bat să-ți iau centura. Ce, nu-ți plac upercuturile mele? Înghetele, tată, că și tu mi-ai dat două reprezente numai hapuri amare. Nu mai ai vlagă în tine? Nu mai dai cu barosul? Pămături. Ce să-ți fac dacă n-ai putut să mă rază când și eu credeam că nu mai scap. De ce ești perfid și-i fac semne arbitrului că te loveste sub centură? În buric te-am înțepat cu upercutul. Așa, stai și tu cu spatele la zid să trag și eu. Ai crezut că m-ai lăsat fără gloanțe? Eu am ajuns la box după ce l-am bătut pe unul de două ori căt mine fiindcă îmi furase țeava prin care trageam cu cornete. Prin țeava aia hoată, pe care mi-a adus-o Nenea, au trecut multe caiete. Ce să-ți tu cum se trage cu țeava. Între gongurile - clopot - ce despart reprezile, în timp ce ochii îmi sunt acoperiți de pungile cu gheăță, gândurile îmi pleacă acasă la Monica. Ce-o fi în sufletul ei? Da' lasă că ajung eu acasă și am să-i povestesc cum am făcut o vizită scurtă în iad, dar am scăpat. Fii bărbat, argentinianule, nu umbla cu trucuri! Ce, nu mai ai ce pune pe foc să ai presiune? Ti-am dat în burtă, nu sub centură.

Auzi comanda de oprire a luptei și-l zărești pe arbitru, arătând judecătorilor sanctiunea ta cu avertisment pentru lovitura sub centură. Îți vine să urli, să-i strigi ciocnului în alb din ring că e o decizie mincinoasă, că ce face el este hoție.

Poate judecătorii au văzut că nu este corect avertismentul și-mi vor da tot mie repriza, că de bătut, l-am bătut ca pe șnițele. Cu decizia astăzi tâlhărească arbitrul din ring și-a pus spectatorii în cap, toți au început să-l fluieră și să-l huidue fără întrerupere. Contestează avertismentul de către americani, buni cunoscători ai boxului profesionist, mi-a dat parcă arpi. Eram ca un uliu care abia așteaptă să-și vadă prada fără fulgi. Mai aveam două reprezente. Două reprezente în care nu aveam dreptul să mai greșesc. Ce bine ar fi să fie mai multe. Acum ești al meu, tăticu! Ce tot mă leu în brațe, crezi că eu cred în dragostea la prima vedere? Ce, nu-ți plac directele? Uite că eu dail Croșelete nu le mai poți para. Da, nu mai ai forță deloc, argentinianule. Și ce tare m-ai luat, cum m-ai infăinat tu vreo trei reprezente. Acum înțeleg de ce ai treizeci și trei de knock-out-uri la activ, din care douăzeci și una în primele patru reprezente. Nu toți sunt tăbăciți ca mine și nici nu au nevoie să băieți ca ai mei. Ce arunci proteza? Nu mai ai aer? Te cred. Cu câte upercuturi am înțeles în burtă tu, umpleam trei saci de cinci duble. Ce, și-sau desfășură șireturile de la mână? De ce nu dai, mister, avertisment pentru trucurile astăzi care se repetă de vreo patru reprezente. Nu vezi, se aruncă pe mine și-mi ține mânile ca să nu-l mai pot lovi? Timpul de odihnă dinaintea ultimei reprezente parca a fost cel mai lung. L-a cuprins mila pe cronometru și l-a mai dat câteva secunde să-și revină. Am auzit gongul și, împins de un resort nevăzut, am dat drumul la mitralieră. Simțind că l-a fugit pământul de sub picioare, Pepe n-a mai avut ce face și cu ultima zvâncare încearcă să nu rămână dator. Ne sprijineam în cap și brațele se mișcau ca bleiele de la locomotivă. Pepe mai mult mima loviturile. Nu mă mai putea lovi ca la început. Ajunse un bărbier care mă tot clăbucea cu pămătul. A fost repreza în care l-am tocătat de jos în sus și de la cap la buric. Și îndura pumnii mei care parca vroiau să-l sfredèlească.

(continuarea în numărul viitor)

Arta este o poartă către ființă și totodată obiect al preocupării Dasein-ului. În Dasein totul se relevă ca posibilitate, astfel ca apără nevoia locului împărtășirii ființei. Popasul efortului Dasein-ului de a se afla într-o ființă este arta ca origine a Operei. Originea se determină ca problema asupra esenței sale. „Problema originii operei de artă este problema privitoare la proveniența esenței sale”. Heidegger nu cauță însă un răspuns la ceea ce este esența ca esență, aceasta trimitând indiscutabil la ființă, ci sondarea locului unde domnesc cu adevarat arta. Hermeneutica artei se dovedește o hermeneutică a operei de artă „Arta rezidă în opera de artă”. Aparent cele două problematici, cea a esenței ca esență și a esenței artei, par a fi de două problematici diferite: ontologică și estetică. De fapt, la Heidegger, ele nu sunt distincte, astfel ca circumscrisarea operei de artă în termeni ontologici începe să fie indreptată. Nu numai „pasul decisiv de la opera spre artă, ca fiind cel de la artă spre opera, reprezintă un cerc” ci problematica existenției umane într-un interval presupune o asemenea structură circulară, precum lectura heideggeriana însăși.

Așa cum „problematica centrală a întregii ontologii (heideggeriene-n.n.) este înracinată în fenomenul timpului” și „ființa nu poate fi sesizată decât din perspectiva timpului”, esențiala devine intelegerea operei de artă ca istoricitate. Înca de la început (§6, *Sein und Zeit*) Heidegger defineste termenul de istoricitate ca fiind originea istoriei, a ceea ce se intellege prin succesiune de momente. „Trecutul sau propriu nu-l urmează pe Dasein, ci îl precede pe acesta de fiecare dată.” Întrebarea despre „sensul ființei” devine o explicitare a istoricității în interiorul careia Dasein-ul survine în deschis, în propria sa ființă. Arătând risurile la care metafizica a expus Dasein-ul uman, deposedindu-l de propria lui moarte și responsabilitate pentru o existență autentică, la Heidegger devine vitală nevoia unei trimiteri la artă și la intelegerea acesteia ca origine. Artă pare a fi singura sansa în fața campului evenimential - istoric de acaparare a resurselor istoricității. Aici (das Da), în artă, Dasein-ul este Acasa la el, în locul deschis în apropierea ființei din care poate capta semnele temporale esențiale.

Arta, iar prin intermediul ei gandirea, aduce la împlinire raportul ființei cu Dasein-ul uman, fără ca astfel să fie autoarea acestuia. Ea „nu face acest raport și nu se află la originea lui” ci „îl infățișează ființei doar ca ceea ce ei înseși (artei) îi este transmis de către ființă”.

Gandirea pastrează și adevereste arta din izvorul careia se adapta „fauritorii de vers”. Nu numai ca în „lacasul ei trăiește omul” dar deschide portile revelării creaționale a ființei ce survine odată cu „punerea-de-sine-in opera a adevarului ființei”.

La Heidegger a gandi inseamna „l'engagement par l'Etre pour l'Etre”, adică gandirea actionează în măsură în care gandeste caci privete raportul ființei cu omul. Se pierde trecutul în favoarea viitorului. Istorica ființei și vesnica uimire din care se năște pe sine întrebarea despre ființă își gaseste răspuns în opera de artă. Ceea ce Heidegger numea „eliberarea de o inerprefare tehnică a gandirii” nu se poate realiza mai desăvârșit decât în artă. Istoricitatea sau temporalitatea se dezvaluie ca esență în fața ființei ce oferă gandirii cultivarea cu propriul cuvant. „A purta de grija gandirii” inseamna, în termeni heideggerieni „a o aduce în esență ei”. Dar gandirea nu poate fi altceva decât ceea ce este prin esență sa: adică cuvantul despre ființă. Ființă se arată către gandirea ce o asculta cu iubire, darinindu-i esență. Remarcă rezida în caracterul de posibilitate care „poate face ca ceva să ființeze în proveniență sa, adică-l poate lăsa să fie”. Putința apare din afectivitate, ea este posibil în chip autentic „a carui esență rezidă în gandire”. La Heidegger termenul de „posibilitate” se distantează de semnificația tradițională aristotelică ce-l opunea „realitatii” și se traduce în funcție de rolul sau în constitutia ființei. Posibilitatea reprezintă resursa inepuizabilă prin care ființă „se da” (es gibt) omului ca destin temporal. „A putea un lucru inseamna

aici: a-l păstra în esență sa, a-l menține în elementul său”. Atunci cand, în Sein und Zeit, se definea Dasein-ul ca fiind o „posibilitate ontică” se avea în vedere capacitatea acestuia de a posedă o intelegerere preconceptuală ce ar sta la baza interogării sensului ființei.

Arta devine, la Heidegger, intruchiparea capacitaților limbajului de a fi „rostirea esențială” (sage), în interiorul careia se situează „deschiderea” ființei. Opera vine ca o izbucnire abisală și singulară după o

Heidegger- Arta ca dimensiune topologică a ființei (I)

lungă tacere a căutării „locului” (Ort) ce strânge laolaltă unitatea tetradei (das Geviert) dintre zei și moritori, pamant și cer. Perntru Heidegger, cel din *Scrisoarea despre umanism*, umanismul se implinește abia odată cu golirea lui de metafizică prin întoarcerea la originea sa, învățând în prealabil să asculte din nou „glasul ființei”, „cu riscul ca sub semnul acestui glas exigent să aibă putin sau rar ceva de spus”. „Aici” (das Da), în artă, are loc intruparea Dasein-ului ca „posibilitatea să deschidă fiindul care se pune pe sine în adevăr”. Astfel, arta, prin unitatea și unicitatea sa ce se determină ca unitate și unicitate a ființei, reprezintă locul de întâlnire al Dasein-ului cu ființă.

„Omul este pastorul ființei”, spune Heidegger, iar noi putem adăuga: Arta este muntele pastorului. Ființă nu se poate vedea ci doar locul pe care-l locuiește și unde „se da” ca ființă.

Arta confere lucrurilor chipul care le este propriu și oamenilor o perspectivă asupra lor insă. Astfel ea se dobândește pe sine în măsură proiectării în opera al adevarului ființei. Dar, pentru Heidegger, arta înseamnă mai mult decât survenirea adevarului, în fapt, ca survenire, ea este *locuire*. Poezia (Dichtung) lasă locuirea să survină în mod autentic. Prin faptul că *locuirea* are atribuțile de *adăpost* și *primire* ea trimită la termenul de *construire*. Printr-o definire clară a termenului de *locuire* ajungem în chiar esența artei ca poezie (Dichtung), caci, atunci cand limba este rostirea esențială (sage), poezia devine Poezie. Opera de artă și rostirea raman separate în plasmuirea operei oferite sub sprijinul ferm al artistului, ce pastrează caracterul diferit al esenței lor într-un *Acelasi* (das Selbe). „Unul-si-același” (das Selbe) nu coincid niciodată cu ceea ce este egal și nici cu uniformitatea vida a identicului”, ci pastrează întotdeauna caracterul dialectic al miscării evenimentiale a ființei.

Dasein-ul este căutat pornind de la esența locuirii, iar, pe de altă parte, creația operei de artă reprezintă activitatea ce lasă *locuirea* să survină, să o facă să fie ceea ce este. Unde poate fi ea căutată mai mult dacă nu tocmai în limba? Esența locuirii dezvaluie locuirea Dasein-ului în limba. Omul își pierde astfel capacitatea aparentă de întrebuintatul al cuvintelor, devenind un întrebuintat. Limba nu mai este doar un prilej de a exprima iar adevaratul raport între limba și om se impune, pentru Heidegger, ca un imperativ adresat societății tehnice. „Caci de fapt limba este cea care vorbeste. Omul vorbeste abia atunci și numai în măsură în care el vorbeste din interiorul limbii, ascultând vorbele pe care ea îi le adresează”. Ca spațiu al locuirii omului, limba oferă sansa sansa împărtășirii cu darul ființei, al drumului ce ne duce la origine.

Prin intermediul *An-denken*-ului, a rememorării esențiale, creația poetică este o *construire* în vederea *locuirii* Dasein-ului. Arta este ceea ce face ca locuirea să fie ceea ce este. Misiunea omului este ceea ce a *construirii*, iar *constructia* este chiar opera de artă. La Heidegger termenul implică „sensul ocrotirii, al îngrăjirii și al edificarii” apariției operei din „rostirea esențială” (sage), a limbajului, iar Dasein-ul este, de această dată, cel care scoate opera la iveala pastrandu-se pe sine ca *locuitor* în spațiul artei.

Locuirea omului, în poezie relevă tragicismul asezarării pe *pamant* ca fiind cel ce este într-o moarte. Dar Heidegger spune mai mult: omul are putința de a murii, caci îl este data, în același timp, „privirea către înalt ce masoara în intregul lui intervalul dintre cer și pamant”.

Astfel, arta este prin aseazarea sa ca *locuire*, dar mai mult decât pe pamant, *locuire* pe *pamintul* surprins în intervalul în care omul însuși ființează ca imagine a *divinității*, adică în *Dimensiune*.

Poezia (Dichtung) are capacitatea de a conferi omului să de a se oferi ca măsura a *Dimensiunii*. Esența *locuirii* trebuie cautată numai pe axul *dimensiunii*. Atâtă vreme cat omul nu uită ca este *muncitor* lui îl este data aceasta „luare a măsurii” a propriei sale ființe, prin creația artistică. *Masura* (das Masse) poate capata în intelegeră romanească semnificația *rostului*, iar termenul trimite imediat la *rostire* (Sage), astfel ca apăre evidența conexiunii stabilită în interiorul triadei alcătuite din om și ființă și limbaj.

Sensul *Dimensiunii* nu este al unui spațiu delimitat, nu doar o evidențiere a punctelor extreme între un gol vast, ci ea însăși este o *locuire* conferită omului. Tabloul heideggerian este acum mult mai semnificativ: nu mai este vorba de o surprindere a ființei printr-o analiză fenomenologică a Dasein-ului în cadrul unei ontologii fundamentale, ci de o revelare mistică.

Întrebarea din *Sein und Zeit* referitoare la *sensul ființei* lasă acum întărirea întrebării: unde este locul ființei? Nu mai este semnificația *interrogarea* ci *ascultarea* ca punere a Dasein-ului într-o ființă prin opera, fapt scos la iveala de însăși diferență ontologică între două nivele ale lui a fi: A fi ca atare (ființă) și a fi ceva (fiind, existentul). Particula cu ajutorul careia se construiește este prepoziția *intre* (zwischen), dar care la Heidegger, în forma substantivală de *das Zwischen* (intervalul). Aceasta este gândit ca spație, localizare a Dasein-ului uman într-un raport cu ființă conform unei ordini, a unei structuri construite pe disputa (Austag) *ascundere* - *ne-ascundere* a adevarului ce presupune el însuși miscarea de „întoarcere unul către celalalt” a două spații: *cerul* (ce se transcrie în „Originea operei de artă” în termenul de *lume*) și *pamantul*. Astfel, diferența ontologică nu trebuie gândită prin prismă metodologică ca disociere între două planuri ontologice sau epistemologice, ci ea însăși este un *loc ontologic* ce pastrează unitatea spațiilor (regiunilor) complementare ale tetradei, spații ce nu se sustrag, ci, din contra, se structurează pe spatialitatea pusa în joc de diferența ontologică gândită totodată și ca măsura purtătoare de sens prin care „omul și ființa sunt transmiși unul altuia” în miscarea circulară a tetradei.

„Diferenta se năște din dimensiune”, unde *Dimensiunea* apare din conferirea *Intervalului* (zwischen) cu *Masura*, adică cu sacralitatea locuirii umane pe tarimul ființei. Diferenta ca *zwischen* pune în joc pe *das Zwischen*, ce se deschide astfel ca origine prin calitatea sa de descoperitor și ocrotitor atât al ființei, cit și al ființării, o conciliere a ceea ce difera, respectiv unitatea unitoare a ceea ce fundează (ființă) și a ceea ce este fundat (ființarea).

Pentru Heidegger diferența (Differenz) reprezintă tot ceea ce este de natură *disputei* (Austag), dar nerăminind niciodată doar la stadiul disputei, ci mergind la locul pe care astfel îl organizează ca structură generativă a ființei prin unitatea dialectică a *disputei* (Austag) cu *identitatea*-intr-un *Acelasi* (das Selbe) de tipul raportului evenimential istoric (Ereignis). La Heidegger esențial nu sunt termenii disputei (ființă, omul), ci punerea acestora în Diferenta, adică în locul pe care î-am identificat ca deschidere a ființei și prin care orice opera poate apărea sub semnul autenticității.

Bibliografie

1. Heidegger, Martin - *Originea operei de artă*, editura Univers, 1982
2. Heidegger, Martin - *Repere pe drumul gândirii*, editura politica, 1988

CĂTĂLIN DINULESCU

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc, patriarh de vîrstă al marilor duhovnici din România

(confesiuni III)

În sat veniseră tigani cu fețe crăpate și încrâncenate. Lî se spunea lovarășii și erau îmbrăcați în pufoaice sau costume negre de corbi. Pe unul îl chema Avramescu.

Adunau oamenii seara la primărie, într-un grăjd comunal, unde pusese bânci de lemn și o masă în față și le vorbea de frăția cu rușii, de dușmanii de clasă, boierii și chiaburii și de purificarea membrilor de partid.

Pe mama au „judecat-o” într-o seară, declarând-o dușman de clasă pentru că era nevastă de legionari și noi copiii (mă aflam și eu în grăjd) eram pui de năpârcă și ar trebui să sim omorâți.

Mama plângea și nu se putea apăra. O acuza chiar prietenii ei cea mai bună, săracă așa cum era și ea, Anica Moroianu, care avea să ajungă secretara de partid a satului.

Mama se recăsătorise cu Anghel Stanciu, bărbat mai cărat în sat, dar având aproape dublul vîrstei mamei. L-au eliminat și pe el din partid pentru că fusese logofăt pe moșia lui Băzu Cantacuzino.

Cele două surori ale mele, Gabriela și Cleopatra au fost dusă la București de mătușa mea Jana, soția unchiului Radu, fratele mai mare al tatălui meu, care fusese împușcat la Podul Turcului, la Zărnești, din ordinul lui Carol al II-lea.

Murise fără vină, își ceruse de către camarazi să stea o vremie ascuns, dar le-a răspuns că se știe nevinovat și nu e în firea lui.

L-a împușcat un colonel, prieten de familie, trăgându-i cinci gloanțe în cap, l-au înmormântat apoi cu onoruri militare, pe puțin timp.

Aici la Zărnești îl vor aresta mai târziu și pe tata și pe unchiul Anghel care va lua asupra lui și vina tatei, și înlindu-

l cu grija copiilor și a mamei. Unchiul Anghel a rămas în închisoare și puțin a lipsit să nu fie împușcat.

Pe noi ne-a dus tata (pe copii) la un pădură, într-un munte și după o vreme a venit și le-a luat pe surorile mele.

Într-un târziu m-a luat și pe mine unchiul Filă și m-a dus la București, la el acasă, pe o stradă dosnică, din Tei, casa era băgată sub un mal argilos, deasupra căruia era cimitir.

Pentru drumul spre București unde am călătorit cu o mașină utilitară ne-am întâlnit cu rușii, ne-au oprit și au cerut gulerul motorină, plouă, era o toamnă tristă, de smoala.

Într-o zi a apărut tata, m-a luat și m-a dus cu trenul la Misleanu. M-a lăsat aici în grija unei familii curate și de treabă, la Gheorghe Munteanu. Avea să se întoarcă și tata cu întreaga familie în vară, când ne vom muta în casa buniciilor și unde tata va muri peste un an.

prof. Anghel PAPACIOC

Materie ideală:

mondializarea și dezbatările în jurul proprietății intelectuale

Iunie 2002 - Centre for the New Europe
Imprimat în Anglia

AUTORI:

Julian Morris
Rosalind Mowatt
W. Duncan Reekie
Richard Tren

Traducerea:

Péter Mihók - manager of Central and Eastern European Policy, Centre for the New Europe, Bruxelles

Rodica Negre - doctorand în științe sociale, specializarea antropologie europeană, Centre de Recherches en Ethnologie Européene, Université Libre de Bruxelles, BELGIA.

Rodica Negre este cetățean al Sloboziei.

©Toate drepturile sunt rezervate. Multiplicarea și distribuirea gratuită a acestei publicații, cu menționarea definitoarei dreptului de autor, este permisă.

Concluzii

Acet studiu a început invocând faptul că proprietatea și statul de drept constituie fundația tuturor activităților economice. Am subliniat că proprietatea dă indivizilor un imbold de a investi asigurându-se că proprietarul va culege fructele investiției. Proprietatea permite de asemenea indivizilor să profite de schimburi, ceea ce crește și mai mult imboldul de a investi. Statul de drept garantează proprietatea și tranzacțiile sunt aplicate și respectate.

Acet principiu se aplică de asemenea și proprietății intelectuale care stimulează dezvoltarea a noi tehnologii și opere creative. Dacă proprietatea funciară crează un imbold pentru a ameliora solul, drepturile de proprietate aferente produselor intelectuale încurajează dezvoltarea produselor de o mai bună calitate. A și că aceste invenții sunt protejate stimulează și mai mult inovarea. Odată ce un produs a fost inventat, brevetele sunt acolo ca o modalitate de siguranță pentru investitorii (cum ar fi băncile sau investitorii privați) ceea ce permite inventatorului să investească în dezvoltarea, fabricarea și marketingul produsului său. De asemenea, faptul de a și că o înregistrare muzicală poate fi protejată încurajează investiția în această înregistrare - sau în muzica pe care înregistrarea se bazează (ceea ce este și mai important dat fiind faptul că compozitia cere mult timp).

În Capitolul 2 am prezentat argumentele morale relative la proprietatea intelectuală pentru a sugera că aceasta ar putea să fie justificată din mai multe puncte de vedere. Am arătat, totuși, și faptul că justificările cele mai convingătoare sunt de natură empirică. Altfel spus, am sugerat că proprietatea intelectuală este justificată dacă ea contribuie la dezvoltarea economică. În acest context, am susținut că proprietatea intelectuală a furnizat imboldurile necesare celor mai mari invenții, creații artistice și mărci, care au permis o bună parte din dezvoltarea economică de 150 de ani încoace.

Dacă există alternative la protecția formală a proprietății intelectuale, acestea sunt problematice și ar fi insuficiente pentru protecția multor tehnologii și opere de artă. Dezvoltarea majorității produselor chimice și farmaceutice este scumpă, însă acestea sunt ușor descompuse prin ingineria inversă. De asemenea, este ușor să se reproducă opere literare sau muzicale, dar inventarea lor (în majoritatea cazurilor) cere mult timp și efort. Dezvoltarea unei mărci este un exercițiu la fel de scump și totuși, majoritatea logo-urilor sau ambalajelor sunt relativ simplu de reproducă.

În Capitolele 3 și 4 am subliniat că

proprietatea intelectuală, scade.

Acordul privind "Aspectele Legale ale Proprietății Intelectuale din Comerț (TRIP)" rezolvă în principiu această problemă interzicând fabricarea fără licență a produselor brevete. Eficacitatea TRIP-ului este totuși subminată de aplicarea

postpusă a unor elemente-cheie din Acord. Aceste întârzieri par în mare parte rezultatul unei alianțe între interese particulare și "altruști" care caută medicamentele ieftine și care se opun introducerii protecției proprietății intelectuale în materie de plante.

Vîitorul TRIP-ului

În Capitolele 3 și 4 am afirmat că este în interesul tuturor țărilor aplicarea unor regimuri de proprietate intelectuală în conformitate cu TRIP. Unele țări și anume cei care posedă deja industrii bazate pe știință cum ar fi programele informatiche, biotehnologia și farmaceuticele - ar beneficia de o aplicare rapidă. Altele ar trebui probabil să mai aștepte.

Vîitorul proprietății intelectuale

Dacă viitorul protecției proprietății intelectuale pe termen scurt într-un context global este nesigur din cauza motivelor politice, unii observatori cred că viitorul proprietății intelectuale pe termen lung este nesigur din motive tehnologice. Am discutat afirmația potrivit căreia noile tehnologii pun sub semnul întrebării necesitatea sau justificarea proprietății intelectuale. Dacă există puncte de acord, nimic nu indică faptul că este iminentă o astfel de revoluție: de exemplu, viteza de care pirătii informatici sunt capabili în aplicarea engineriei inverse ne lasă să credem că deocamdată suntem departe de înlocuirea dreptului de autor cu criptarea. Mai ales în contextul

reglementărilor care se schimbă destul de frecvent, este totuși foarte improbabil ca brevetele să fie abolite fără reducerea dramatică a inventivității.⁶⁰

Acest studiu a încercat să trateze o problemă vastă în câteva pagini. Numeroase detalii au fost lăsate inevitabil deoparte, dar sperăm că viitoare publicații vor reuși să acopere câteva din aceste lacune. În mod particular, credem că problemele arătoare ca dreptul de autor în economia numerică, brevetele și programele informatici, brevetele genetice, protecția sui generis a științei indigene și indicațiile geografice ar merită propriile lor monografii.

(sfârșit)

NOTE:

(60) Reglementarea subminează capacitatea întreprinderilor de a păstra secretul descoperirilor lor, apărând astfel mari întârzieri în dezvoltarea produsului și punerea sa pe piață în industriile-cheie cum sunt aparatele medicale și produsele farmaceutice.

IMPORTANTA ARHIVELOR NATIONALE ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ DUPĂ 1989

(urmare din pag.20)

lor, este un drept prevăzut de Legea 16/1996, o dovadă a deschiderii Arhivelor Naționale spre societate. Mai mult, legea prevede chiar posibilitatea cercetării documentelor pentru care nu s-a împlinit termenul de 30 ani dar numai cu aprobarea conducătorii unității creațoare sau definițoare.¹²⁾

Se impune să se face observația că acest termen este asemănător cu termenele după care documentele pot fi date spre cercetare și în alte țări, multe dintre ele cu o lungă practică democratică. Astfel, în Israel și Ungaria, documentele sunt date pentru studiu după 20 ani, în Polonia, Austria, Franța, Marea Britanie, după 30 ani, în Suedia după 35 ani, în Italia după 40 ani, iar în Danemarca după 50 ani.¹³⁾ Aceeași apropiere ca durată temporală între legislația românească și cea din alte țări este întâlnită și pentru documentele a căror cercetare poate afecta interesele naționale, drepturile și libertățile cetățenilor, prin datele și informațiile pe care le conțin, documente ale căror termene sunt firesc mai mari (50, 75, 90, 100 ani).¹⁴⁾

Pe lângă menirea lor principală - aceea de a prelua, păstra și valorifica științific documentele referitoare la istoria națională, Arhivele Naționale mai au și atribuția de a pune la dispoziția persoanelor fizice sau juridice, la cererea acestora în condițiile

legii - copii, certificate și alte documente care privesc interesele solicitantilor, chiar dacă nu au îndeplinit termenul de 30 ani. Această atribuție este firească, provenind din faptul că, inițial, orice document a fost întocmit dintr-o necesitate practică, de ordin politic, juridic, administrativ, financiar, comercial, cultural etc., atributul de valoare istorică apărând - pentru unele dintre ele - numai în timp. Același timp determină faptul că unele documente își pierd cu vremea orice valoare din punct de vedere practic, pe când altele și-o păstrează. Interesant este că pierderea valoii practice poate fi la un moment dat reversibilă, în funcție de schimbarea condițiilor istorice. Astfel, dacă până în decembrie 1989, o listă nominală pe o comună, un raion sau o regiune referitoare la terenurile agricole cedate statului conform H.C.M. nr.308/1953 avea doar valoare istorică, astăzi un asemenea document are și o incontestabilă valoare practică, în condițiile apariției și aplicării Legii fondului funciar. În momentul când procesul de aplicare a acestei legi va fi finalizat, respectivul¹⁵⁾ document va rămâne din nou doar cu valoare istorică.

Privită din această perspectivă, prin modul său de organizare, funcționare și toate atribuțiile sale, Arhivele se încadrează în categoria serviciilor publice, fiind deci în slujba societății românești.¹⁶⁾

1. Adrian Adamache, „Din istoria Arhivelor Naționale” în Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.7;

2. Costin Feneșan, „A neglijă, tot una cu a primejdii temelia memoriei istorice naționale”, în Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.4;

3. Cornel Mihail Lungu, „Istorie și tezaur documentar”, în revista Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.9;

4. Adrian Adamache, „Din Iistoria Arhivelor Naționale”, în revista Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.7;

5. Ibidem;

6. Ioan Scurtu, „De la Arhivele Statului la Arhivele Naționale”, în revista Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.23-27;

7. Marica Irim, „Tradiție și actualitate: Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași”, în revista Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.16;

8. Pagina web a Ministerului Administrației și Internelor;

9. Adrian Adamache, „Arhivele Statului - gânduri de viitor”, în revista Arhivelor nr.2/1990, p.113-114;

10. Legea 16/1996, cap.IV, art.20, p.12;

11. Mircea Timbus, „Cronica vieții științifice”, în revista Arhivelor, nr.3/1993, p.357;

12. Legea 16/1996, cap.IV, art.20, p.12;

13. Georgea Anghel, „Accesul la arhivele românești și străine”, în revista Dosarele Istoriei, nr.4(56), 2001, p.20;

14. Ibidem, p.21;

15. Alexandru Duță, „Arhivele în slujba publicului” în revista Arhivelor, nr.4/1991, p.543-544;

16. Ibidem, p.544;

Pr. Adrian SCĂRLĂTESCU

(urmare din nr. 10/18)

III. Mitul și cultul lui Isis

Dintre toate miturile egiptene, cel mai popular a fost cel al lui Isis și Osiris, căruia înfățișă să a trece dincolo de hotarele Egiptului. Versiunea cea mai completă a mitului osirian este cea transmisă de Plutarh (secolul al II-lea d.Hr.) în tratatul său *De Iside et Osiride* și a fost confirmată de textele egiptene. În ciuda anumitor incoerențe și contradicții, explicabile prin tensiunile și sincretismele care au precedat victoria finală a lui Osiris, mitul său central se lasă cu usurință reconstituit.

După toate tradițiile, Osiris era un Rege legendar, celebru prin vigoarea și dreptatea cu care guverna Egiptul. Osiris, fiul lui Atum/Ra, avea ca soție pe sora sa Isis. Cu mult timp în urmă, el succedase tatălui său, devenind Rege al pământului. În această demnitate era drept, învăță pe oameni principiile dreptății și ale virtutii. Astfel el a inaugurat un climat de pace și liniște în întreaga sa țară. Din gelozie, fratele său Seth și-a pus în gând să-l ucidă. Isis descoperă intențiile criminale ale lui Seth și reușește de câteva ori să le dejoace. În cele din urmă, Osiris e prins de către Seth, care, la un banchet, l-a ademnit să intre într-o lăď, pe care încișând-o a aruncat-o în mare. Isis îndurerată își caută soțul până când îl găsește în orașul fenician Byblos și-l aduce înapoi defunct. Seth dă peste cadavrul lui Osiris, îl rupe în bucăți pe care le împărăște în cele patru zări ale cerului, apelor și mărilor.

Isis a pomit în căutarea rămășițelor lui Osiris, pe care le-a găsit după căutări îndelungate și ostenitoare. Soția lui Osiris, Isis, „marea magiciană”, a reușit să fie fecundată de către Osiris mort. Cel mai mare dintre zei, văzând suferințele lui Isis, se îndură și-l trimite pe Anubis, care îl îmbalsamează pe Osiris și-l înmormântează. După îngropare, Isis se refugiază în Delta unde, ascunsă printre hălășurile de papirus, aduce pe lume un fiu, pe Horus. Ajuns adult, Horus își face cunoștute drepturile sale în fața zeilor Eneedei și îl atacă pe unchiul său Seth.

Osiris continuă să trăiască dar nu pe pământ ci în lumea de dincolo, unde devine zeu, rege și judecător al celor morți. De aceea și-a fost reprezentat printre omi în fața panglicii de mumie.

Horus își duce existența cu mare greutate fiind mereu urmărit de Seth, care-i și scoate un ochi. La maturitate, Horus îl detronează pe Seth și se încoronează rege al Egiptului. Horus își recuperează ochiul și-l oferă lui Osiris. Zeul l-a condamnat pe Seth să-și poarte propria victimă. De exemplu, Seth e transformat în barca ce-l transportă pe Osiris pe Nil. Dar, ca și Apophis, Seth nu poate fi definitiv nimicit, căci și el încamează o forță ireductibilă. El întruchipează ideea de râu în acest mit. Lui, grecii îi vor spune Typhon. Va fi fost probabil la originea un zeu al pământului, un demon al desertului nisipos și strop. Cultul său era localizat în partea orientală a Deltei. Animalele sale sfinte erau crocodilul, măgarul și hipopotamul, care toate au caracter funest. Era reprezentat ca un animal hidro, cu urechi mari și cu coada despicate, ori sub forma unui om cu capul acestui animal.

După victorie, Horus a coborât în țara morților și a anunțat stărea cea bună. Recunoscut drept successor legitim al tatălui său, el a fost încoronat rege. În acest mod el îl „trezește” pe Osiris. Conform textelor „el îl pună susținut în mișcare”.

S-au dat diferite interpretări acestui mit. Unii au văzut în el o încercare de a explica intrarea morții în lume, deoarece Osiris era primul om și în același timp și primul morț. Alții au considerat lupta dintre Osiris, Isis și Horus, de o parte, și Seth, de altă parte, ca o reprezentare a veșniciei lupte dintre Nil, împreună cu jumturile fertilitatei de el, și desert.

Osiris este resuscitat ca „persoană spirituală” (=susținut) și energie vitală. El va asigura din acel moment fertilitatea vegetală și toate forțele de reproducere. De aceea a fost descris ca fiind Pământul întreg sau a fost comparat cu Oceanul care înconjoară lumea. Altfel spus, Osiris, Regele asasinaț (=faraoonul decedat), asigură prosperitatea regatului condus de către fiul său Horus (reprezentat de faraonul nou instalat).

Urmând exemplul lui Osiris și cu ajutorul său, răposașii reușesc să se transforme în „susținut” adică în ființe spirituale perfect integrate și, deci, indestructibile. Asasinat și dezmembrat, Osiris a fost „reconstituit” de Isis și reînsuflețit de Horus. Astfel el a inaugurat un nou mod de a exista: dintr-o umbră lipsită de putere el a devenit o „persoană” care „stie”, o ființă spirituală inițiată exemplar. Probabil că Misterele elenistice ale lui Isis și Osiris au dezvoltat idei similare.

Acest mit a dăinuit mult timp după ce invaziile străine (cucerirea Egiptului de către Cambyses în secolul al VI-lea i.Hr. și de către Alexandru Macedon în 322 i.Hr.) vor fi distrus ordinea politică și socială care au dat sens și semnificație celorlalte mituri.

Succesul acestui mit s-a datorat poate și elementelor umane care i-au stat la bază: dragostea de dreptate a lui

Convertirea la cultul isiac după romanul „Măgarul de aur” de Lucius Apuleius

Osiris, fidelizele conjugală și tandrețea maternă ale lui Isis, credința filială a lui Horus, recompensa ultimă a triumfului dreptății asupra nedreptății, a vieții asupra morții. Osiris devine progresiv modelul exemplar nu numai al suveranilor ci și al fiecărui individ. Mitul lui Osiris a pus capăt brusc epocii clasice a civilizației egiptene și a devenit centrul preocupărilor etice și al speranțelor religioase.

Ritualurile principale egiptene aveau ca scop să aplique idolului cultul osirian al reinvierii. Se credea că prin împlinirea ritualului secret, care se practica pentru chemarea la viață a unei statui, zeul reînvia, așa cum reînviase Osiris. Multe din ritualurile săvârșite nu puteau fi separate de practica magiei. Mai ales zeița Isis era considerată ca posedând puteri excepționale magice. Așa se explică puterea pe care ea a avut-o de a-l întâmașui pe Lucius din romanul Metamorfoze. O legendă o arată pe zeița Isis intrând, prin violență, în posesia numelui ascuns al marelui zeu Ra și dobândind astfel o formidabilă putere magică.

Cultul morților avea un puternic caracter magic. Toate riturile acestui cult aveau scopul de a transforma pe defunct, prin puterea magică a formulelor rituale, într-un Osiris. Adică defunctul trebuia să învieze, așa cum a invitat Osiris prin vrăjile zeilor Horus și Anubis, și să se identifice cu Osiris, trăind viață veșnică și fericită a acestuia. Putem spune că într-un fel și Lucius are o poveste asemănătoare lui Osiris. Existența lui umană încețează prin transformarea accidentală într-un măgar, dar, prin puterea magică a formulelor rituale ale preoților zeiței Isis, el reînvie la o viață nouă, tot umană dar diferită de cea anterioră metamorfozării, deoarece aspirațiile religioase ale personajului, indignat de imoralitatea altor preoți ai altor zei, își găsesc împlinirea.

IV. Convertirea la cultul isiac după romanul „Măgarul de aur” de Lucius Apuleius

Convertirea la cultul lui Isis a personajului Lucius din romanul Metamorfoze al lui Apuleius este rezultatul unor frâmantări și căutări îndelungate ale personajului la care să a adăugat și ajutorul pe care eroul a simțit că l-a primit de la zeița Isis.

Lucius este foarte curios. Pentru a-și satisface setea de cunoaștere se ferește de prejudecăți și manifestă curaj. El crede că pot fi înțelese și lucrurile ce par mai presus de posibilitățile noastre de înțelegere.

În drumul său spre Hypata, Lucius întâlneste doi călători și ascultă povestirea unuia dintre ei despre o vrăjitoare și ghicitoare care transformă oamenii în castor sălbatic, broască sau berbec și care condamnase pe o femeie însărcinată la o sarcină veșnică. E semnificativ, pentru evoluția convertirii personajului, răspunsul lui Lucius la provocarea celuilalt călător care-l întreba dacă crede într-o asemenea poveste ca cea a lui Aristofene: „Eu cred că nimic nu e imposibil, în lumea asta...”.

Neasemnita curiozitate în domeniul religios a personajului Lucius se vede și din entuziasmul pe care îl afișează când se gândește că se află în mijlocul Tesaliei, „țară vestită în tot universul prin meșteșugul vrăjitoresc”. Interesul eroului principal din romanul lui Apuleius pentru ezoterice se observă din atitudinea sa în momentul în care Byrrhena îl atenționează în privința vrăjitoarei Pamfila, soția lui Milo. În loc să se ferească, dimpotrivă, curiozitatea îi e ajărată și mai mult de cuvintele binevoitoarei Byrrhena: „Dar eu eram curios..., deosebit de a mă feri de Pamfila, dimpotrivă, eram nerăbdător de a cunoaște cu orice preț tainele meșteșugului ei...”.

Lucius dorea să sfărășească cu povestile fantastice și să aibă de-a face cu ceva palpabil, cu propria sa experiență. Mai înainte de a apuca definitiv pe drumul cunoașterii meșteșugului vrăjitoriei, fără să se gândească la urmări, are o anumită feară din cauza grozăvilor pe care le auzise în povestirile cu vrăjitoare: „aducându-mi aminte de povestile Byrrhenei, îmi aruncu ochii asupra ei (a Pamfilei, n.n.) cu groază”. Subiectul preferat al conversațiilor lui Lucius era legat de sfera vrăjitoriei, ghicitului și a întâmplărilor imposibile.

Primul contact (indirect) cu un reprezentant al cultului zeiței Isis îl are Lucius prin intermediul povestirii lui Telyfron, când a cinat la Byrrhena. Este vorba de Zatchlas, „un Tânăr îmbrăcat într-o mantă scurtă din pânză de în, încălțat în niște sandale ușoare, împletite din mici fâșii de frunze de palmier și cu capul complet ras”. Acești preoți egipțieni al zeiței Isis îi se atribuia minunea învierii pentru căteva clipe a unui mort. Design că pentru neobositul căutător care era Lucius, o asemenea întâmplare nu putea să fie decât fascinantă și incitantă. Dar Lucius nu era un necunoscător. Prietenia lui Fotis afirma despre el că era „inițiat... în mai multe culte religioase”.

Lucius nu se mulțumea să aibă doar un contact indirect,

prin intermediu povestirilor lui Fotis, cu vrăjitorile Pamfilei, ci dorea să fie aproape de vrăjitoarea însăși: „ard de cea mai mare dorință să cunosc broascările ei vrăjitoarești chiar în clăpușă infăptuirii lor”.

Hotărâtoare pentru convertirea lui Lucius vor fi însă împrejurările în care personajul a reușit să revină din nou la starea de om după ce mai înainte fusese transformat în măgar. Acest episod este expus de autor în cartea a unsprezecea a romanului. La prima veghe a nopții, Lucius a fost deșteptat de lumina orbitoare a lunii pline. A intrat în mare ca să se purifice. În vechime, înainte de a se ocupa de lucruri privitoare la religie, oamenii se scăldau în mare sau în râuri. Romanii aveau chiar în temple apă lustrală cu care se purificau.

Prezența lunii, în episodul metamorfozării lui Lucius din măgar în om, nu e întâmplătoare. Potrivit tradiției transmise de Plutarh (De Isis), Osiris a domnit 28 de ani și a fost omorât într-o zi de 17, într-un moment în care luna era în descreștere. Sincrul în care îl ascunsese Isis a fost descoperit de Seth, care era la vânătoare, într-o noapte cu lună. Seth a împărțit cadavură lui Osiris în 14 bucăți pe care le-a răspândit pe tot teritoriul egiptean. În ritual, emblema zeului mort avea forma unei luni noi. Există o similaritate evidentă între moarte și inițiere. „De aceea - spune Plutarh - există o analogie atât de strânsă între termenii greci care înseamnă a murit și a inițiat” (De facie, 943 b). Dacă inițierea mistică se dobândește printr-o moarte rituală, tot astfel moartea se assimila unei inițieri. Sufletele care ajungeau în parțea superioară a lumii erau numite de Plutarh „biruitoare” și purtau o coroană pe cap, ca inițiații și triumfători (De facie, 943 d).

Lucius s-a afundat în apa mării de săpte ori pentru că acest număr era, după Pitagora, foarte potrivit pentru ceremoniile religioase. Apoi el adreseză „reginei cerului” o pioasă rugăciune pentru a-i reda chipul de om. Pe dată, eroul a simțit că mintea îi s-a îngreunat și a adormit. În somn Lucius visează o divinitate ieșind din mijlocul valurilor, scuturându-se de apa mării și lăsând să i se descorepe frumusețea. Zeița purta în mâini multe simboluri. În stânga - un mic vas în formă de gondolă. Egiptenii reprezentau pe Isis având în mână un vas în formă de gondolă sau de luntre mică, pentru a arăta cursul apelor și mai ales revârsările Nilului. Picioarele zeiței înfățișa în vis lui Lucius aveau sandale împlete din frunze de palmier, arborele biruinței. Zeița s-a adresat lui Lucius amintindu-i atributul și numirele date ei de difente popoare și spunându-i: „în curând prin voința mea va strâluci pentru tine ziua măntuirii... Ziua care se va naște din această noapte de când există lumea a fost închinată cultului meu... preotii mei îmi încină o navă care n-a sprijinat încă valurile, voind să arate astfel că pun cornerul sub ocrotirea mea... marele preot, chiar în timpul mărejului alai va purta în mâna dreaptă o coroană de trandafiri legată de sistrul său. Te vei apropia încet de preot, apoi, ca și cum ai voi să-i sănuți mâna, vei smulge trandafirii cu buzele și chiar în clăpușă încea te vei vedea scăpat de pielea acestui dezgustător animal... Să nu-ți fie teamă că vreuna din poruncile mele e greu de înăpătit, căci chiar în această clăpușă când vin la tine și mă aflu în țara ta, tu arăt preotului meu în vis ce mai rămâne de făcut și-i dau îndrumările de cuvință”. De mare importanță pentru convertirea ulterioară a personajului este precizarea zeiței: „Dar mai înainte de toate, adu-ți aminte, și acest gând să fie pe veci întărit în adâncul inimii tale, că mi-ai rămas obligat pentru tot restul vieții, până la ultima-ți suflare”. Avem aici exprimată binecunoscută, în Istoria Religiilor, relația do ut des între oameni și zei, în religiile păgâne. Lucius imploră ajutorul zeiței iar aceasta, în schimbul salvării lui, îl aservește ei pentru toată viața. Dar nu numai atât, deoarece zeița îi mai promite fencire, glorie și vederea ei când se va cobori în Infern.

Trezindu-se din somn, tulburat de această vizionare, Lucius s-a afundat din nou în mare. Dimineața a fost impresionat de mulțimea zorită de „o grabă religioasă”. Se pare că era sărbătoarea lui Isis navigium (corabia), care indica reluarea navigației în Marea Mediterană și care se celebra la 5 martie. Păsărelele cripneau vesele. Arboi îmbrăcați în frunze noi produceau un suierat plăcut. Cerul „te orbea cu propria lui strălucire”. Impunătorul cortegiu religios era precedat de unele persoane costumate diferit și de altele care erau însoțite de animale: ursoaică, maimuță, măgar. Această mascaradă, în legătură cu vreun vechi obicei religios, avea loc cu ocazia sărbătoririi Zeiței Isis, dar nu facea parte integrantă din însăși celebrarea ei. Alaiul zeiței era format din femei îmbrăcate în rochii albe, încununate cu flori de primăvară și purtând diferite atribute ale zeiței. Unele aveau atârnate în spinare oglinzi strălucitoare, întoarse spre zeiță. Locul statuii zeiței era în mijlocul procesiunii. Ea vedea direct prima parte a cortegiului, care o preceda, și, în oglinziile purtate de credincioșii săi, privea partea care mergea în urmă. Ce fel de divinitate și aceea care are nevoie de ajutor pentru vedere? Alte femei stropeau străzile cu balsam.

(continuarea în numărul viitor)

**Ionel Cristian TĂTARU,
inspector principal D.J.A.N. IALOMIȚA**

IMPORTANȚA ARHIVELOR NAȚIONALE ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ DUPĂ 1989

Conștientizarea locului și rolului Arhivelor Naționale în ansamblul instituțional românesc, mai ales în acest moment când, ca urmare a schimbărilor survenite în 1989, instituția și-a deschis larg porțile publicului, este o necesitate firească în condițiile în care principalul beneficiar este chiar societatea românească.

Cele 30.000 de fonduri, adevărate memori scris ale românilor, constituie de-a lungul secolelor sub administrații diverse, în limbi și paleografii diferite, existente în Arhivele Naționale, supranumite pe bună dreptate și „grânărul istoriei”, sunt puse permanent la dispoziția cercetătorilor pentru a fi studiate și valorificate.¹⁾

De aceea, a neglijă, indiferent de rațiuni, arhivele înseamnă a primejdui temelia memoriei noastre istorice. Iar a nesocotii cu bună știință, înseamnă să abdicăm la o bună parte a individualității noastre naționale și deopotrivă la vocea noastră distinctă în comunitatea popoarelor.²⁾

EVOLUȚIA INSTITUȚIONALĂ A ARHIVELOR (STATULUI) NAȚIONALE DUPĂ 1989

Fiind una dintre cele mai vechi instituții ale statului român modern, Arhivele Naționale au cunoscut în cadrul evoluției lor instituționale o continuă transformare structural-organizatorică.³⁾

Momentul Decembrie 1989 poate fi considerat un moment de cotitură, în evoluția de mai mult de un secol și jumătate a instituției, prin trecerea de la un sistem centralizat, de sorginte sovietică⁴⁾, spre unul descentralizat, compatibil cu democrațiile occidentale.

Primi pași pe drumul restructurării sistemului arhivistice român au fost dificili, încă de la început simțindu-se acut nevoia unei noi abordări legislative⁵⁾ aflată în concordanță nu numai cu noile realități românești dar și cu legislația arhivistică a statelor occidentale.

Alte priorități au fost: trecerea de la conducerea militară la cea civilă (la 1 noiembrie 1991, după aproape patru decenii prof. universitar Ioan Scurtu devine primul director general civil, revenindu-se astfel la tradiția ca șeful acestei instituții să fie profesor universitar, recunoscut pentru activitatea sa științifică), crearea unei noi imagini publice asupra Arhivei Statului, eliminarea cenzurii prin obținerea de către arhivistii a dreptului de a publica fără să mai ceară aprobarea scrisă a directorului general dar asumându-și în schimb întreaga responsabilitate, prin semnatură pentru conținutul materialelor.

S-a accentuat necesitatea ca Arhivele Statului să se manifeste activ în plan științific prin: organizarea unor sesiuni anuale, publicarea unor volume de documente privind perioade recente din istoria românilor - anii 1943 - 1947, retragerea trupelor sovietice din România - dar și pe unele teme mai delicate - problema minorităților naționale în perioada interbelică -, precum și pe mișcarea de eliberare națională a românilor din Transilvania, Marea Unire din 1918 etc.

Reluarea relațiilor dintre Arhivele Statului și Comitetul Internațional al Arhivelor (organizație profesională internațională nonguvernamentală, care reprezintă interesele arhivelor și arhivarilor în lumea întreagă și care are ca scopuri promovarea, păstrarea, dezvoltarea și utilizarea patrimoniului arhivistic național) era de asemenea o prioritate. Încă din 1981 aceste relații erau „înghețate” din motive bugetare determinate în special de decizia lui Nicolae Ceaușescu de a achita datoria externă a României într-un termen cât mai scurt. Astfel, folosirea economiei de valută a dus la sistarea plății cotizației anuale, dar și întreruperea deplasărilor în străinătate pentru cercetare, depistare de documente sau stagii de specializare. După 1989 plata cotizației, răspunsul la scrisorile trimise de C.I.A., participarea la mai multe acțiuni inițiate de acesta au dus treptat la normalizarea relațiilor cu respectivul for internațional, vizitarea Arhivei Statului de către secretarul general C.I.A. fiind edificatoare în acest sens.

Grijă pentru preluarea arhivelor transportate în Rusia

în timpul primului război mondial a determinat mobilizarea nu numai a eforturilor conducerii Arhivelor dar chiar și a Guvernului României, care a aprobat suma de 100.000 de dolari pentru Arhivele Statului. Pe această bază, mai multe echipe de arhiviști au fost în Moscova și au adus zeci de mii de cadre de microfilm și copii xerox privind istoria românilor.

O problemă extrem de importantă ce impunea găsirea unei soluții urgente era sporirea personalului arhivelor, mai ales a celui calificat, care să asigure calitatea muncii cu documentele în condițiile sporirii cantității acestora. În acest context, a luat ființă Facultatea de Arhivistică (1992) în cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, facultate civilă, al cărei corp profesoral de specialitate era angajat prin concurs din rândul cercetătorilor și arhivistilor, cursurile generale fiind ținute de profesori de la Facultatea de Istorie a Universității București.

Printre alte realizări ale primilor cinci ani de după Revoluția din decembrie 1989, se mai pot menționa: reorganizarea Centrului de Perfectionare, care a devenit Școala Națională de Perfectionare Arhivistică; creșterea numărului de posturi de la 632 în 1991 la 912 în 1996; instituirea unui sistem unitar de promovare a cadrelor prin concurs; publicarea a 21 de volume (culegeri de documente, albume etc) sub egida Arhivei Statului (Naționale); prelucrarea în depozitele proprii a 21.000 m.l. de documente; microfilmarea în scop de asigurare a cca. 1.800 m.l. (9,2 milioane de cadre); asigurarea pazei tuturor depozitelor de arhivă cu militari, începând din luna mai 1992; reorganizarea activității de informatică arhivistică și trecerea la dotarea unor servicii și direcții județene cu calculatoare; reluarea asistenței și controlului la deținătorii de arhivă; construirea și darea în folosință a sediilor Arhivei Naționale din județele Bacău și Brăila (cca. 20.000 m.l.); începerea construirii noilor sedii la Covasna și Giurgiu; dotarea tuturor direcțiilor județene cu copiatoare și autoturisme; construirea unor laboratoare zonale de restaurare-conservare; semnarea unor acorduri de colaborare bilaterală cu Italia, Rusia, Turcia, Macedonia, Republica Moldova, Polonia, Ungaria, Iugoslavia și Germania; realuarea cercetărilor vizând depistarea documentelor referitoare la istoria poporului român (în Rusia, Austria, Bulgaria, Franța, Germania, Italia, Republica Moldova, Ungaria, Vatican), aducerea în țară a peste 70.000 de cadre (file document); participarea la stagii internaționale de specializare profesională în Elveția, Franța, Germania, Italia și unor arhiviști români etc.⁶⁾

După lungi tergiversări, proiectul Legii Arhivei Naționale, intrat pe ordinea de zi a Camerei Deputaților, a fost adoptat, noua lege fiind promulgată de președintele României la 1 aprilie 1996 și publicată în Monitorul Oficial al României, VIII, nr.7 din 9 aprilie 1996.

Preluând și corectând principiile din vechea legislație (decretul nr.472/1971), s-a încercat corelarea cu principiile de organizare a Arhivelor altor state. De asemenea, Arhivele Statului se transformă în Arhive Naționale, forul tutelar fiind Ministerul de Interne, iar Filialele devinând Direcții Județene ale Arhivei Naționale. Noua lege precizează că Arhivele Naționale administrează Fondul Arhivistic Național, controlând toti creatorii de arhivă; Arhivele Naționale acordă asistență de specialitate instituțiilor creațoare de arhivă, fie ele publice, fie particulare, preiau documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național; evaluatează apartenența documentelor la F.A.N. și a.m.d.⁷⁾

În vederea organizării și desfășurării unitare a întregii activități arhivistice la nivelul tuturor creatorilor și deținătorilor de documente și în conformitate cu Legea Arhivei Naționale art.5 pct.a, au fost elaborate Instrucțiunile ei de lucru, instrucțiuni aprobate de conducerea Arhivei Statului prin Ordinul de zi nr.217 din 23 mai 1996.

Continuând aceste măsuri și pentru a răspunde mai bine noilor realități, Legea 16/1996 a Arhivei Naționale a suferit o serie de modificări și completări prin Legea nr.358 din 6 iunie 2002, publicată în Monitorul Oficial nr.476 din 07.03.2002.

În prezent, cadrul legislativ arhivistic se compune din:

- 1) Legea nr.16/1996 (Legea Arhivelor Naționale);
- 2) Legea nr.358/2002 pentru modificarea și completarea Legii Arhivelor Naționale nr.16/1996;
- 3) Instrucțiuni privind activitatea de arhivă la creatorii și deținătorii de documente, aprobate de conducerea Arhivei Naționale prin Ordinul de zi nr.217 din 23.05.1996;
- 4) H.G. nr.51/2003 privind procedura de predare - primire a documentelor creatorilor și/sau deținătorilor de documente, persoane juridice, care s-au desființat;
- 5) Ordonanța de Urgență nr.63/2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor;
- 6) Legea nr.544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;
- 7) Normele Metodologice de aplicare a Legii nr.544/2001, privind liberul acces la informațiile de interes public;
- 8) Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate;
- 9) Legea nr.52/2003, privind transparența decizională în administrația publică;
- 10) Legea nr.188/1999, privind Statutul funcționarilor publici cu modificările și completările ulterioare;
- 11) Legea nr.161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției;
- 12) Legea nr.53/2003 - Codul Muncii;
- 13) Legea nr.29/1990 a Contenciosului administrativ;
- 14) Legea nr.500/2002 privind finanțele publice;
- 15) Legea Contabilității nr.82/1991;
- 16) Ordonanța de Urgență nr.61/2001 pentru modificarea și completarea Legii Contabilității nr.82/1991;
- 17) Legea nr.90/1996 a protecției muncii și Normele metodologice de aplicare a acesteia;
- 18) Legea nr.177/2000 pentru modificarea și completarea Legii protecției muncii, nr.90/1996;
- 19) Ordonanța de Urgență nr.191/2002 privind salarizarea personalului bugetar;
- 20) Ordonanța de Urgență nr.192/2003 privind salarizarea funcționarilor publici.

Structura organizatorică a Arhivei Naționale cuprinde:

- Direcția Arhivei Naționale Istorice;
- Centrale - D.A.N.I.C.
- Direcția de Asigurare Tehnico-Materială și Conservare - D.A.T.M.C.
- Cabinetul Directorului General - C.D.G.
- Direcții Județene (41)
- Direcția Municipiului București;
- Școala Națională de Perfectionare Arhivistică „Prof. Aurelian Sacerdoteanu”⁸⁾.

În finalul celor prezentate mai sus, putem concluziona că, după 15 ani de la Revoluția din decembrie 1989, Arhivele Naționale, pe lângă faptul că se numără printre primele instituții care au acceptat schimbarea, au depus într-un efort în vederea modernizării lor la nivel de mentalitate, imagine, legislație, înzestrare tehnică și materiale, proces aflat în plină desfășurare și în prezent.

DE CE SUNT IMPORTANTE ARHIVELE NAȚIONALE PENTRU SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ

Cea mai grea răspundere care apăsa pe umerii lucrătorilor din cadrul Arhivei Naționale este răspunderea față de istoria poporului român. De aceea, arhivele nu trebuie privite ca depozite de simple petice de hârtie uitate în cotoane ascunse ci ca o neprețuită comoară a întregului neam, ca o memorie a experienței noastre istorice transmisă din generație în generație.⁹⁾

În mod practic, documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național (totalitatea documentelor ce trebuie să asigure reconstituirea acestui spațiu) pot fi folosite pentru: cercetare științifică, rezolvarea unor lucrări administrative, informări, acțiuni educative, elaborarea de publicații și eliberarea de copii, extrase și certificate.¹⁰⁾

Ca primi beneficiari ai informațiilor oferite de documente, arhivistilor le revine obligația răspunderii prompte a acestora,¹¹⁾ un rol important în acest sens avându-l prestigiosul periodic „Revista Arhivei”.

Cercetarea documentelor, la cerere, de către cetățenii români și străini, după 30 de ani de la crearea (continuare în pag. 17)

prof. Stefan GRIGORESCU

Puține locuri din Bărăgan înfățișează privirilor călătorului ceea ce se poate vedea în vatra Crăsanilor. Un loc de o frumusețe naturală cum nu sunt multe pe lalomița de Jos; un peisaj cu râu, ostrov și pădure de luncă, totul dominat de câmpia înaltă¹, parcă ruptă brusc la întâlnirea cu apa

Naparisorul de odinioară, lalomița de astăzi. Tabloul naturii de acolo oferă senzația existenței unui peisaj de deal și nicidecum de câmpie bărăgană. Vatra Crăsanilor este întâi de toate un loc cu o încărcătură spirituală aparte, un început de istorie dinainte de geti.

Cele mai vechi urme ale trecutului datează în părțile Crăsanilor din preistorie, descoperirile întâmpinătoare și cercetările arheologice de pe terasă, la sud de râu, coborând locuirea umană până în paleoliticul târziu și neolicic, aşadar cu mai mult de șase milenii în urmă. În secolele IV-I î.Hr., la Piscu Crăsanii a existat una dintre cele mai însemnante așezări getice din răsăritul Munteniei², pe care Pârvan o socotea drept celebră davă Helis unde Dromichele îl adusese la anul 292 î.Hr. pe ilustrul său captiv, regele Lysimah. Această însemnată reședință tribală fortificată a încetat să existe la începutul sec.I d.Hr., fiind distrusă de expediția lui Aelius Catus de pe la anii 6-12 d.Hr.³. Din perioada străromână, apoi a culturii Dridu -sec.III-IV, respectiv X-XI- datează urmele așezărilor descoperite la sud de Copuzu, în zona de coastă zisă popular „Deluș”. În epoca medievală apare atestat ca existând în secolul al XVI-lea satul Crăsanii⁴, apoi Copuzu, iar către zorii epocii moderne, la răscrucă din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, hrisoavele, hărțile și catagrafile atestă existența mai multor așezări în vatra Crăsanilor. Dincoace de râu era atunci satul Odaia Piteșteanului sau Piteșteanu (Piteștean), întemeiat de boierii omonimi⁵, originari din părțile Piteștilor, iar către sud-vest se găsea satul Fundu Crăsanilor. Dîncolo de râu se găseau satele Copuzu și Crăsanii de Jos, separate de Pisc, iar către vest erau satele Crăsanii de Sus și Vadu Pietros. Astăzi, în vatra Crăsanilor trei așezări au rezistat vremurilor și păstrează urme ale trecutului lor: Copuzu, Crăsanii de Jos și cei de Sus.

Venind dinspre Slobozia, pe drumul rutier spre Urziceni și mai departe, din centrul satului Balaciu se desprinde către stânga o cale ce duce către satul Crăsanii de Jos, la 5 km depărtare. Dintotdeauna cale prăfuită de țară, drumul acesta a fost pietruit și asfaltat în ultimii ani, până către mănăstirea Balaciu. Vizibil de departe, așezământul cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* este așezat în stânga drumului către Crăsanii, lângă pădurea din luncă, dincolo de care se află râul, totul fiind dominat de Piscul Crăsanilor, cu celebra davă de acum două milenii a dacilor, cercetată odinioară de părintele arheologiei românești, Vasile Pârvan. Mănăstirea se găsește pe fosta vatră a satului Odaia Piteșteanului (Piteșteanu), strămutat la începutul secolului XX către nord, din cauza repetelor revârsări ale râului. A rămas în câmp biserică⁶, în jurul căreia s-a întemeiat în anii interbelici așezământul monahal, focar de credință ortodoxă nu doar pentru părțile locului, ci pentru întreg Bărăganul. După destrămarea obștii sub autoritățile comuniste, biserică a servit ca anexă a cooperativei agricole, apoi a fost părăsită. După anul 1991, așezământul de la Balaciu, încă numit „de la Piteșteanu” de oamenii locului, a renăscut⁷. S-a adus întâi o frumoasă bisericuță de lemn, din satul bucovinean Budăslătioara, s-au construit chilii, s-au ridicat clisiarmiță și clopotniță. Îndeosebi s-a ctitorit biserică mare⁸, imaginea lăcașului original rămânând doar o amintire. În afara incintei așezământului, lângă pădure, a fost ridicat un monument închinat memoriei celor dispăruti în anii represiunii comuniste, rămași fără cruce și fără mormânt.

Trecând râul pe un pod de ciment, care de la vremea înălțării sale a scos satele Crăsanilor din izolarelor seculare, călătorul privește în dreapta jos un mic ostrov pe apa lalomiței, iar în stânga Piscul getilor, surpat cu trecerea vremii în trei șuvițe. Dîncolo de Pisc, către est, satul Copuzu poartă numele „locului cu tușiuri” și păstrează biserică parohială ridicată la anii 1848-1856 de călugări de la mănăstirea Căldărușani. Edificiul are patru încăperi și o tură micuță, realizată din lemn deasupra pronaosului. În imediata apropiere a bisericii se păstrează mai multe cruci de piatră din a doua jumătate a secolului XIX. Dincoace de Pisc, drumul de țară coboară podul și străbate satul Crăsanii de Jos sau Crăsanii propriu-zisi⁹, serpuiind către coastă. În dreapta, către centrul satului, școală de tip Spiru Haret dăinuie de la începuturile secolului

MONUMENTE ISTORICE DIN VATRA CRĂSANILOR

Vatra Crăsanilor. Vedere către Pisc

XX, servind astăzi luminării școlarilor de clase primare. Ceva mai departe se deschide, aproape de coastă, o mică piață din care se intră în biserică parohială. Aflat într-o curte mică, edificiul surprinde prin dimensiunile sale modeste, cu aspectul unei case țărănești obișnuite. Doar stilul de navă și îndeosebi turla micuță, încununată de o cruce, arată destinația lăcașului. Potrivit tradiției, întărită prin vechimea seculară a satului, o biserică de lemn a existat în secolul XIX în cimitirul satului, spre luncă. A fost adusă către coastă, acolo unde s-a ridicat apoi biserică de zid păstrată și astăzi, dar aflată într-o stare de degradare. În curtea bisericii, imediat în dreapta porții, se află monumentul fililor satului, căzuți pentru patrie la anii 1916-1918. Având forma unui obelisc realizat din ciment, încununat de o mică cruce ortodoxă, „Acest monument este ridicat în amintirea eroilor căzuți pe câmpul de luptă 1916-1918, prin stăruința văduvelor de război din această comună”, după cum glăsiuiese inscripția.

Drumul de țară urcă spre coastă și ieșe din sat, lăsând în cele două părți laterale, acolo unde „tale” coastă, urmele unei așezări coborând până către preistorie, cu locuire și în perioada dacică, confirmată prin descoperirile arheologice de acolo. La circa o jumătate de km către stânga, în dreptul davei de la Pisc, se zărește tumul sub care, aşa cum ar fi zis lorga, se va fi odihind somnul de două milenii vreo căpetenie getă. Drumul acesta de la Crăsanii către Sălcioara, de la nord la sud, se intersectează cu cel ce vine din spate Crăsanii de Sus și merge către Orezu. Lăsând în stânga drumului, în mijlocul unei culturi agricole, o cruce de piatră de la mijlocul secolului XIX, pomenind localnici, călătorul poate merge spre stânga, pe drumul de țară ce duce la Crăsanii de Sus. Chiar lângă intersecție, pe un dâmb, o cruce masivă de piatră pomenește doi eroi și urmași ai lor. Pe fațada din spate, inscripția menționează că „ACEASTĂ SFÂNTĂ CRUCE SA RIDICAT/ ÎN NUMELE DECED/ AȚILOR ȘARBAN/ STEFAN, MORT PE/ CÎMPUL DE LUPTĂ/ ȘI AL SOTIEI LUI/ IVANA ȘI FIICA LOR/ PROFIRA. VII/ IONITĂ, LINA STAN, TUDORA, IORGU, STANA, LACE, LINA/ PETRE, IOANA”. Pe brațul estic al acestui monument de pomenire este inscripționat anul ridicării sale - „1925”- mai jos fiind amintit și „EROU/ AVIATOR/ POPA CON/ STANTIN/, CĂZUT PE/ CÎMPUL DE LUPTĂ/ LA ODESA, /1941”. Alăturat străjuiesc ruinele fostei cooperative agricole, pe terenul căreia s-a ridicat în ultimii ani așezământul monastic cu hramul *Sfântului Apostol Andrei*, apostolul românilor. S-a ridicat întâi o biserică de lemn, apoi diferitele construcții de locuit sau pentru nevoie

gospodărești ale comunității ce se încheagă acolo¹⁰.

De la schit, drumul merge încă 2 km spre vest, până în dreptul satului Crăsanii de Sus, zis popular și Sudu. Așezat sub coastă, chiar lângă albia râului, satul a fost întemeiat ca urmare a „roirii” unor locuitori veniți din satul Crăsanii, care avea să se numească mai apoi „de Jos” tocmai pentru a se deosebi de nou întemeiată așezare, aflată mai în susul râului. I-a zis și încă i se mai zice satului Crăsanii de Sus și Sudu, întrucât unii dintre cei care s-au așezat în timp acolo erau români ardeleni, supuși austrieci cunoscuți ca „suduți”. Ceva mai compact acolo unde se pătrunde pe drumul colbit de țară¹¹ care se desprinde către râu din amintitul drum asfaltat, satul Crăsanii de Sus își are vatra istorică în ceea ce astăzi constituie partea vestică a satului, acolo unde se află biserică parohială. Lăcașul este situat în curtea cimitirului, plină de cruci vechi de piatră, către coastă. Având hramul *Adormirea Maicii Domnului*, biserică a fost ridicată de comunitatea locală la anul 1887 și este de tip navă, cu o singură turlă ce încununează pronaosul.

Alte două așezări se găseau în urmă cu un secol lângă Crăsanii de Sus, de o parte și de cealaltă a râului. Pe malul drept, către Pădurea Groasa, era vatra satului Vadu Pietros, „spart” din cauza revârsărilor apelor, locuitorii săi

Crăsanii de jos. Biserică și monumentul eroilor

strămutându-se către sud, unde au întemeiat satul Horia, după numele eroului transilvănean de la anul 1784. Pe malul stâng se găsea satul Fundu Crăsanii¹², destrămat și el după anul 1900, locuitorii săi așezându-se către nord, spre a întemeia satele Sfântu Gheorghe și Butoiu.

De la Crăsanii de Sus, o punte suspendată peste râu leagă comunitatea de drumul de țară ce duce către nord, ocolind pădurea și lăsând în stânga vatra fostului sat Fundu Crăsanii. Înainte se zărește comuna Sfântu Gheorghe, aflată pe drumul național și european amintit mai devreme; în spate rămâne vatra Crăsanilor, cu urmele istoriei sale.

NOTE:

- Altitudinea maximă în părțile aceleia este de 75 m.
- Vezi îndeosebi la Vasile Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*. Editura Meridiane, București, 1982, pp. 106-133. De asemenea, Radu Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*. Editura Meridiane, București, 1966, pp. 42-46.
- R. Vulpe, op.cit., p. 16.
- Atestat întâia oară la anul 1579, când stăpâneaua acolo o familie de boieri prahoveni.
- Prinul Piteșteanu mai cunoscut era un cronicar de la sfârșitul sec.al XVIII-lea.
- Nu mai sunt acolo satele Piteșteanu (Piteșteanu), Vadu Pietros și Fundu Crăsanii.
- Ridicată la anii 1821-1841 - în locul unui lăcaș ceva mai vechi de către Ecaterina și Neacșu Piteșteanu.
- Renasterea așezământului monahal se datorează mai cu seamă părintelui starej Teofil Belea.
- Sfințită la 15 august 2000 de P.S. Damaschin, episcop al Sloboziei și Călărașilor.
- Numele vine de la slavonescul cu sensul de „frumos”, aşadar Crăsanii însemnă „satul din locul frumos”.
- Din păcate, biserică este „îmbrăcată” în zid, tencuiala ajungând astăzi până la streâșină.
- Înainte ca drumul acesta să înceapă către sat și râu, de remarcat în dreapta, lângă o troiță recentă, o cruce masivă de peste 2 m - de piatră - datând de la sfârșitul sec.XIX, având inscripția steașă.
- Ceva despre această așezare dispărută, la Șt.Grigorescu, Pe urmele unui sat dispărut: Fundu Crăsanii. În „Tribuna literar-artistică și culturală”, anul I, nr.7, nov.2001, p.26.

Proiectul unei „insurecții” în România la sfârșitul anului 1917

La izbucnirea primului război mondial în cele două tabere beligerante s-au format coaliții ale forțelor social-politice în jurul guvernelor și suveranilor lor. Social -democrații în totalitatea lor au intrat în această „Sfântă Uniune” pentru apărarea ţărilor lor. Aceste război de uzură, cu victimele sale, distrugerile și suferințele cauzate în primii trei ani, au schimbat atitudinea și atmosfera. „Sfânta Uniune” din primele luni a început să se destrame. Sub presiunea populației nemulțumite, partidele social-democrațe au abandonat politica de „uniune națională” lansându-se în propaganda anti-război. Mișcarea pacifistă coordonată de grupurile social-democratice din Franța, Italia și Germania a început încă din 1915, prin „Momentul Zimmerwald” din Elveția, unde liderii radicali ai Internaționalei Socialiste au cerut negocieri de pace. Pacifismul mișcării sociale a oferit motive de suspiciuni în epocă. Fiind acuzați, social-democrații, de „defetism” și „colaborare cu inamicul”, au fost deseori arestați. În Franța, omnipotentul Georges Clemenceau a purificat administrația și politică de pacifisti pe care i-a descurajat prin executarea unor „trădători ai patriei” cum ar fi Joseph Caillaux, agentul plătit de Puterile Centrale. Mai blând, guvernul Brătianu-Take Ionescu s-a mulțumit doar să-l aresteze pe Cristian Racovsky, liderul de origine bulgară al socialistilor din România, cunoscut agent plătit de Viena și Berlin.

Nemulțumirile forțelor sociale radicale față de realitățile din țările lor au fost valorificate de puterile beligerante pentru a-și atinge propile obiective. În faza pregătitoare, Puterile Centrale au elaborat un plan ce urmărea să provoace revoltă națională și a grupurilor radicale socialiste din Rusia și a aliaților săi. În același mod, statele din Antanta au ajutat mișcările naționale și sociale ce urmăreau destrămarea Austro-Ungariei și a Imperiului Otoman. În această serie de acțiuni menite să destabilizeze inamicul prin „insurecții” se încadrează și evenimentele din Moldova la sfârșitul anului 1917. „Insurecția” din România “cu scopul de a o scoate din război cu ajutorul „maximaliștilor” și a grupurilor bolsevici a fost principala preocupare a conducerii militare și politice din țările Puterilor Centrale și Rusia bolșevică.

În aceeași categorie de acțiuni ce priveau scoaterea României din război au fost și cele îndreptate împotriva familiei regale române. Este cunoscut faptul că după intrarea României în război alături de Antanta, cercurile conducătoare germane au luat primele măsuri împotriva regelui Ferdinand: la Sigmaringen familia I-a organiza funeraluri și l-a exclus din Casa de Hohenzollern. Împăratul Wilhelm al-II-lea I-a retras, în calitate de șef la dinastie de Hohenzollern, toate titlurile și decorațiile pe care le-a oferit și orice contact cu regile Ferdinand și regina Maria au fost interzise și la sfârșitul războiului era plănuitor detronarea sa. Ideea detronării regelui a fost acceptată de Austro-Ungaria ce dorea deasemeni să câștige importante avantaje economice și teritoriale în dauna statului român. Aceste măsuri l-au afectat profund pe rege.

Wilhelm din 30-31 în condiții ofensive inamice în Est pentru a elibera Rusia din război, anul 1917 a redus în atenția conducerilor Germaniei și Austro-Ungariei problema dinastiei române. Conferința conducerilor militari și politici ai Reich-ului prezidată de împăratul mai 1917 (stil nou) a decis detronarea regelui Ferdinand din România odată cu devastarea teritoriului statului român și subordonarea economică a țării fată de Puterile Centrale. Problema dinastiei în România a fost obiectul unor prelungite controverse între cercurile politice și militare de la Viena și Berlin. Cea mai insistență dintre părți a fost Austro-Ungaria. În ciuda unor victori strălucite ale României în vara anului 1917, defectiunea rusă “din octombrie 1917 a oferit ocazia revanșei. Ministerul de externe austro-ungar Ottokar Czernin declară lui George Ștefan în august 1917: „România va trebui să aleagă un nou rege pentru că în nici un caz regelui Ferdinand nu va rămâne pe tron, nici măcar prințul Carol”. În decembrie 1917, problema detronării dinastiei române a fost formulată în mod deschis de generalul Erich Ludendorff șeful Marelui Cartier General German. Conform instrucțiunilor sale, subsecretarul de stat la ministerul afacerilor externe german, von Busche, l-a ordonat telegrafic ambasadorului Rosenberg, care era la Focșani în delegația ce negocia condițiile de armistițiu cu România, să transmită lui Beldiman această cerere

a Berlinului care a fost luată împreună cu ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Czernin.

În cercurile diplomatiche germane și austro-ungare, circulau câteva nume de candidați la tronul României cum ar fi fiul împăratului Wilhelm al-II-lea, fratele împăratului Carol I de Habsburg, Max von Baden, arhiducele Francisc etc. Autoritățile de ocupație militară de la București au susținut un curent de opinie favorabil înlocuirii dinastiei și de pedepsire a regelui antantofil. Cățiva politicieni români considerau posibila schimbare a dinastiei ca o premisă a ameliorării condițiilor de pace impuse de Germania. Acest motiv l-a făcut pe Titu Maiorescu să exprime uimirea cu privire la modul cum unii lideri conservatori doreau să sacrifice dinastia. Petre Carp cel mai cunoscut adversar al politicii antantofile promovată de rege și liberali, îi spunea lui Grigore Antipa, că deși nu este un inamic al regelui „între el și granițele tării mele nu pot alege”, sperând să salveze integritatea teritorială a României prin sacrificarea monarhiei, ce a fost impusă din afară, lăsând Germaniei libertatea de a alege un nou rege. În atmosfera de confuzie și izolare a României, după semnarea tratatului de la Brest-Litovsk, existau și proiecte utopice de restabilire a integrității statului și unirea provinciilor românești sub conducerea Austriei. Cu ocazia vizitei sale la Berlin și Viena, în martie 1917, C. Stere sugeră într-un Memorandum asocierei țării în Mitteleuropa și desemnarea unuia dintre cei doi împărați ca rege al României, ca o cale sigură de păstrare a ființei naționale și scut în calea expansiunii rusești către centrul Europei.

În procesul politic intentat împotriva colaboraționistilor din București după război, vizita lui Stere și membrul său au fost interpretate ca trădare a țării. În realitate, C. Stere era un adversar al antisemitismului și un luptător pentru eliberarea Basarabiei și reunificarea provinciilor românești în România Mare. El nu avăzut altă cale decât prin alianță cu Puterile Centrale. Având putemice convineri democratice, Constantin Stere consideră că „luând în considerație poziția geografică, unionea personală cu Austria ar putea fi ușor realizată”. Trebuie să observăm că Stere a încercat să prevină „marele pericol” la sfârșitul războiului printr-o rapidă unificare sub protecția Puterilor Centrale.

În contextul revoluției din februarie 1917 și abdicarea țăruilui la 15 martie, o mare parte a socialistilor români, în special grupurile marxiste, sustineau ideea îndepărțării regelui Ferdinand și proclamarea Republicii. Ideea republicană derivă din spiritul republican al programului socialist dar și, la acțiunile soldaților bolșeviți din Moldova îndreptate împotriva monarhiei, precum și planurile de „insurecție” ale adversarilor ce erau concepute la Berlin și realizate cu ajutorul bolșevicilor. Se pare că autoritățile române au intuit chiar din martie-aprile 1917 amenințările unei conspirații în care, „Regele și familia regală trebuiau arestați și trimisi în Rusia și să împărtășească soarta dinastiei ruse”.

Mărturia lui Iorga nu poate fi pușă la îndoială. De altfel, la sugestia lui Iorga și intermediat de Constantin Dobrogeanu-Gherea, guvernul Brătianu a organizat o întâlnire a unei delegații românești formată din 10 parlamentari condusă de dr. N. Lupu Sovietul rus al ostașilor din Iași. La întâlnirea care a avut loc în aprilie 1917, conducătorul delegației românești a reprezentat părții ruse astemecul în afacerile interne ale României și cauzarea de tulburări ale ordinii interne. Ca urmare Sovietul soldaților ruși din Iași a adresat un manifest către trupele din Moldova prin care se cerea respectarea ordinei și linștării în capitala provizorie a României.

Fiind informat despre măsurile care urmău să fie luate împotriva monarhiei și a statului român, regelui Ferdinand și guvernul Brătianu-Take Ionescu își puneau speranțele în spiritul de sacrificiu al soldaților români. Mergând pe front în mijlocul soldaților din Armata a-II-a, regelui a adresat la Răcăciuni (Bacău) cunoscuta sa Proclamație din 23 martie 1917 în care reafirma decizia clasei politice de a infăptui reforma agrară și reforma electorală, în concordanță cu decizia Adunării Deputaților din 1914 și cu mesajul tronului către Corpurile Legiuțoare din decembrie 1916.

Prințul încercă să pună în practică planul conceput la Berlin și Petrograd de detronare a monarhiei și au fost făcute la începutul lunii mai. Soldații ruși bolșeviți au produs tulburări, criticând regimul și regimul monarhic, trecând la acțiuni de stradă

pentru instaurarea republicii. La 31 mai au asaltat căteva case din cartierul Sărăria, unde era închiș Cristian Racovski, cunoscut colaborator al Sovietelor împotriva statului român. Manifestările similare au avut loc și în alte localități din Moldova: Bacău, Tecuci, Roman, Bârlad etc. Marele majoritate a populației și armata susțineau guvernul și monarhia. Parlamentul a decis la 6 mai modificarea Constituției pentru a putea să realizeze reformele promise de rege. Victorii din vara anului 1917 au fost răspunsul românilor la planurile străine de lichidare a independenței statului român.

Prelucrarea puterii de către bolșevici în Rusia la 25 octombrie /7 noiembrie 1917 și „Decretul asupra păcii” semnat de Lenin au marcat abandonul războiului de către Rusia, creând o situație dramatică pentru România. În jurnalul său regina Maria sintetiza dramatismul situației: „Nando (regale Ferdinand n.) este trist și disperat. Mi-e teamă că se află în pragul unui colaps. Ultimele știri din Rusia sunt atât de disperate și înfricoșătoare pentru noi încât Nando crede că sfârșitul se apropie cu pași uriași Rușii s-au decis să ceară pace și nu forțează și pe noi să facem la fel; dacă vom refuza spun că ne vor lua prizonieri împreună cu guvernul. În timp ce guvernul Sovietelor au început negocierile la Brest-Litovsk, trupele ruso-române din Moldova au primit ordine de incetare a luptelor. Ca urmare generalul Dimitri Grigorievici Scerbaievici, comandantul a aproape un milion de soldați ruși pe frontul din România, a trimis o telegramă din Iași feldmareșalului Mackensen și arhiducelui Josif în care propunea începerea negocierilor la Focșani cu scopul „încheierii unui armistițiu cu trupele ruse și române de pe frontul român”.

Români aveau sentimentul că au fost „victimele unui act de trădare fără precedent în istorie”, așa cum se exprima regele Ferdinand în Consiliul de Miniștri la 4 decembrie 1917. Datorită situației limită în care se află România a încheiat un armistițiu provizoriu cu Puterile Centrale la Focșani la 26 noiembrie 1917. În cursul negocierilor de la Brest-Litovsk la care România nu a fost invitată, soldații ruși bolșevizați au trecut la acțiuni de stradă împotriva autorităților române. Au organizat manifestări de stradă, au atacat depozitele de hrana și au deschis porțile închisorii din Iași.

Fără a contesta permeabilitatea societății românești la ideile unei revoluții sociale și a unor reforme democratice, autorul proiectului unei „insurecții” în România la sfârșitul anului 1917, începutul anului 1918 au evaluat greșit aspirațiile românilor de a crea un stat național și eliberarea provinciilor românești aflate sub dominație străină fără de care mari reforme sociale și politice anunțate încă înainte de război și promise solemn de către rege erau de neconceput. Supraestimarea importanței revoluției sociale ca un factor propagandistic pentru a contracara idealul național al unui popor cu o veche tradiție a mișcărilor naționale ce a intrat în război ca să-și realizeze statul național a fost o greșeală, planul insurecției fiind lipsit de șanse de succes. Patriotismul populației se alimenta din principiul național ce a dominat gândirea și practica în Europa la începutul secolului XX.

Drept urmare acțiunea în forță a trupelor române din Iași și în alte părți ale Moldovei de dezarmare a trupelor bolșevice, precum și alte măsuri menite să salveze țara în condiții dramatice ale unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei.

Prof. Constantin Iancu
Colegiul Național „Mihai Viteazul” Slobozia

BIBLIOGRAFIE:

- (1) Serge Bernstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. IV, Iași, 1998, p.326
- (2) Stere Diamandi, *Galeria oamenilor politici*, Editura Gesa, București, 1991, p.16
- (3) Ioan Scurtu, *Regele Ferdinand. Activitatea politică*, Editura Garamont, București, 1995, p.37
- (4) Al. Marghiloman, *Note politice*, vol. III, București, 1927, p.65
- (5) Idem, *op.cit.*, vol. II, p.355
- (6) Ibidem, p.511
- (7) Universul, an XLII, nr. 143 din 28 iunie 1924
- (8) Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. X, p.383
- (9) Regina Maria, *Povestea vietii mele*, vol. II, Ed. Moldova, Iași, 1991, p.308
- (10) România în anii primului război mondial, vol. II, p.15
- (11) I.G. Duca, *Memorii*, vol. II, p.15
- (12) Ioan Scurtu, *op.cit.*, p.45

asemenător din anumite puncte de vedere cu cel al personalităților eternizate în câteva portrete. Perpessicus, Nae Ionescu, Marin Sorescu, Mihai Eminescu. Uneori, numai câteva sugestii formale realizate după propriu gust, dar conform unei finale liniște estetică, relevă apetența sa pentru o creație constantă, nealterată de varietatea temelor și a căutărilor gândite unitar. De aceea, dorind să marcheze locul de origine al artistului, directorul Muzeului din Brăila, Dr. Ionel Candea, a avut ideea creării unui Centru Cultural care să poarte numele sculptorului. Aceasta s-a înființat la 6 Decembrie 2001 la Brăila, în vila construită de arhitectul

Predinger, după modelul unei case din Anglia, conform voinței omului de afaceri Menelaos Embericos. În anul 2003, sub îndrumarea artistului a fost editat un album cuprinzând fotografii document realizate de Nicăpetre, dar și opinii critice semnate de Petru Comarnescu, Grigore Hagiuc, Cristina Maria Angelescu, Virgil Vintilă, pentru a ne forma o părere și a ne convinge de munca unui important creator contemporan cu noi.

Ana Amelia DINCA

Profil artistic

NICĂPETRE

Dacă Brăila, locul unde s-a născut Nicăpetre în anul 1936 nu pare un teritoriu atât de îndepărtat, Toronto, orașul unde artistul a poposit acum aproape 30 de ani, constituie celălalt capăt al lumii. Acolo, plasticianul și-a construit propria lume în atelierul-hambar din Kingston Road, o replică a primului său lăcaș de creație din București, unde dalia imblânzită și înnobilită, adesea sălbatică de tensiunea care se năștea între ea și materie, a creat rând pe rând, structurile unei viziuni impregnate de filosofia umbrelor, de spiritualitatea treimii și de legendele păgâne cu altarele lor de sacrificii. Peste acestea, a suprapus, ca semn emblematic substanța germinativă a acelui simbol universal care este sământa și a recreat în paralel geometrismul cariatidelor, completând astfel un orizont plastic arhaizat prin recursul la personajele biblice Adam și Eva, adevarate relicve arheologice, împreună cu Bunavestire, o sculptură cu accente robuste, evocând maternitatea și, prin puține volume reliefate, descriind o formă aproape preistorică.

Acestea sunt toate modalități de invocație, de comunicare între spațiile terestre și cele玄mice, dimensiuni relaționale de ființă din interiorul materialelor supuse unui proces de purificare prin dialogul perpetuu cu viziunea lui Nicăpetre.

Intr-o lucrare, modelajul unei Umbre devine o alternativă de poezie în lut, impusă unui registru conceptual dezvoltat

ulterior într-o serie de compozиții asupra imaterialității gândită în formă sculpturală. Intuiția de a face comparații între diferite tipuri de culturi, de la cea preistorică și antică, până la misterioasele provocări ale Euvilui Mediu întunecat și inclusiv prin referințe stilistice la mult disputata postmodernitate, demonstrează cum expresia operei sale este izvorâtă din erudiția, al cărui început l-a marcat studiile desăvârșite în anul 1964 la Academia de Arte din București.

Pregătirea de aici și talentul Tânărului de atunci, l-au recomandat pentru bursa Frederic Storck, drept un nume care promitea să-și împlinească un destin artistic aparte,

Arcadie PETRANICI

REALITĂȚI DIN BASARABIA

Mineri de onoare

(urmare din nr. 10/18)

- Intrucât locurile dvs. natale nu mai aparțin statului român mai aveți aici rude în România?

- Toți români și româncele îmi sunt frați și surori. De aceea am stabilit să vin în România.

- Din punctul dvs. de vedere poate că aveți dreptate eu însă nu m-am referit la frați de neam, ci la frați biologici.

- Despre rudele mele nu mai știu nimic. Bănuiesc că au rămas în Basarabia sau poate că au ajuns cine și unde prin Siberia.

- Despre părinții și frații dvs. avem informații că n-au rămas în Basarabia și n-au ajuns nici în Siberia, ci în România, în județul Dolj, în localitatea Cernile. Părinții dețin și dorm somnul de veci în cimitirul Sineasca din Craiova, iar frații Nichifor Pădureanu și Olga Stamate vă cauță.

- Nichifor Pădureanu s-ar putea să fie fratele meu, dar de Olga Stamate n-am idee cine e. Dacă se numea Olga Pădureanu atunci aș fi inclinat să cred că e sora mea. Dar dacă se numește Stamate, nu știu cine este.

- Și dacă prin căsătorie din Pădureanu a devenit Stamate ce aveți de spus?

- Dacă s-a și căsătorit asta e o altă problemă. Eu o știu mică, cu 14 ani mai tânără decât mine. Dar timpul a trecut. Probabil că în prezent este femeie în toată lumea. Dacă aveți mai multe informații să-mi spuneți pe unde locuiesc frații mei și cu ce se ocupă.

- Frațele dvs. Nichifor Pădureanu este inginer electronist și lucrează la Intreprinderea Electropuțere din Craiova, iar sora Stamate Olga este medic cardiolog la Spitalul Fundeni din București. Este căsătorită cu vestul doctor chirurg cardiolog Virgil Stamate.

- Vai de mine și de mine! Dacă frații mei au ajuns la funcții atât de importante ce rost are să mă mai caute pe mine un golan fără nici un rost în viață?

- Probabil că ei gândesc altfel și nu se rușinează de condiții modestă în care vă găsiți dvs.

- Mie însă îmi este rușine să mă dedau frate cu astfel de personalități.

- Dvs. procedați cum doriti. Eu mi-am înțeles misiunea identificându-vă. V-am dat informații și despre frații dvs. care doresc să intre în contact cu dvs. și care practic doresc să vă ajute. Dacă îi renegăți ca frați și refuzăți să-i întâlniți, asta vă privește. Cred însă că sentimentele frațești vor fi mai puternice decât orgolul dvs. care vă împiedică să părăsiți „ospitaliera” brață și tot „confortul” de aici.

După plecarea polițistului Costică a rămas profund îngândurat. El era fratele cel mai mare. După el, la trei ani a urmat un alt frate, Victor, care însă a murit de mic. După alți patru ani s-a născut Nichifor, iar Olga a apărut la o diferență de 14 ani față de el. Costică a urmat liceul, dar în ultimul an, din cauza evenimentelor istorice nefavorabile a rămas cu studiile neterminante. A urmat ocupația sovietică, plecarea la Donbass, revenirea acasă, efectuarea stagiului militar, participarea pe front, acțul de la 23 August 1944 când în mod samavolnic a fost dezarmat și dus la muncă forțată în URSS timp de aproape cincizeci de ani și în sfârșit reîntoarcerea în România în condițiile deloc nepriene pentru el.

În această perioadă frații lui au avut parte de o soartă mai bună. Din cauza războiului părinții lor au trebuit să se refugieze din Basarabia. În refugiu au dus-o destul de greu, totuși n-au lăsat copiii fără învățătură. I-au ajutat să-și facă studiile medii și universitare, încât Nichifor a ajuns inginer electronist la Electropuțere iar Olga medic cardiolog la Spitalul Fundeni din București. Preocupat de tot felul de gânduri Costică nici nu și dădu seama că în baracă se întunecase de-a binele și era parcă mai frig. Cum stătea dărădând în pat, la un moment dat i se păru că se înăbușe de căldură. Îl lăua când cu frig, când cu cald. Avea frisoane. Încercă să se ridice din pat, dar îl lăua amețeala. Închise ochii și alipă. Se visă alături de părinții și frații săi la o masă festivă. Familia sărbătoarea pe Sfintii Împărați Constantin și Elena și în același timp onomastica lui Costică. Învățătorul Ion Pădureanu, capul familiei, ridicând sus paharul, le ură la toți noroc și multă sănătate, iar lui Costică în mod special „La mulți ani” și realizarea tuturor dorințelor. În tine, scumpul meu Costică, am toată încrederea. Fiind cel mai mare dintre frații săi ai grija în permanență de frațiorii tăi și cu toții să trăiți în armonie și bună înțelegere.

- Așa o să facem, au murmurat drept răspuns toți frații.

Costică se trezi din toropeală și visul se întrepruse, totuși îndemnul părintesc încă îl stăruia în minte. Părinții noștri ne îndeamnau să fim uniti și să trăim în armonie și acum tocmai ce sunt cel care încalcă acest îndemn

dar și de altă parte se gădea: „Ce ajutor aș putea să le mai dau fraților mei, ajunși oameni de vază, eu, care am rămas un terchea-berchea, care rabdă de foame și de frig. Mi-e și rușine să mă declar frate cu ei și cred că și ei s-ar simți umiliți alături de un părălit și un păcătos ca mine.”

Dezmetincindu-se de-a binele din somn, încercă să se ridice din pat, dar o amețeală mai puternică îl cuprinse și simți cum toată baraca se învârtește cu el.

- Trebuie să stau nemîșcat până m-o liniști, se gădi el.

Mai târziu încercă din nou să se ridice, dar avu parte de aceeași senzație neplăcută. Din nou îl lua cu frig și cald și avea o respirație grea, sacadată. În momentele în care ajpea se vedea din nou alături de ai săi. Ultima dată se visă că e Tânăr de 17 ani. Fratele Nichifor avea 10 ani, iar Olga 3 ani. Erau toți frații într-o cameră. Olga cu un pahar de apă în mâna sa nu se astămpăra deloc. Arunca apă când înspre Costică, când înspre Nichifor.

- Astămpără-te Olga, îl ziceau amândoi frații, dar ea răzând continua să-l stropească cu apă.

- Stai că te învăț eu minte, zise Costică apucând-o de mâini și zgâltâind-o.

- Ce v-a venit, domnule Pădureanu, de mă zgâltâi atâtă? auzi el o voce necunoscută.

- Ti-am spus să te astămpări, Olga! Dacă mai arunci cu apă o să te bat bine de tot!

- Eu sunt Olga, ci Ecaterina, zise Cată, și nu v-am stricuit cu nici o apă.

- O, iartă-mă, acuma știu cine ești. Ești Ecaterina Iurievna, zisă Katia Bruihina.

- Nu sunt Katea Bruihina, ci Cată Petrescu.

- Cum, iar ți-ai schimbat numele din Bruihina în Treapkina, în Nesătova și acum în Petrescu?

- Nu înțeleg deloc la cine vă referi. Eu sunt Cată Petrescu, asistentă sanitată la Spitalul Județean Tulcea, care vă îngrijesc de câteva zile.

- Cum, eu mă aflu în spital? Cum am ajuns aici?

- Ați fost adus aici într-o stare destul de gravă însă în urma tratamentului aplicat sunteți pe punctul de a vă însăși.

- Cine m-a adus aici?

- Salvarea. Ați fost descoperit într-o baracă de niște copii care se jucau în apropiere. Bunicul acestora a urmat la noi și în felul acesta aij ajuns la spital.

- Să de cănd sunt aici, m-a căutat cineva?

- Da, chiar bătrânelul care a anunțat Salvarea. Zicea că în tinerețe a fost cu dvs. în relații foarte bune și de acă așteaptă să vă refaceți ca să stea de vorbă cu dvs.

- Nu cumva a spus că-l cheamă Nichifor Pădureanu? N-a pomenit nimic de sora Olga?

- Nu s-a recomandat astfel, dar nu mai țin minte cum, în orice caz, măne fiind zi de vizită s-ar putea să vină la dvs. Iar dacă vine și Olga s-o bateți neapărat.

A doua zi fiind duminică, era program de vizită în spital. Pe hol se auzeau tot felul de pași. Oamenii se scuturau de zăpadă înainte de-a intra în saloane. Pe lângă rezerva lui Costică doar se auzeau pași care treceau mai departe. La un moment dat cineva s-a oprit în fața ușii camerei lui Costică. A bătut ușor și a intrat. S-a uitat mirat la acesta, după care a plecat cerându-și scuze că a greșit adresa. Mai târziu iar s-a oprit cineva în fața ușii, probabil tot din greșeală, gândi Costică. Vizitatorul ciocănă la ușă și intră. Era un individ nu prea înalt, cu părul cărunț și obrajii supuși. Costică se pregătea să-l avertizeze că a greșit saloul, însă acesta, apropiindu-se de patul bolnavului îl se adresa destul de familiar:

- Să trăiești măi, Costică, și să te faci mal repede sănătos!

- Mușumesc, dar nu-mi dau seama cu cine stau de vorbă. Nu-mi vine să cred că ești fratele meu Nichifor, dar nici cu altineva nu te pot asemula.

- Ca să nu te mai țin încurcat, așa că eu sunt Mircea Ștef.

- Încăntat de o asemenea vizită. Dar, cum ai aflat că sun aici?

- Cum să nu aflu, că doar eu te-am adus aici. Negoții mei te-au descoperit în baracă pe jumătate înghețat. Cum m-au anunțat, am sunat repede la Salvare și te-am adus acela. Să știi că eu locuiesc aici aproape de spital. După ce o să te fac bine o să te lău la mine să-mi cunoști familia și felul cum m-am instalat aici în Tulcea. Știi, mulți cunoșcuți mă întrebă cum din toată România mi-am ales tocmai orașul Tulcea să locuiesc aici. Și știi ce le răspund? Din Tulcea când privesc spre nord îmi trece dorul de înțul meu natal Basarabia, care mi-a fost odinioară leagănul copilăriei, pământul părinților, al bunicilor și străbuniciilor mei, țara marilor volevozi precum Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare,

Ioan Vodă cel Cumpălit și mulți alții.

Peste câteva zile, medicul de salon intră în camera lui Costică, împreună cu o doamnă.

- Dânsul este pacientul de care vă vorbeam, zise doctorul. A fost adus la noi într-o stare foarte critică. Din cauza malnutriției, hipotermiei și a unor complicații pulmonare, cu greu l-am scos din starea în care se găsea. Datorită tratamentului aplicat, la care organismul a răspuns favorabil, pacientul dă semne de însănătoșire grabnică.

În acest timp, o soră medicală veni să-l anunțe pe doctor că este sunat la telefon.

- Îmi cer scuze că trebuie să vă las puțin singuri. O să revin imediat ce se va încheia con vorbere telefonică.

Rămânând singuri, doamna nu se mai putu stăpâni și se pombe pe plâns. Costică, Costică, frâțitorul meu drag! Nicu nu-l dai seama ce bine îmi pare că te-am regăsit. Să știi că poimâine va veni și Nichifor să te vadă. Când o să te faci bine n-o să te mai lăsăm să zaci prin baracă de scânduri pe timp de iarnă fără foc, fără mâncare, fără nici un ajutor. O să încercăm să reparăm toate nedreptățile ce îl s-au făcut.

- Cred că nu mai e nimic de reparat. Am ajuns un bătrân, bolnav și neputincios, fără nici un rost în viață, deși toată viața am muncit ca un rob pentru alții. O să încerc să mă descurc cum s-o putea fără să devin povara nimănui.

- Am înțeles. O să stai mai departe în baracă să rabzi de foame și să tremuri de frig și o să fii tare fericit că nu deranjezi pe nimenei. Exact ca văcarul din povestea care s-a supărat pe sat și s-a hotărât să nu mai mânânce nimic, să vadă cum va reacționa satul la inițiativa sa.

Costică se pregătea să mai spună ceva, dar ușa se deschise și în ea apăru doctorul.

- Ghici cu cine am vorbit la telefon? le spuse acesta.

- Cu vreun fost pacient, sau cu vreun prieten sau cu cineva din familie, răspunseră frații.

- Exact! Cu cineva din familia dvs. Cu fratele din Craiova. S-a interesat de mersul bolii. De sora dacă a venit de la București și printre altele m-a întărit că măne va sosi și dânsul la Tulcea. Domnule Costică, sunteți un om fericit. Toți se interesează de soarta dvs.: sora, fratele, prietenul Mircea Ștef etc. Și acum, doamna doctor Stamate, v-aș propune să-l lăsăm pe domnul Costică să se odihnească și măne când va sosi fratele să reveniți să-l mai vizitați o dată pe pacientul nostru.

- Să unde să stea până măne? interveni Costică.

- În baracă, răspunse ironic sora!

- Nu vă faceți griji că-l găsim noi un loc pentru odihnă răspunse doctorul.

La plecare, Olga își sărută fratele și îl avertizează să nu fie tot așa de rău cu Nichifor, cum fusese cu ea.

Întâlnirea de a doua zi cu frații se desfășură în condiții destul de plăcute. Cu câteva zile înainte de Crăciun Costică a fost externat. Trei zile le-a petrecut la prietenul Mircea Ștef, iar următoarele zile la București, alături de sora și fratele său împreună cu familiile acestora. În prima zi de Crăciun au stat la masă festivă. Au cântat colinde pe care le știau din copilărie, au mâncat și s-au veselit.

- Dacă ne-ar vedea părinții că toți frații suntem împreună sărători o să le bucură foarte mult, a zis la un moment dat sora.

- După sărbători o să plec și eu să-mi caut un rost, a zis Costică.

- Dacă nu dorești să stai la noi, a interventit doctorul Stamate, putem să-l punem la dispoziție un apartament separat al unei mătușă care tocmai a munit.

- Ar fi și asta o soluție să nu mai rabd de foame și de frig...

- Nu să rabzi de foame și nici de frig. Ca să fiu convins de acest lucru citește această adresă, zise din nou doctorul Stamate întinzându-i o foale.

Costică o luă cu oarecare neîncredere și începu să citească: Oficial de pensii al sectorului 3 București. Vă facem cunoscut că începând din luna Ianuarie anul 1999 vi s-a stabilit o pensie lunară de 800.000 lei. Vă invităm să treceți de urgență pe la noi pentru a vă se întocmi fișa de pensionare cu toate datele.

Asta da glumă bună, zise Costică. Oricine s-ar putea prezenta cu foaia asta să zică eu sunt invitatul dvs. Hai, dați-mi repede banii!

- Nu chiar oricine ar avea acest drept, îl corectă cumnatul Stamate. Pe plic există adresa precisă a destinatarului. Costică luă plicul și citi. Domnului Pădureanu Constantin, fost deținut în mod samavolnic ca lucrător în minele de la Donbass.

- Eu n-am cerut nimic de la nimeni, zise Costică înțuit. Nu înțeleg cum și-a permis cineva să acioneze în locul meu și în numele meu. Sunt profund indignat și nu accept această pomană.

- Nu e vorba de pomană ci de o mică reparare materială și morală, zise Nichifor. Dacă nu îl s-ar fi pus atât de piedici în viață, cu siguranță că îl ai fi terminat studiile medii și superioare și ai fi avut acum nu 800.000 lei ci câteva milioane. Dar pentru că acum nu mai este posibil să recuperezi timpul pierdut, statul nostru, în lipsa vinovaților principali, încearcă să-l amelioreze căt de existență. Așa că, primește cu inimă deschisă oferta respectivă, iar din partea noastră beneficiază de apartamentul ce îl-am destinat, zise în sfârșit Olga.

(sfârșit)

Dintotdeauna școala și-a onorat generația sa menire socială de a servi drept puncte, peste timp și timpuri, în pregătirea și formarea tinerilor pentru viață, în nobilându-i cu valorile geniu lui.

În negura timpului se deslușesc primele începuturi ale învățământului în general, ale celui profesional și tehnic în special. Legat de această ultimă formă își află începutul și Școala de Agricultură „Iordache Zossima” din Armășești - Ialomita, a cărei existență se înscrie acum în ordinea secolelor, aparținând istoriei și actualității imediate.

Vreme de peste 100 de ani (1889 - 2004) pragurile acestui vechi lăcaș de cultură au fost pășite de aproape 2000 de absolvenți, care au dus cu ei, nu doar suma cunoștințelor însușite, ci mai ales un evantai de prețeperi și deprinderi de muncă și viață, sădite prin strădania a zeci de generații de dascăli.

Cîtorâtă în anii 1884 - 1885 de către marele filantrop Iordache Zossima (descendent al boierilor fanarioi cu oarece rosturi în istorie, el însuși ajuns secretar particular al Mitropolitului Neofit, șeful Guvernului Revoluționar din Tara Românească, la 1848), al cărui nume îl purtat până la reforma comună și învățământului (1948) și la care a revenit după 1990, Școala s-a impus în timp prin tot ce a realizat instructiv și educativ, răspunzând, totodată și unei acute nevoi de cadre tehnice, în epoca modernă. Localul școlii a fost donat de către Zossima statului, respectiv Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor (M.A.I.C.D.), încă din 1885, donație care a făcut obiectul Decretului Regal, publicat în M.O.F. (27.III.1887). Testamentul emis, suscitat interes, mai ales prin clauzele sale, cu un pronunțat caracter filantropic, național și progresist. Astfel este exprimată dorința de a fi școlanizați cu prioritate tineri din localitate. Aceștia n-au lipsit din primele seri, dar școala își recruta candidați din tot județul, din toată țara, inclusiv din Transilvania până în 1918 și din Cadrilater până în 1913 („Albina”, din 26 VII 1898). Era exprimată, fără echivoc, voința de a ridica gradul de cultură al tinerilor, ai căror părinți trudeau de zeci de ani pe vasta moșie (2300 ha) Surdeasca - Glodeneasca, din care cu 347 ha înzestrase școala. Totodată, era exprimată și dorința ca „și sexul femeiesc să găsească lumină la această școală”. Pentru ambele sexe se cerea să fie români. Această condiție se dorea îndeplinită și pentru „corpu profesoral, de a fi români și numai în caz de imposibilitate, se va recurge la străini, maestri în special și aceasta numai până când școala, producând elevi buni, aceștia ar putea deveni la rândul lor profesori”.

Evident, printre o asemenea clauză filantropul nu dovedea sentimente și convineri naționalist-șovine sau xenofobe, intrucât prin antecesor avea origine greco-levantină, dar prin aspirații și preocupări se identifica întrutotul cu boierimea autohtonă progresistă. Această cerință exprima, mai repede, recunoștința față de nația care-i adoptase neamul și-i catapultase pe ei - pe Zossimani - pe culmile societății românești.

Revenind la întemeierea școlii, locul și rostul ei în cadrul învățământului secundar (mediu), precum și în propășirea agriculturii românești, menționăm că sub aspect cronologic se situează pe locul trei, potrivit Legii învățământului agricol, din 1883, elaborată în timpul ministeriatului lui Take Ionescu, care hotără înființarea primelor școli de agricultură cu caracter practic, pe moșile statului, inspirate de Ion Ionescu de la Brad, fondatorul învățământului agricol și agriculturii moderne din România. Trecându-se succesiv la crearea acestora, au apărut astfel: Străhov - Olt, 1883, Pâncești - Roman, 1885 și cea de a treia la Armășești - Ialomita, la 15 XI 1889, în baza Deciziei 7590, a M.A.I.C.D., ca „primă școală model de al II-lea grad, care urma să pregătească „maestri și maestre pentru școlile agricole de gr. I-II” (Fond R.E.A.Z., Ds.968/1892).

Funcționând inițial ca școală mixtă (până în 1906) Practică de Agricultură și Meserii, cu două „divizi” secții: una pentru băieți, cu caracter agricol și de meserii, unde se predau: Noțiuni generale de agricultură și anexele ei, Prinții elementare de botanică, Geniu rural, Economia rurală, Noțiuni de igienă rurală și medicină populară, etc. și una de fete, pentru industria casnică, menaj, horticultură, sericicultură și contabilitate, unde se predau Noțiuni de legumicultură, sericicultură, arta croitorie, economie casnică, etc. Menirea elevilor, după absolvire, era să „devie folositoră țărei ca învățătoare practice, fie să deschidă ateliere cu ajutorul județelor și comunelor și a constitui ferme model”. Pregătirea teoretică și practică se efectua zilnic (exceptându-se duminicile) și era asigurată de un corp profesoral și ajutator de 14 persoane, care se va mai completa în anii următori. Aplicațiile practice se efectuau fie în ateliere, fie în fermă și pe moșie, subdivizată în „câmpuri de încercare experimențială, livadă, vie, etc.”

Poate nu este lipsit de interes să amintim că primul director, Gheorghe Roșianu, era absolvent al școlii Centrale de la Pantelimon, „practicant al mai multor industrii agricole din Elveția”, fost director al desfășurării școlii de la Balta Verde - Dolj (1867 - 1871), iar după un număr de ani la Armășești va pleca ca (director)

LICEUL AGRICOL „IORDACHE ZOSSIMA” ARMĂŞEŞTI - O CITADELĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI AGRICOL ROMÂNESC

Motto: „Luminează-te și vei fi, voește și vei putea”.
(Gheorghe Șincai)

subdirector la școala Centrală de la Herăstrău. Secretarul-contabil, G. Boltuș, motiva recuperarea postului de cunoaștere, în afara contabilității, a limbilor română, franceză și germană, ca absolvent al Școlii Politice și Administrative din Liège (Fond R.E.A.Z. Ds. 105/1889). După desființarea Azilului de fete „Elena Doamna”, unde funcționase ca mestra țesătoare, Paraschiva Topârceanu (fusesecă recrutată de Carol Davilla de la Cisnădie) a venit în plină iarnă pe același post la Armășești, împreună cu cei 4 copii, între care și viitorul poet, George Topârceanu (va pleca mai apoi la Năeni - Argeș, vezi C. Ceopraga).

Înțial, școala urma să funcționeze cu un efectiv de 240 elevi (bursieri și solventi), din care 120 fete și tot atâția băieți. Din lipsă de spațiu urmă cursurile în 1892, doar 66 băieți și 56 fete, împărțiti pe 3 ani (I, II și III). Cursurile se redusese de la 4 la 3 ani, urmate - pentru băieți - de o activitate practică de 18 luni, efectuată la una din fermele - școală Laza (Vaslui) și Studina (Romania), după care, întorsu și fișe personale de practică, susțineau examenul de absolvire, la care nu lipsea delegatul ministerului. Din primii ani, școala, în afara atelierelor pe specialități dotate cu instrumentarul necesar, mai dispunea de muzeu, bibliotecă - 169 volume, lăptărie, mașini agricole.

Privind retrospectiv asupra procesului de învățământ, a instrucției teoretice și practice, a volumului și calității cunoștințelor transmise și însușite, a stabilirii unui raport, care s-ar dori că mai veridic, între căt să dădea, căt se cerea și mai ales căt folosea absolvenților, a face azi afirmații cu pretenții de judecăți de valoare, după scurgerea a mai bine de 100 de ani, fără consultarea riguroasă a documentelor școlare (câte mai există), a legislației școlare a timpului, a lucrărilor apărute, a memorilor și comparării lor, n-ar fi decât o bătă hazardare și nu calea sigură a întuirii și încercării de punere în valoare a unor vremuri și fapte revolute, ce amintesc de un vechi și tradițional lăcaș de școală în inima Bărăganului, o prestigioasă, cândva, pepinieră de exemplu vîi și folosită de economie și oamenilor.

Începutul, ca în orice lucrare a fost anevoie, sub mai multe aspecte. Astfel, părinții, cei chamați să-și îndrepte odraslele către lumină, către școală, fără a fi refractari la nou, erau reținuți, atât datorită orizontului lor modest de percepere a unor vremuri în schimbare, tributari trecutului, obișnuiați și îngloboți în săracie, rutină și neștiință, nu înțelegeau că fiilii lor erau chamați să devină luminiatori ai satelor, să înghebe gospodării model, mici ferme țărănești. Circumspectia lor avea o motivație foarte: lipsea proprietățea rurală, pământul. Pe de altă parte mentalitatea că funcționarism (pentru cei ce ar fi urmat școli teoretice) le asigura o viață mai comodă se transformase deja în convingere.

Cu toate aceste greutăți, cei convinși să urmeze cursurile școlii de agricultură n-au dezmințit încrederea organizatorilor, iar rezultatele nu s-au lăsat așteptate. Astfel, delegatul M.A.I.C.D., care vizita școala în 1892, cu ocazia absolvirii primei promoții, impresionat în mod plăcut de rezultatele teoretice și practice întâlnite aici consideră școala ca „unică și singură în felul ei în orientul Europei”, recomandând, mai apoi, în Raportul înaintat ministrului „să se mai construiască încă trei școli după modelul

acesteia”. Totodată, pentru buna supraveghere și cu rezultate a elevilor, propunea să se construiască în incinta școlii, clădiri pentru profesori, care „să devină model pentru țărani din localitate și din județul Ialomita, care cu ocazia mărășiei școlii, trebuie să devină un sat model”. Predestinare, de altfel, realizată în anii interbelici și chiar mai târziu, dacă avem în vedere instituțiile lăsate de filantrop (școală, spital, etc.). Astfel, școala și tot ce a gravitat în jurul ei, procesul de învățământ și bunul lui renume, care a dat

somități în știință și practica agricolă românească. Din lipsă de spațiu, fie și două exemple, dar edificatoare: Iulian Dracea, fost decan al Facultății de Agronomie de la

Timișoara, autorul Geneticii agricole, Lixandru Gheorghe, profesor universitar la Institutul agronomic din Iași, autor a peste 150 de lucrări științifice, conducători de unități agricole, etc.

Edificatoare au fost și rezultatele obținute în ferma zootehnică și pe moșia școlii. Animalele crescate și vândute de școală erau mult apreciate de gospodarii satelor din jur, semințele obținute pe „câmpurile încercare” erau solicitate de Camera agricolă, iar puieții din pepinieră erau trimiși până în Basarabia cultivatorilor de tutun, de către Direcția C.A.M. Cupoarele pentru fermentarea tutunului serveau atât ca loc de practică pentru elevi dar și ca filială a I.C.F.T. Urziceni, căreia îl prelupa zilnic, până la 2000 kg tutun, din sarcinile de producție.

Din sirul directorilor care au condus de-a lungul timpului procesul de învățământ se detasează, în mod deosebit, Alexandru Galeriu (1924 - 1940), care a dat sens și scop noțiunii de director de școală, prin felul în care a administrat, condus și construit a provocat o reală renaștere a școlii și fermei cu tot ce le-a aparținut. Într acestea un loc aparte l-a avut amenajarea pepinierei și a parcului sportiv, în realitate o bază sportivă multifuncțională, împrejmuită cu gard viu, straturi de flori și pomi ornamentali.

Toate acestea au rezistat până în anii 1952 - 1953, când brațul nivelatoare a comunismului și-a spus cuvântul. Încă din 1950 Ferma și Moșia i-au fost luate școlii. Ele s-au constituit în unitate agricolă de sine stătătoare, contopindu-se ulterior cu fostul I.A.S. Urziceni, devenind fermă a acesteia, baza sportivă desființată pentru a se reda pământul agriculturii. Din păcate, în anii din urmă, școlii, deși i-sau recunoscut de către arhive dreptul de proprietate asupra a 270 ha, prin inginerii financiare, acesta împreună cu fosta fermă, cândva bază didacticomaterială, au încăpăt pe mâna unor profitori ai revoluției, care nici măcar nu le administrează corect, ajungând într-o stare dezolantă și chiar dispărând treptat.

Revenind la școală ca unitate tradițională a învățământului agricol, trebuie menționat, că în timp, în funcție de comanda socială a fiecărei perioade istorice parcurse, de forul tutelar cărui a subordonat (M.A.I.C.D., Ministerul Învățământului Public, Regia Monopolurilor Statului, Ministerul Industriei Alimentare, etc.) și-a schimbat denumirea: inferioară de agricultură, de agricultură gr.II, Tehnică profesională pentru industrie alimentară, etc., durata școlarizării, totuși scopul formativ a rămas același de a forma cadre tehnice agricole și pentru ramurile el, indiferent de denumire: economi, învățători-maeștri, conducători tehnici, agenți pentru cultura și fermentarea tutunului, a sfeclie de zahăr, zootehniști, agronomi, veterinar, economisti, etc.

Astfel, absolvenții au fost păstrători și purtători unor norme și principii înaintate despre muncă și viață, despre știință și practica agricolă, pe care le-au răspândit pe solul fertil al patriei.

În prezent școala funcționează ca Grup Școlar Agricol, cu profil tehnic: agronomi, zootehniști, economisti și servicii și clase de arte și meserii, cu un efectiv de 463 de elevi, grupați în 14 clase, la care s-a mai adăugat, de la începutul acestuia un școlar, 3 clase (2 - I-IV și grupa de la grădinări) din localitate.

Procesul de predare - învățare este asigurat de un colectiv de cadre didactice, alcătuit dintr-un număr de 28 persoane, din care 3 maeștri. Este de apreciat gradul de pregătire și perfecționare al corpului profesoral, din care 3 au masterat în informatică, în frunte cu directorul, ing. Bordei Marius, un specialist deosebit, completat la conducerea școlii de către energica și competența profesoară, d-na Stefan Aneta. Profesorii, mulți de vocație și cu har, deținători ai gradelor didactice II și I în majoritate, se impun prin practicarea unui învățământ de calitate, desfășurat în laboratoare și pe cabinete cu o foarte bună dotare. Participarea la olimpiadele școlare și concursurile pe meserii le-atrasă aprecierea forurilor tutelare.

Profesor,
Paul Cocioc

George GRIGORE

Jihadul

și semnificațiile sale

Termenul *jihad* este derivat de la o rădăcină *jhđ* care înseamnă "efort", "străduită", și în primul rând "efort, luptă împotriva propriului suflet" (*jihad 'ala an-nafs*):

"Nu da ascultare târgădăitorilor, ci luptă (ar.: *jahid*) împotriva lor cu tărie. (Coran, XXV, 52);

"Cine luptă, luptă pentru sufletul său. Dumnezeu este prea Bogat și fără aceste lumi." (Coran, XXIX, 6).

Lupta împotriva sinelui, a sufletului, se face pe mai multe planuri, având în vedere elementele constitutive ale sufletului, în concepția islamică. Așadar, nafs, cuvântul folosit în Coran, înseamnă suflet, realitatea subtilă a individului, egoul. În opozitie cu spiritul (*ruh*) sau cu intelectul (*'aql*), nafs apare sub un aspect negativ, constituind ansamblul tendințelor individuale sau egocentrice. Există, conform teologilor musulmani, o ierarhie internă a sufletului care cuprinde:

- *an-nafs al-haywaniyya* - sufletul animal, supus în mod pasiv impulsurilor naturale;
- *an-nafs al-ammarah* - sufletul poruncitor, pasional și egoist;
- *an-nafs al-lawwamah* - sufletul acuzator, conștient de imperfecțiunile sale;
- *an-nafs al-mutma'innah* - sufletul împăcat,

Toată această luptă împotriva acestor forme de manifestare ale sufletului are drept scop final ajungerea la *an-nafs al-mutma'innah* - sufletul împăcat, reintegrat în spirit (*ruh*, acea parte divină din fiecare om), odihnindu-se în certitudinea divină. Această relație - spun unii exegeti ai religiei islamică - poartă chiar numele de islam (cuvânt pus în legătură cu *salam* pace, pace divină) - ceea ce ar însemna ajungerea la starea de pace, de armonie dintre om și divinitate, printr-un efort (*iijihad*) continuu, susținut. Așadar, viața omului se desfășoară între cei doi poli reprezentanți de cele două ipostaze contrare ale sufletului, cea poruncitoare și cea acuzatoare, luptă dintre ele (marele *jihad*) ducând la apropierea spiritului de Dumnezeu, deopotrivă origine și întări a sa.

Deși inițial profetul Muhammad anunțase că adevărată luptă (*jihad*) este cea dusă împotriva defectelor lăuntrice pentru desăvârșirea pe calea către Dumnezeu, cu timpul, cuvântul a ajuns să însemneze "război sfânt", acesta putând fi rezultatul unor nedreptăți acumulate de-a lungul timpului, nedreptăți care se cer pedepsite pentru stabilirea armoniei pe pământ, așa cum precizează textul coranic:

"Dumnezeu vă oprește de la a vi-i face prietenii pe cei care s-au războit cu voi pentru credință și v-au prigionit din casele voastre și au fost părtăși la prigonirea voastră. Cei care-i fac prietenii, sunt nedrepti!" (Coran, LX, 9)

Așadar, *jihadul* are două componente: *al-jihad al-asghar* (micul război sfânt) îl desemnează pe cel exterior, ce jine de alteritate, împotriva necredincioșilor și *al-jihad al-akbar* (marele război sfânt) este cel interior, ce jine de ipseitate, îndreptat împotriva pasiunilor și ignoranței (cuvântul folosit pentru efortul făcut pentru înțelegerea textului coranic este *iijihad*, derivat de la aceeași rădăcină ca și *jihad*). Importanța acestor două forme de luptă a fost stabilită chiar de profetul Muhammad care a spus, atunci când s-a întors de pe câmpul de luptă: "Ne-am întors de la micul război sfânt către marele război sfânt."

În ceea ce privește *al-jihad al-asghar* (micul război sfânt), acesta este îndreptat împotriva dușmanilor islamului, împotriva necredincioșilor idolatri, așa cum se arată în Coran:

"Războili-vă cu închinătorii la idoli până la capăt, așa cum și ei se războiesc cu voi. Să știi că Dumnezeu este cu cei care se tem de El" (Coran, IX, 36).

"Luptați într-o calea lui Dumnezeu cu cei care se luptă împotriva voastră. Nu fiți călcători de lege, căci Dumnezeu nu-i iubește pe călcătorii de lege." (Coran, II, 190).

Acest verset, extras dintr-o sură târzie de la Medina,

după anul 622, atunci când *jihadul contra politiștilor, meccanilor și triburile care îi susțineau* se radicalizase, ocupând primul loc al scenei politice pentru o lungă perioadă.

Jihadul exterior trebuia să fie precedat, conform tradiției profetice, de îndemnul adresat necredincioșilor de a se converti. *Ahl al-kitab* ("Oamenii cărții") - evrei și creștini - nu erau, și nu sunt, vizați de acest război, ei având un statut aparte pe care îl conferă Coranul.

Atât conceptul de *mujahid* (pl. *mujahiduna*) - cel care duce *jihadul* în numele lui Dumnezeu (*fi-sabil Allah*) - cât și corolarul său, *shahid* (pl. *shuhada'*, martir), cel care are dreptul la împărația raiului, iau naștere după strămutarea profetului Muhammad de la Mecca la Medina (622 - începutul erei islamică), la primele confruntări cu cei ostili noii religii.

Martirul, cel care și-a dat viața pentru islam, are un statut privilegiat, fiind sanctificat de Coran :

"Dumnezeu a cumpărat de la credincioșii sufletele și bunurile lor, dându-le în schimb Raiul. El se războiește pentru calea lui Dumnezeu: ucid și sunt ucisi. Aceasta este o făgăduială întru Adevar în Tora, Evanghelie și Coran. Cine își ţine legămantul mai bine decât Dumnezeu? Bucură-te de schimbul ce l-ați făcut, căci aceasta este fericirea cea mare" (Coran, IX, 111).

De asemenea, martirul se va bucura de viața cea veșnică:

"Nu spuneți despre cei omorâți pe calea lui Dumnezeu că sunt morți, căci ei sunt vii, însă voi nu vă dați seama" (Coran, II, 154).

Cu toate acestea, apărarea este preferată atacului, căci pacea, așa cum arătam mai sus, este un atribut al Cerului:

"El vor avea Lăcașul Păcii la Domnul lor și El le va fi obligeați pentru ceea ce-au făcut" (Coran, VI, 127).

• • •

Dacă în Coran oamenii sunt împărțiți în două: credincioși (*mu'minu*) și necredincioși (*kafiru*), în perioada califatului omayad (661-750, cu capitala la Damasc) și spațiul capătă identitatea celor care-l locuiesc: "Teritoriul Păcii" sau "Teritoriul Islamului" (ar.: *Dar as-salam*; *Dar al-Islam*) și "Teritoriul Războiu" (*Dar al-harb*). "Teritoriul Păcii" este acel spațiu geografico-cultural în care stăpânește religia islamică, fie că este executivă, fie că este doar culturală. "Teritoriul Păcii" este considerat, într-o oarecare măsură, Raiul pe pământ, locul unde cuvântul lui Dumnezeu - cuvânt intrupat în Coran - se împlineste în toate sectoarele vieții: ordine socială, justiție, comportament social etc. Alături de musulmani, în "Teritoriul Păcii" - așadar, toate statele islamiche și regiunile cu populație preponderent musulmană - pot trăi, în schimbul unei dări către statul islamic, și "oamenii Cărții" - sabeeeni, evrei și creștini, numiți *dhimmi* - adică cei care au o carte de esență divină și cred într-un Dumnezeu unic.

"Războili-vă cu cei care nu cred în Dumnezeu și în Zia de Apoi, cu cei care nu socot opri ceea ce Dumnezeu și trimisul său au opri, cu cei care nu ţin legea dintre cei cărora li s-a dat Cartea (n.n. evrei și creștini care nu-și respectă propria religie)" (Coran, IX, 29).

Așadar, musulmanii luptau doar cu acei "oameni ai Cărții" care nu-și respectau propria religie (a se vedea acuzele aduse, în zilele noastre, civilizației atlantico-occidentale), ceea ce ar duce, conform concepției islamică, la o dezordine universală.

"Teritoriul războiu" - numit așa deoarece locuitorii săi erau văzuți ca potențiali dușmani ai musulmanilor - reprezintă teritoriul nemusulman, spațiul unde armatele musulmane trebuie săducă "vestea cea bună" - Coranul - și să pună astfel capăt anarhiei și imoralității. După ce este cucerit, "Teritoriul războiu" devine "Teritoriul Împăcării" (ar.: *Daras-sulh*), apoi dacă administrația zonei respective devine islamică atunci

teritoriul este considerat ca făcând parte integrantă din marea "Teritoriul al păcii sau al islamului" (*Dar as-salam/ al-islam*).

Scolile juridice islamică - sau riturile islamică - au poziții diferite față de jihad. Astfel, școala hanefită - întemeiată de Abu-Hanifa (d. 767), considerată a fi mai puțin rigoristă decât celelalte prin faptul că a adoptat în materie de teologie idei neconforme tezelor tradiționaliste - consideră că jihadul exterior înseamnă a-i ucide pe necredincioși, a le confisca averile, a le distrugă sanctuarele, a le nimici idoli. De asemenea, *jihadul* trebuie dus și împotriva *dhimmilor* - comunitățile nemusulmane aflate pe "Teritoriul Păcii" - atunci când aceștia războiu împotriva nemusulmanilor care încalcă legea islamică (acuzație prin care este justificat, din punct de vedere religios, războiul dintre musulmani). *Jihadul* este pornit doar la chemarea imamului comunității respective, cu condiția ca luptătorii să fie în număr suficient. (coala hanefită se bazează, în definirea jihadului, pe următorul verset coranic: "...ucideți-i pe închinătorii la idoli oriunde îi veți afla, capturați-i, încercați-i, punăți-le capcane! Dacă se căiesc însă, dacă își săvârșesc rugăciunea, dacă dau milostenie, dați-le drumul. Dumnezeu este lătător, Milostiv" (Coran, IX, 5)

O poziție asemănătoare are și școala malekă - școală fondată de Malik bin Anas (d. 795), caracterizată prin rigorism legat de pozițiile teologice tradiționaliste - cu unele diferențe lipsite de importanță.

Reprezentanții unei alte școli juridice, şafeiții - școală fondată de imamul Al-Safî (d. 820), caracterizată prin situația la loc de frunte a raționamentului prin analogie - consideră că *jihadul* nu este o obligație decât în cazul în care o armată nemusulmană a invadat un teritoriu musulman.

În sfârșit, hanbalitii - școală întemeiată de Ahmad bin Hanbal (d. 855), caracterizată prin tradiționalism și fideism - consideră că *jihadul* este obligatoriu în trei situații: când două armate inamice se întâlnesc față în față este interzis vreunui luptător să se eschiveze; când o armată străină invadează un teritoriu musulman; când imamul lansează chemarea la luptă indiferent din ce motiv.

Ca o concluzie, referitoare la poziția școlilor juridice islamică, se poate spune că *jihadul* exterior, în perioada medievală, se referă la două aspecte: pe de o parte, lupta dusă de către musulmani împotriva nemusulmanilor pentru stabilirea ordinii universale prin impunerea religiei islamică, așadar un *jihad* expansionist, pe de altă parte lupta împotriva rebelilor din "Teritoriul Păcii", fie ei musulmani sau nemusulmani care au rupt legămantul de supunere.

Dacă în "Teritoriul Păcii" (*Dar as-Salam, Dar al-Islam*) reprezentat de preeminența islamică, lupta este mai mult de ordin spiritual - este vânăt necredinciosul, politeistul, ateul, dar este interzis unui musulman să verse sângele unui alt musulman (deși acest lucru să-întâmplat de nenumărate ori în istorie, motivația fiind că respectivul a încălcat legea islamică) - , așa încât de la moartea profetului Muhammad războiul sfânt propriu-zis a fost purtat în zonele exterioare, pe "Teritoriul Războiului" (*Dar al-harb*).

Rezumând, se poate spune că *jihadul* are două componente: una religioasă, bine definită, constituită de *jihadul* interior, și altă politică, vag definită, confuză, constățită de *jihadul* exterior. Imprecizia termenului de *jihad* exterior sau de război sfânt - care a existat încă de la apariția sa - este amplificată în perioada actuală de acțiunile din ce în ce mai greu de înțeles ale unor grupări islamică care au făcut din *jihad* arma lor principală. Acest tip de *jihad*, care va face obiectul unui alt studiu, poate fi analizat și înțeles prin prismă politicului și mai puțin - sau chiar deloc - prin cea a religiosului.

REDACTIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC, Marcel FOTACHE

PROZĂ - Virgil DASCĂLU

POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN

ESEU, TRADUCERI - Oliu VLĂDULESCU

FILOZOFIE - Nicolae STAN

ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD

ARTĂ - Ana-Amelia DINCA

MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU

ETNOGRAFIE, TRADITII POPULARE - Răzvan

CIUCĂ, Cristi OBREJAN

EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA

INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU

MINORITATI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu

REDACTOR ŞEF - Gheorghe DOBRE

Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ioniță

HELIS

Tiparul executat la S.C. „Tigris Com” S.R.L.
Slobozia – Ialomița, Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

ADMINISTRATIJA

SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: RO 92CECEIL0143ROL0000002
Suc. CEC Slobozia

Revista „HELIS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028

Sponsori: STRUCTURAL CONS Slobozia, CONMET Slobozia, TRANSMIM Slobozia,
VIVANI Slobozia, CONSTRIF Slobozia